

DUHOVNI PASTIR

Izhaja vsak mesec.

Velja 8 K na leto.

XI. zvezek.

V Ljubljani, november 1915.

XXXII. letnik.

Cerkveno leto.

(Spisal dr. Fr. Ušeničnik.)

(Nadaljevanje.)

Ker so v srednjem veku nočno zbiranje k vigilijam tu in tam zlorabili za razne nerodnosti, je Cerkev v 11. stoletju liturgično opravilo vigilije prenesla na prejšnji dan. Tako je sedaj vigilija pred praznik ali dan priprave na praznik. Redna nočna liturgična molitev se je ohranila po nekaterih samostanih, n. pr. pri kartuzijanih, cistercijanih.

2. Sedaj veljavna liturgična pravila o vigilijah.

a) Vseh vigilij v cerkvenem letu je sedaj 17. To so štiri vigilije pred prazniki Gospodovimi, namreč: pred Božičem, Epifanijo, Vnebohodom in Binkošti. (Velika sobota ali vigilija pred Vstajenjem Gospodovim se po sedanjem liturgičnem pravu šteje med praznike I. reda.) Dve vigiliji pred Marijinimi prazniki: pred praznikom Brezmadežnega spočetja prebl. D. M. in pred Velikim šmarnom. Osem vigilij pred prazniki apostolov: pred sv. Matijem, pred sv. Petrom in Pavlom, sv. Jakobom, sv. Jernejem, sv. Matejem, sv. Simonom in Judom, sv. Andrejem in sv. Tomažem. (Pred sv. Filipom in Jakobom in pred sv. Janezom Ev. ni vigilije zavoljo sv. veselja v tej dobi, ki izključuje post in pokoro.) Tri vigilije pred prazniki drugih svetnikov: pred sv. Janezom Krst., sv. Lavrencijem in Vsemi svetniki.

b) Delé se vigilije v privilegirane in neprivilegirane. Privilegirane vigilije so: α) vigilija pred Božičem in pred Binkošti; to sta vigiliji I. reda (vigiliae I. classis), ki se ne umakneta nobenemu prazniku; β) vigilija pred Epifanijo — vigilija II. reda (II. classis), ki ima tisti privileg kakor nedelja, in se torej umakne samo praznikom I. in II. reda in Gospodovim praznikom.¹

¹ C. R. 21. jun. 1912 (A. A. S. 1912, 449).

Vse druge vigilije so nepriviligirane. Da bi se pa tudi nepriviligiranim vigilijam varoval njih liturgični značaj, je po rubrikah konstitucije ‚Divino afflatu‘ l. 1911. prepovedano brati v vigilije privatne votivne maše ali privatne črne maše. Če pa pride na vigilijo festum duplex maius vel minus, ali semiduplex (ne duplex I. vel II. cl.), je sv. maša »ad libitum, vel de festo cum commemoratione ultimoque evangelio vigiliae, vel de vigilia cum commemoratione festi«.¹

Če vigilija sv. Matija pride v postni čas, ali vigilija sv. Mateja in sv. Tomaža apost. na kvatrne dni: se sme privatna sv. maša brati ali de festo occurrenti, ali de feria maiori ali de vigilia (v ofi-ciju te dni o vigiliji ni nobenega spomina).²

c) Z a p o v e d a n p o s t je v vigilijo pred Božičem, pred Binkošti, pred sv. Petrom in Pavlom, pred Velikim Šmarnom in pred Vsemi svetniki; v Avstriji, ex voto, tudi pred praznikom Brezmadežnega spočetja prebl. D. M.

d) Če pride praznik z vigilijo na ponedeljek, se obhaja vigi-lija v soboto. Le božična vigilija in vigilija Sv. treh kraljev se obhaja v nedeljo; zapovedan post za božično vigilijo je v tem slučaju v soboto.

Vigilije ima tudi vzhodna Cerkev. Imenujejo se προσεργια, pred-praznik. Traja pa predpraznik v vzhodni Cerkvi ne samo en dan kakor pri nas, ampak pred največjimi prazniki, n. pr. pred Božičem in Epifanijo, po štiri dni.³

II. Oktave.

1. P o č e t e k o k t a v. Večji prazniki se obhajajo po več dni; imajo oktave ali osmine. Izraelci so praznovali veliko noč sedem dni.⁴ Ta izraelski običaj so sprejeli kristijani za prazno-vanje svoje Velike noči. Velika noč, najstarejši praznik, pa je bila potem vzorec za druge praznike. Začeli so praznovati z osmino Binkošti, Epifanijo (že v 4. stol.), in pozneje (v 8. stol.) tudi praznike svetnikov. Število osmin je naraščalo zlasti od 13. stol. naprej, dokler ni sv. Pij V. z reformo brevirja in misala tudi te reči uredil.

2. Zgodovinski razvoj kaže trojno obliko osmin.⁵

a) Po zgledu starega zakona so prvotno tudi kristijani nadaljevali praznovanje sedem dni. Tako sta trajali dve najstarejši in po pomenu prvi osmini, velikonočna in binkoštna osmina, samo sedem dni; tudi sedaj se končata ti dve osmini v soboto: »in Pascha Resurrectionis et Pentecostes Officium Octavae terminatur in Sabbato sequenti ad Nonam«.⁶

¹ Rubr. ad norm. C. ‚Div. affl.‘, X, 2.

² C. R. 6. dec. 1912, ad 5 (A. A. S. 1912, 729).

³ Nilles, Kalendarium I^o 50.

⁴ Lev. 23, 6; Num. 28, 17; Deut. 16, 3.

⁵ Gatterer, Annus liturg.³ 159.

⁶ Rubr. gen. Br. VII., 2.

b) Praznovanje drugih godov, zlasti svetnikov, so tako nadaljevali, da so o s m i dan praznik v d r u g i č obhajali, vmes pa ni bilo nobenega spomina o prazniku. Zgled osmine v tej obliki se nam je ohranil na god sv. Agneze, ki se praznuje 21. in 28. januarja (pod naslovom S. Agnetis, secundo). Papež Pij X. je z motuproprio »Abhinc duos annos« l. 1913. za vse praznike II. reda, ki se obhajajo z osmino, določil: ‚solo Octavo die celebrantur, et quidem ritu simplici‘.

c) Iz prve in druge oblike osmin se je v 13. stoletju razvila tretja, sedaj najbolj navadna: praznik se obhaja o s e m d n i z a p o r e d.

Cerkev hoče z oktavami dati praznikom večjo zunanjo slovesnost, vernikom pa najpomembnejše dogodke in skrivnosti cerkvenega leta tem bolj globoko vtisniti v srce.

3. Po sedaj veljavnih liturgičnih pravilih ločimo trojne oktave: privilegirane oktave, o katerih je vsak dan ali oficij ali vsaj spomin; navadne oktave (octavae communes), o katerih včasih izpade ne samo oficij, ampak tudi spomin; proste oktave (octavae simplices), ki se obhajajo samo osmi dan, in sicer ritu simplici.

a) Privilegirane osmine so trojne vrste. V prvo vrsto (octavae I. ordinis) se štejeta velikonočna in binokošna oktava. V teh dveh osminah je vsak oficij ‚de die infra octavam‘.

Osmi druge vrste (octavae II. ordinis) sta: osmina Epifanije in osmina presv. Rešnjega Telesa. Med tema osminama so dovoljeni samo prazniki I. reda; osmi dan pa tudi praznik I. reda ne, če ni to praznik vesoljne Cerkve.

Osmi tretje vrste sta božična osmina in osmina po Vnebohodu. O teh osminah je vsak dan vsaj spomin v oficiju; ves oficij pa je samo tiste dni, v katere se moli oficij tudi navadnih oktav.

b) Med navadnimi osminami je oficij ‚De die infra octavam‘ samo, kadar je officium simplex; toda osmi dan se umakne le praznikom I. ali II. reda.

Praznikov z navadnimi osminami je v vesoljni Cerkvi šest: to sta dva Marijina praznika, Brezmadežno spočetje in Veliki Šmaren; in štirje prazniki svetnikov: sv. Janez Krst., sv. Jožef, varih vesoljne Cerkve, sv. apost. Peter in Pavel, Vsi svetniki.

Razun tega se praznujejo z navadno oktavo: v posameznih cerkvah: festum Dedicationis et festum Tituli; v posameznih diecezah: festum Dedicationis et Tituli Ecclesiae cathedralis, festum Patroni principalis dioecesis; v mestih in deželah; festum Patroni principalis oppidi vel civitatis, Provinciae et Nationis; v redovnih družinah: festum Tituli et S. Fundatoris; drugi prazniki I. reda, če so kje dovoljeni z oktavo.

c) Proste osmine (octavae simplices) imajo: Rojstvo prebl. D. M., sv. Janez Ev., sv. Štefan Protomart., sv. Nedolžni otročiči, sv. Lavrencij, in drugi prazniki II. reda, če se kje praznujejo z oktavo.

Tudi v vzhodni Cerkvi je običaj, da se praznovanje višjih godov nadaljuje po več dni zapored. Tako se n. pr. praznovanje Epifanije sklene 14. januarja, in se ta dan imenuje ἀποδοσις τῆς ἐποφῆς zvršetak praznika (otdanije praznika Bogojavljenija); Velika noč se praznuje σὺν τῇ ἐποφῇ ἐκταυμέρῳ z osmino, in se završi na belo nedeljo, ali kakor pravijo na vzhodu, na nedeljo sv. Tomaža apostola (ta dan se namreč bere v evangeliju, kako se je apostol Tomaž doteknil sv. ran Jezusovih).¹

§ 6. Cerkveni koledar.

Koledar je razdelitev leta v dneve, tedne, mesece. Pri krščanskih narodih sta v rabi julijanski in gregorijanski koledar. Julijanski koledar je uredil in vpeljal Julij Cezar leta 46. pr. Kr. Rimljani so do reforme za Julija Cezarja začeli leto z marcem, in zato je bil december deseti mesec; to poznamenovanje so tudi pozneje ohranili, in zato so kristijani pomladni kvatni teden imenovali »ieiunium primi mensis«, in kvatre v decembru »ieiunium decimi mensis«. (Cf. Nilles, *Kalendarium* I² 44.)

Julijanski koledar rabijo še sedaj kristijani vzhodnega obreda, in sicer katoličani in razkolniki. Katoličani rimskega obreda in tudi mnogi nekatoličani (n. pr. protestantovski Nemci, Angleži) pa imajo po Gregoriju XIII. popravljeni gregorijanski koledar.

Po koledarju Julija Cezarja ima solčno leto 365 dni in 6 ur; vsako četrto leto je torej moralo biti prestopno leto. Pozneje so dognali, da šteje leto 365 dni, 5 ur, 48', 47'57". Torej je leto po julijanskem koledarju za 11' 12" predolgo. Ta razlika je do leta 1582. narastla na blizu 10 dni; to se pravi, pomladni ekvinokcij je bil v resnici 10 dni prej, kakor je kazal koledar. Diferenco je izravnal papež Gregorij XIII., ko je ukazal, da se l. 1582. izpusti 10 dni, in sicer naj se po 4. oktobru drugi dan piše 15. oktobra. Na to reformo nas spominja, kar beremo v brevirju na dan sv. Terezije, »animam Deo reddidit a. 1682 Idibus Octobris, iuxta Kalendarium Romani emendationem«. Da v prihodnje koledar ne bo več zaostajal za tekom zemlje okrog solнца, je odredil Gregorij XIII., da bodi zanaprej na 400 let samo 97 prestopnih, ne pa, kakor prej, 100. Med julijanskim in gregorijanskim koledarjem je sedaj 13 dni razlike; n. pr. 1. jan. 1915. so imeli Rusi in Grki 19. decembra 1914.

Razna »števíla«, ki jih navajajo v početku koledarja, n. pr. rimsko število, epakta i. dr. imajo samo še zgodovinski pomen. Prej so s temi števili določevali, kdaj mora biti Velika noč.

Rimsko število (indictio Romana) je doba 15 let. Vsakih 15 let so pri Rimljanih znova cenili imovino državljanov in po tej cenitvi razpisali (indictio) nove davke. Leta so šteli tako, da so povedali, kolikero leto je tekoče v ciklu 15 let. Tako so šteli od leta 312. do 11. stoletja. Če iščemo rimsko število, odštejemo 312 od števila let po Kr.; ostanek delimo s 15; kar ostane pri delitvi, je rimsko število; n. pr. $\frac{1914 - 312}{15} = 106 + 12$; 12 je rimsko število za l. 1914.

Da štejemo leta po Kristusu, je prišlo v navado v 11. stoletju. Prvič se pojavi letnica »ab incarnatione Dominica« v listinah papeža Janeza XIII. l. 968.² Do Pija X. je bila pri rimski kuriji trojna štetev običajna; ab incarnatione Dominica, a nativitate D. N. I. Ch., a circumcissione Domini. Štetev

¹ Nilles, *Kalendar*, I² 69; II² 340. 341.

² Jaffé, *Regesta Rom. Pontif.* I² (Lipsiae 1885) pg. VIII.

„ab incarnatione Dominica“ se je začejala s 25. marcem; šteli pa so polna leta, dočim v civilnem koledarju štejemo začeto leto; n. pr. Leona XIII. Constitutio apostolica »Officiorum et munerum«, de prohibitione et censura librorum«, je datirana: Datum Romae apud Sanctum Petrum anno incarnationis Dominicae 1896 octavo Kal. Februarii. To je po civilnem koledarju 25. januarja 1897. Mnogi na to niso pazili, pa so datum v konstituciji premenili, češ, da je l. 1896. tiskovna napaka.¹ Po reformi Pija X. se rimska kurija ravna po navadnem koledarju.

Nedeljska črka (Littera dominicalis). Ker ima leto en dan (prestopno dva dni) več kakor 52 polnih tednov, zato se dnevi v tednu vsako leto za en dan (v prestopnem za dva) naprej pomaknejo. Da je mogoče iz koledarja hitro razbrati tedenske dneve, so uvedli nedeljsko črko. K vsakemu dnevu v letu je postavljena ena izmed prvih sedmih črk v alfabetu; 1. jan. je zaznamovan s črko a; 2. jan. z b itd. Če je prva nedelja v letu 4. jan., torej pod črko d, je jasno, da bodo tisto leto nedelje vsi dnevi pod črko d. V prestopnih letih se od 24. februarja naprej črka premeni.

Na vsakih 4×7 let = 28 let se nedeljske črke ponavljajo v istem redu; to se pravi, 1. januar in zato tudi vsi drugi dnevi v letu pridejo zopet na isti dan v tednu. Doba 28 let se imenuje solnčni krog (Cyclus solaris). Kristus je bil rojen ob koncu 9. leta solnčnega kroga. Če torej hočemo dobiti leto solnčnega kroga, prištejemo letnici po Kristusovem rojstvu 9, vsoto delimo z 28, in preostanek nam pove leto solnčnega kroga; na primer: $\frac{1914+9}{28} = 68 + 19$; 19 je leto solnčnega kroga za 1914.

Zlato število (Numerus aureus). Meton v Atenah je baje l. 432. dognal, da pridejo mlaji vsakih 19 let na isti dan v mesecu. Doba 19 let je lunin krog, in število, ki nam pove, katero leto v luninem krogu teče, se imenuje zlato število. Kristus je bil rojen v 1. letu luninega kroga. Če torej hočemo iskati zlato število, prištejemo letnici po Kr. 1, vsoto delimo z 19, in ostanek je leto luninega kroga ali zlato število: n. pr. $\frac{1914+1}{19} = 100 + 15$; 15 je zlato število za l. 1914. — Račun ni popolnoma točen, ker po 19 letih nastopi mlaj za 2 uri $4\frac{1}{2}$ ' prej, kakor je bil pred 19 leti.

Epakta. Lunino leto (12 luninih mesecev) je približno za 11 dni krajše od solnčnega leta. Natančno je en lunin mesec 29 dni, 12 ur, 44', 3". L. 1911. je bil mlaj 1. januarja; 20. decembra se je dopolnilo 12 luninih mesecev; zato je bila luna 31. decembra tistega leta stara 11 dni. Leta 1912. je bila luna koncem decembra stara 2×11 dni; l. 1913. je po dvanajstih mlajih manjkalo do 31. decembra $3 \times 11 = 33$ dni, to pa je en nov lunin mesec in 4 dni, torej je bila luna 31. dec. stara 4 dni. Število, ki nam pove, koliko je luna stara zadnji dan decembra, se imenuje epakta (ἐπακτός, dodan). Če poznamo epakto, precej vidimo, kateri dan je prvi mlaj v letu; in če štejemo naprej, pa z lahkoto izračunamo, kdaj je polna luna po 21. marcu, kdaj torej mora biti Velika noč. Netočnost v računu se izravna v prestopnem letu.

Črka v martirologiju (littera Martyrologii). V martirologiju se napoveduje vsak dan tudi »dies lunae«, t. j. koliko dni je od mlaja. Da je mogoče hitro razbrati, kateri dan lune imamo, so v martirologiju k vsakemu dnevu meseca po vrsti zapisana števila od 1 do 30, nad vsakim številom pa je črka; te črke so tako postavljene, da ena črka skozi vse leto pove vsak dan čas lune. Črka se imenuje martirologijeva črka.

Podrobno govori o teh rečeh brevir v uvodu, pod naslovom »De anno et eius partibus; gl. tudi: G. Pečjak, Stoletna pratika (V Ljubljani 1901) 68—93.

Cerkveni koledar je razdelitev leta v sv. čase. Časi pa so sveti ali posvečeni po liturgiji. Torej je cerkveni koledar vrsta liturgičnih opravil, ki so po določenem redu po-

¹ Cf. Zeitschrift f. kath. Theol. Innsbruck 1901, 1—24.

razdeljena na dneve in tedne državnega koledarja. Od 11. stoletja naprej se začenja cerkveno leto z adventom. V dobi Karolingov je bil Božič začetek novega cerkvenega leta. V starih časih pa so začinjali cerkveno leto z Veliko nočjo.¹

Ločimo splošne in posebne cerkvene koledarje (*Kalendarium universale et particulare seu proprium*). Splošni koledar obsega liturgična opravila, ki so ukazana za vso (latinsko) Cerkev. V posebnih koledarjih pa so poleg liturgičnih opravil vesoljne Cerkve zaznamenovana tudi sv. opravila posameznega kraja: dieceze, reda, župnije, posamezne cerkve. Škofijski in redovni koledarji se morajo dati v pregled kongregaciji sv. obredov, ki enkrat za vselej uredi in določi vse to, kar je stalnega v posebnem koledarju. Glej n. pr. *Kalendarium perpetuum in usum dioecesis Labacensis a S. R. C. revisum et adprobatum die 19. decembris 1913.*²

Gledé redovnikov je odredila C. R.³: 1. *Ordines regulares proprium omnino habere debent Kalendarium, quod pariter adhibendum est a Monialibus et Sororibus eorundem Ordinum.* 2. *Congregationes seu Instituta utriusque sexus a S. Sede approbata et sub regimine unius praesidis generalis constituta, si ad recitationem divini officii teneantur, proprium pariter habeant Kalendarium.* 3. *Congregationes et Instituta, quae sive Ordinaria sive Apostolica auctoritate sint approbata, non tamen comprehendantur paragrapho praecedenti, uti debent Kalendario dioecetano, prouti iacet, additis iuxta Rubricas, officiis, quae ipsis peculiater concessa sunt.* 4. *Ordines, Congregationes et Instituta, proprio Kalendario gaudentes, amodo celebrare tantummodo debent officia localia Dedicacionis et Titularis ecclesiae cathedralis nec non Festa solemniora Patronorum principalium.*

Vsako leto posebe izdajo škofje za svoje dieceze, redovni poglavarji za svoje redovne pokrajine, podrobno izdelan koledar ali direktorij, v katerem je natanko določen red liturgičnih opravil za tisto leto. Pri urejevanju letnega koledarja se mora vpoštevati zlasti *‚occurrentia‘* in *‚concurrentia officiorum liturgicorum‘*.

Ocurrentia festorum. Zgodi se pogosto, da pride na en dan več godov ali oficijev (*‚occurrent eodem die‘*): a) god ali oficij vesoljne Cerkve zadene skupaj s partikularnim, škofijskim ali redovnim, godom ali oficijem; b) nedeljski in ferialni oficiji pridejo vsako leto na drugi dan v mesecu; Velika noč se menja vsako leto in z njo se premaknejo vsi prazniki, ki so z njo v zvezi; odtod je, da premakljivi oficiji pridejo na en dan z nepremakljivimi.

Če dva godova, oficija, prideta redno vsako leto na en dan, je to *‚occurrentia perpetua‘*. Če pa zadeneta skupaj samo slučajno kako leto, kakor n. pr. premakljiv in nepremakljiv oficij, je *‚occurrentia accidentalis‘*.

¹ Cf. Beissel, Entstehung der Perikopen des röm. Meßbuches. (Freib. i. Br. 1907) 130.

² Ljublj. šk. l. 1914, 53—58.

³ 28. febr. 1914, AAS 1914, 118.

Kadarkoli zadeneta skupaj na en dan dva godova, dva oficija, se en god ali prenese na kak drugi dan (*translatio*), ali se naredi o njem samo spomin (*commemoratio*), ali pa se popolnoma opusti. C. R. je po konstituciji Pija X. »Abhinc duos annos« določila tale pravila **de occurrentia et translatione festorum**¹:

1. »Festa **duplicia I. et II. classis**, tam Ecclesiae universalis quam alicuius loci propria, a nobiliori officio impedita etiam perpetuo, transferantur in primam sequentem diem non impeditam.«

»Dies impedita«, dan, na katerega se ti prazniki ne morejo prenesti, pa je: katerakoli nedelja; praznik I. ali II. reda; vigilija pred Božičem, Epifanijo in Binkošti; velikonočna in binkoštna osmina; osmi dan po Epifaniji in sv. R. Teslesu; pepelnična sreda; ponedeljek, torek in sreda velikega tedna.

2. Navadne godove, **duplicia maiora vel minora aut semiduplicia**, pa treba ločiti v godove splošne Cerkve in v posebne godove posameznega naroda, posamezne dieceze, redovne kongregacije, cerkve.

a) Za godove splošne Cerkve veli pravilo: »Festa duplicia maiora vel minora aut semiduplicia, quae in universa Ecclesia celebrantur, si accidentaliter vel perpetuo impedita fuerint, non transferuntur, sed de eis fit commemoratio iuxta Rubricas, et legitur IX. lectio historica. Si tamen festum impediens fuerit duplex I. classis Domini universalis Ecclesiae, nil fit de festo impedito; si vero fuerit aliud duplex I. classis, de Officio impedito fit commemoratio tantum in Laudibus et in Missis privatis, et non legitur IX. lectio.

b) Če se partikularni, narodni, škofijski, redovni ali posamezne cerkve god v vsem narodu, v vsej škofiji, v vsem redu ali v svoji cerkvi kako leto slučajno ne more praznovati, se ga samo spominjamo prav tako, kakor godov splošne Cerkve, v kolikor to dopuščajo rubrike. Če pa je zadržek, ki ovira praznovanje, stalen, vsako leto se ponavljajoč, se tak god za vselej prestavi na prvi prosti dan, ko ni ne kak drugi duplex ali semiduplex, ne privilegirana vigilija ali ferija, ne privilegirana osmina 1. ali 2. vrste (t. j. velikonočna, binkoštna, sv. Treh kraljev in sv. R. T. osmina).

Po teh pravilih je C. R. nanovo uredila stalne koledarje (Kalendarium perpetuum) za posamezne škofije; prav tako pa se urejajo in sestavljajo tudi koledarji za posamezne cerkve. V ljubljanski škofiji n. pr. je 19. dan julija osmina sv. Hermağora in Fortunata; v vesoljni cerkvi pa je isti dan sv. Vincencij Pavl. Pred reformo Pija X. je bil sv. Vincencij Pavl. za stalno premeščen na 2. avgust; sedaj se ne prestavlja več, ampak 19. julija je comme-

¹ Decret. gen. 28. oct. 1913, IV; AAS 1913, 461; Addition. et Variat. in Rubr. ad norm. C. »Div. Affl.« tit. IV—VII.

moratio S. Vincentii. V cerkvi, ki je posvečena sv. Vidu (15. junija), je bilo treba doslej zavoljo osmine (22. junija) sv. Pavlina prestaviti na drugi dan; sedaj je 22. junija dies octava S. Viti cum commemoratione S. Paulini Ep. itd.

Concurrentia festorum. Liturgični oficiji, ki sledé neposredno eden za drugim, zadenejo skupaj pri večernicah; rubrika pravi: 'officia concurrunt'. Večernice so v tem slučaju o večjem prazniku; če pa sta oba praznika, oba oficija liturgično popolnoma enaka, so večernice 'a capitulo de sequenti'. Kateri praznik je liturgično večji ali manjši, to smo povedali, ko smo govorili o 'praestantia festorum'.

Da je 'in casu occurrentiae vel concurrentiae' vsakemu lahko urediti koledar, sta v brevirju dve tabeli (tabella occurrentiae et tabella concurrentiae). V teh se vse razne vrste oficijev primerjajo med seboj; iz dodanih opomb more vsak precej pogoditi, kateri oficij je treba opraviti, kateri se prestavi, kateri se samo komemorira, kateri popolnoma odpade.

Po katerem koledarju se je ravnati liturgični osebi? a) Pri sv. maši se mora vsak mašnik držati direktorija tiste cerkve, v kateri mašuje. Če pa je v cerkvi 'officium ritus duplici inferioris', sme mašnik ad libitum ravnati se po direktoriju cerkve ali po svojem direktoriju, ali opraviti črno mašo ali votivno mašo. To pravilo velja tudi za javne in napoljavne oratorije, ne pa za privatne oratorije; v privatnem oratoriju se mašnik vedno ravna po svojem direktoriju.¹

Vsaka cerkev ima direktorij tistih duhovnikov, ki v njej v resnici oskrbujejo božjo službo in dušno pastirstvo. Torej cerkev, katero vodijo svetni duhovniki, ima škofijski direktorij. Samostanska ali redovni družini za stalno ali za nedoločen čas izročena cerkev ima redovni koledar. Če cerkev (javni, napoljavni oratorij) ni izročena redovni družini, ampak redovni mašnik v njej samo opravlja božjo službo, je v cerkvi (v javnem, napoljavnem oratoriju) škofijski direktorij.²

Podružnice imajo direktorij župne cerkve. Če je podružnična cerkev posvečena ali vsaj slovesno blagoslovljena, se festum tituli obhaja pri sv. maši, če je tisti dan ali v osmini maša pri podružnici.³

Cerkev, v kateri redovnice v koru molijo oficij (ne samo officium parvum B. V. M.) po svojem direktoriju, ima 'ob officium publice recitatum' direktorij tistih redovnic, ne pa direktorij onega mašnika, ki tam opravlja božjo službo.⁴

b) Pri oficiju (brevirju) se ravna duhovnik, ki je titulo canonico adscriptus alicui ecclesiae, vedno po direktoriju tiste cerkve, tudi tedaj, če je zdoma in se mudi v tuji diecezi.

¹ C. R. 9. dec. 1895, n. 3862.

² C. R. 27. ian. 1905, n. 4150; 11. febr. 1910, n. 4248 ad 3; 22. apr. 1910, n. 4252.

³ C. R. 5. jun. 1899, n. 4025; 4.

⁴ C. R. 12. febr. 1909, n. 4233.

Svetni mašnik, *nulli ecclesiae adscriptus*, se drži direktorija svoje škofije; v tuji škofiji pa *ad libitum* moli brevir po koledarju svoje domače škofije ali po koledarju tuje škofije.¹

Redovniki, ki po svojem pravilu molijo oficij skupno v koro, se morajo vedno držati direktorija svojega samostana; le če se dalje časa (en mesec in še več) mudé v drugem samostanu svojega reda, smejo poljubno moliti brevir po direktoriju svojega samostana ali po direktoriju tistega samostana, kjer so, ali po direktoriju redovne provincije.

Redovniki, ki nimajo kora, če so zdoma, molijo oficij po direktoriju svojega samostana ali po direktoriju tistega samostana svojega reda, kjer slučajno bivajo.

Svetni mašniki, ki so udje tretjega reda sv. Frančiška, smejo rabiti frančiškanski direktorij (*Calendarium Romano-Seraphicum*), če nimajo morda dolžnosti, moliti oficij v koro.² A kdor je sprejel frančiškanski koledar, se mora po njem ravnati pri oficiju in pri maši, v kolikor to rubrike dopuščajo. Oni, ki so pri kaki cerkvi kanonično nastavljeni, se morajo držati škofijskega direktorija, in *festis Patroni principalis, Tituli ac Dedicacionis Ecclesiae*, tam *propriae quam Cathedralis, necnon quibus diebus debent Missam applicare pro populo*.³

¹ C. R. 12. nov. 1831, n. 2682 ad 46.

² Pii VI. C. 'Religiosos Ordines' 6. sept. 1785.

³ C. R. 15. apr. 1904, n. 4132; Gatterer, *Annus liturg.*³ 174—181. Linzer *Quartalschrift* 1915, 668—672.

II. POGLAVJE.

Posamezne dobe cerkvenega leta in Gospodovi prazniki.

Govorili smo splošno o cerkvenem letu: o nedeljah in praznikih; povedati pa moramo o posameznih dobah še posebe, kakšen je njih značaj, kateri Gospodovi prazniki se obhajajo v vsaki dobi, od kedaj so ti prazniki v navadi.

§ 1. Božična doba.

Božična doba sega od prve adventne nedelje do konca osmine po sv. Treh kraljih; ker pa Svečnica še pripada v krog božičnih praznikov, lahko raztegnemo božično dobo do Svečnice. Dogodki, ki se jih spominjamo v tej dobi, so skrivnosti iz življenja Jezusovega do onega časa, ko je začel Gospod očitno učiti. Dva glavna praznika v tej dobi sta: Božič in Epifanija.

I. A d v e n t.

Doba pripravljanja na sv. božični praznik je advent. Kolikor se dá doognati, so v Galiji v 5. stoletju začeli nekaj tednov pred Božičem z molitvijo in pokoro se pripravljati na prihod Gospodov. V 6. stoletju so lepo navado sprejeli v Rimu; priča nam o tem sv. Gregorij Vel., ki v svojih homilijah že govori o adventu.¹ Da ima advent štiri nedelje, je določil papež Gregorij VII.

Dogodek, ki se ga v adventu spominjamo, je dvojni prihod Gospodov: njegov prvi prihod ob rojstvu, in drugi prihod ob vesoljni sodbi. Na božično vigilijo molimo pri sv. maši: *Deus, qui nos redemptionis nostrae annua expectatione laetificas: praesta ut, quem R e d e m p t o r e m laeti suscipimus, venientem quoque J u d i c e m securi videamus.*

Zato pa ima adventni čas v liturgiji dvojen značaj: veselja in žalosti. Veselimo se, ker pričakujemo Odrešenika; žalujemo in pokoro delamo, ker se bojimo prihodnjega Sodnika. Pa duh pokore prevladuje. V oficiju de tempore se izpušča »Te Deum«, pri sv. maši pa »Gloria«; orglje molcé, razen tretjo adventno nedeljo, *G a u d e t e*; barva paramentov je vijoličasta, simbol pokore. V znamenje pokore v adventu nekaj niso uživali mesnih jedi, v nekaterih samostanskih redovih jih tudi še sedaj ne uživajo. Začenjali so post o sv. Martinu; odtod pozna-

¹ Hom. 40 in Evang., hom. 1, 6, 7 (Migne, P. L. 76, 1077, 1095—1099.).

menovanje »S. Martini quadragesima«. ¹ Radi spokornega značaja adventne dobe je rimska stolica tudi odredila, da se je post v vigilije odpravljenih praznikov ponekod, n. pr. v Avstriji, prenesel na advent.

Vso božično dobo, zlasti pa v adventu časti sv. Cerkev posebno prebl. Devico Marijo. Njej v čast imajo po nekaterih krajih vsak dan z o r n i c e, votivno sv. mašo R o r a t e, in pred Božičem slovesno devetdnevnicu.

II. B o ž i č.

Glavni praznik v tej dobi je Božič. ² Praznik ni izmed najstarejših, ampak se pojavi šele v 4. stoletju. Prvo zanesljivo poročilo o njem je v koledarju Furijsa Philocala, iz dobe pred l. 354., ki nam pove, da so v Rimu takrat 25. dan decembra praznovali kot rojstni dan Gospodov. Zakaj so uprav ta dan izbrali, ne vemo zagotovo. Verjetno je, da je bila v rimski Cerkvi stara tradicija, po kateri bi se bil Odrešenik rodil na 25. dan decembra meseca. Sv. Janez Krizostom govori o tej tradiciji, ko v svoji božični homiliji pripoveduje, da v zapadni Cerkvi že od nekdanj praznujejo Božič 25. decembra; v Rimu da imajo stare listine, iz katerih se dá določiti, kdaj se je vršil census, ljudsko štetje, ob rojstvu Gospodovem. ³ Vendar pa tradicija ni dokazana. Zato je mogoče, kar nekateri mislijo, da je poganski praznik v 25. dan decembra, Natalis Solis invicti, rojstni dan zmagoslavnega solčnega boža, bil povod, da so kristijani uprav ta dan začeli praznovati kot rojstni dan Jezusa Kristusa, ki je pravo solnce sveta.

Na vzhodu so prvotno rojstni dan Gospodov praznovali 6. januarja, na Epifanijo. Tako je bilo n. pr. v Jeruzalemu še okoli l. 385., ko se je tam mudila romarica Silvija iz Akvitanije. ⁴ Proti koncu 4. stoletja pa so vzhodne cerkve sprejele rimski običaj. V Carigradu je sv. Gregorij Nazianski leta 379, ali 380. prvič obhajal Božič na 25. dan decembra. ⁵ V Antiohiji pa so l. 386. prvič praznovali 25. decembra rojstvo Gospodovo; sveti Janez Krizostom je imel ob tej priliki homilijo, ki nam je še ohranjena. ⁶

Ko so 25. dan decembra začeli praznovati kot rojstni dan Gospodov, je bil s tem tudi za nekatere druge praznike dan določen: za praznik Obrezovanja Gospodovega 1. januar; za Svečnico 2. februar (prej so n. pr. v Jeruzalemu praznovali Svečnico 40 dni po Epifaniji,

¹ Nilles, Kalendar. II² 535—537; Gatterer, Annus liturg.³ 236—241.

² O početku božičnega praznika gl. Kellner, Heortologie³ 96—118; St. Beissel, Entstehung der Perikopen des röm. Meßbuches. (Freiburg i. Br. 1907) 24—27; Gris ar, Geschichte Roms u. d. Paepste, n. 508, pg. 768.

³ Homil. in nativ. J. Chr.: Migne, P. Gr. 49, 352.

⁴ Peregrinatio Silviae, c. 25 (ed. Geyer pg. 75—77).

⁵ Hom. 38 et 39 in Theophan; (Migne, P. Gr. 36, 312, sq. 349.)

⁶ Hom. in Nat. D. N. J. Chr.; Migne, P. Gr. 49, 351 sq.

14. febr.); za praznik Oznanjenja Marijinega 25. marec; za rojstvo sv. Janeza Krst. 24. junij.

O treh sv. mašah na božični dan govori že Gregorij Veliki.¹ Po sedanji navadi je prva sv. maša po polunoči, ker je Kristus bil ponoči rojen, — tako pobožno verujemo (evangelij Luc. 2, 1—14: o povelju cesarja Avgusta); druga ob zori, ker so ob tem času prišli pastirji molit božje Dete (evangelij Luc. 2, 15—20: o pastirjih); tretja sv. maša je o belem dnevu (evangelij Jo. 1, 1—14: »v začetku je bila Beseda«). Pri drugi sv. maši je Commemoratio S. Anastasiae; tako je ukazal Pij V. v spomin na to, da je v starih časih v Rimu na Božič druga sveta maša bila v cerkvi sv. Anastazije.

Trikrat sme na Božič maševati vsak mašnik, a ni dolžan. Kdor mašuje samo enkrat ali samo dvakrat, izbere v misalu tisti formular, ki se najbolj ujema s časom, v katerem mašuje.

Polnočna maša bodi slovesna; konventualna in župna sveta maša pa sme biti tudi tiha. Za kapele v samostanih (moških in ženskih), v semeniščih, vzgojnih zavodih, sirotiščnicah, bolnišnicah, ječah, kjer imajo stalno Najsvetejše, je papež Pij X. dovolil, da smejo na sv. večer po polunoči imeti zapored tri tihe svete maše in da smejo prebivavci teh hiš (ne drugi, zunanji ljudje) o polunoči iti k sv. obhajilu. Če je kapela javna, so dovoljene tri sv. maše in sv. obhajilo ob zaprtih vratih, samo za domače.²

Lepa navada je, da o Božiču v cerkvah in krščanskih hišah postavljajo *jaslice*. Kot začetnika te pobožne šege imenujejo sv. Frančiška Asiškega. Sv. Bonaventura nam pripoveduje o njem, da je tri leta pred smrtjo (l. 1223) v gozdu pri Greccio v božični noči napravil jaslice. Velika množica ljudstva se je zbrala s plamenicami v gozdu in vso noč pela svete pesmi. Sv. Frančišek je kot diakon stregel pri maši in ves ganjen in poln svetega veselja pridigal o skrivnosti učlovečenja.

Prvi početek jaslicam pa je v duhovnih dramatičnih predstavah, s katerimi so v cerkvah slavili skrivnost sv. božične noči. Take predstave so bile v nekaterih krajih v navadi že v 11. stoletju. Namesto živih oseb, ki so nastopale v teh duhovnih igrah, so pozneje razpostavljali okrog jaslic izrezljane podobe iz lesa. Najlepše jaslice so delali v 18. stoletju. V naši dobi še postavljajo posebno velike jaslice v Italiji, n. pr. v Rimu v cerkvi Ara coeli na Kapitolu. V božični osmini prihajajo otroci in v čast sv. Bambinu, božjemu Detetu, deklamirajo ljubke božične pesmice.³

Proti koncu 18. stoletja so začeli postavljati božično *drevesce*. Sedaj je drevesce v navadi ne samo po krščanskih hišah, ampak tudi pri Judih in modernih brezvercih. Kot simbol nadnaravnega življenja, ki ga je Adam izgubil, Kristus pa nam zopet dal, se lahko postavlja božično drevesce; zdi pa se, da jaslice bolj ustrezajo verskemu čutu krščanskega ljudstva. Da pa se tudi oboje združiti, jaslice in drevesce.

V 13. stoletju je prišlo v navado, da so ljudje v božični dobi hodili okrog v velikih sijajnih sprevedih in v živih podobah predstavljali sv. Družino in sv. Tri kralje. Naši koledniki nas še spominjajo na to šego, ki je v 17. stoletju polagoma preminula.

¹ Cf. Brev. Rom. in Nativit. Dom. lect. 7.

² S. Off. 1. aug. 1907; 26. nov. 1908 (AAS 1909, 146).

³ B. Kleinschmidt, Die Weihnachtskrippe. Theol.-prakt. Quartalschrift 1903, 96—113.

III. Praznik Obrezovanja Gospodovega ali božična osmina (Novo leto).

Obrezovanje Gospodovo so v Italiji praznovali že proti koncu 5. ali v početku 6. stoletja.¹ Prvi dan v letu pa je bil obenem tudi dan pokore in molitve. Kakor stari Rimljani, so kristijani tuintam začenjali novo leto v razuzdanem veselju. Zato je Cerkev ta dan vabila vernike k molitvi in zatajevanju. Znan je izrek sv. Petra Krizologa, škofa v Raveni († ok. l. 450), ki je hotel svoje ljudi odvrniti od razposajenih plesov in obhodov v 1. dan januarja, pa jim je zaklical: »Qui iocari voluerit cum diabolo, non poterit gaudere cum Christo.«²

V osmem stoletju so 1. januarja praznovali tudi Ime Jezusovo. Pozneje so za praznik presv. Imena Jezusovega določili drugo nedeljo po sv. Treh kraljih. Papež Pij X. pa je odredil, naj se praznik obhaja v nedeljo med 2. in 5. januarjem; če pa v teh dneh ni nedelje ali če pride na to nedeljo kak drugi večji god, pa naj bo presv. Ime Jezusovo 2. januarja.³ Praznik je za vso Cerkev ukazal Inocencij XIII. l. 1721.; frančiškanskemu redu pa ga je bil dovolil že Klemen VII. l. 1530.⁴

IV. Sv. Trije kralji.

Poleg Božiča najbolj slovesni praznik v tej dobi je **Epiphania**, praznik sv. Treh kraljev. Beseda epiphania (ἐπιφάνεια) pomeni pri svetnih pisateljih milostno prikazen božjega bitja; in uprav to znači epiphania prvotno tudi v krščanskem smislu. Drugo grško ime za ta praznik je Θεοφάνεια, Theophania. Latinci so grško besedo prevedli s *festivitas declarationis, manifestatio, apparitio Dei*; Slovani imenujejo praznik bogojavljenje.

V stari dobi in tudi v srednjem veku so se ta dan spominjali več dogodkov, v katerih se je Sin božji milostno prikazal ali razodel človeškemu rodu. Praznovali so prihod modrih, krst Jezusov v Jordanu in čudež v Kani. V oficiju nas antifona za 'Benedictus' in 'Magnificat' še spominja na one dogodke, katerim je bil praznik prvotno posvečen: »Tribus miraculis ornatum diem sanctum colimus: hodie stella Magos ducit ad praesepe; hodie vinum ex aqua factum est ad nuptias; hodie in Jordane a Joanne Christus baptizari voluit, ut salvaret nos.«⁵

¹ V tako imenovanem *Comes S. Hieronymi*, v seznamku mašnih beril, ki ga je sestavil Viktor, škof v Capui († 554), se bere 1. januarja: de circumcissione Domini, in octava Domini; v Beissel, Entstehung der Perikopen des röm. Meßbuchs (Freiburg im Br. 1907) 54—58.

² Brev. Rom. 4. dec. in festo S. Petri Chrysol. lect. 5.

³ C. R. 28. oct. 1913, I. (AAS 1913, 458).

⁴ Kellner, Heortologie³ 123—125.

⁵ Antiph. ad Magnificat in 2. Vesp. Epiphani.; podobno govori Antiph. ad Benedictus.

Predno so v vzhodni Cerkvi sprejeli 25. december kot rojstni dan Gospodov, so na Epifanijo obhajali tudi spomin na rojstvo Jezusovo. Glavni dogodek, ki se ga sedaj v oficiju in pri sv. maši pred vsem spominjamo, je prihod Modrih z Jutrovega. Cerkev hvali Boga, da je ta dan poklical k pravi veri prvence izmed nevernikov. Grki pa praznujejo ta dan zlasti spomin na Jezusov krst v Jordanu.

Praznik se je pojavil na vzhodu že v prvi polovici 3. stoletja; na zapadu so ga sprejeli v 4. stoletju.¹ Obhajali so ga vedno 6. dan januarja. Romarica Silvija iz Akvitanije nam pripoveduje, da so v Jeruzalemu (ok. l. 385) praznovali Epifanijo osem dni.²

Relikvije sv. Treh kraljev je po tradiciji sv. Helena dala prenesti v Carigrad, od tam pa so jih že v 4. stol. prenesli v Milan. Ko je Friderik Barbarossa l. 1164. osvojil Milan, so prenesli sv. ostanke v Kolin, kjer sedaj počivajo v stolni cerkvi.³

O Sv. Treh kraljih običajni blagoslovi. a) Blagoslov vode. Ker se vzhodna Cerkev na Epifanijo spominja pred vsem krsta Jezusovega, so v Palestini že v stari dobi (bržkone že v 4. stol.) ta dan slovesno blagoslavljali reko Jordan; drugod so ta obred posnemali in blagoslavljali druge vode. To blagoslavljanje se tudi še sedaj po vsem vzhodu posebno svečano vrši. Na zapadu so ta običaj pod grškim vplivom uvedli v 15. stoletju v Spodnji Italiji, pozneje tudi drugje, zlasti po nemških krajih. Mnoge diecezanske ritualne knjige so imele za ta blagoslov poseben, obširen obred.

V novejši dobi je rimska stolica to posnemanje orientalskega obreda v cerkvah latinskega obreda prepovedala. Kjer je blagoslov vode na Sv. Treh kraljev dan ali na vigilijo že v navadi, se sme sicer ohraniti tudi zanaprej, rabi pa naj se za blagoslavljanje formular iz rimskega rituala „ad faciendam aquam benedictam“.⁴ Obenem pa je kongregacija sv. obredov izdelala za ta blagoslov nov, daljši formular, a tega smejo rabiti samo tam, kjer imajo za to posebno dovoljenje.⁵

Vzhodni kristijani se v vodi, blagoslovljeni na Sv. Treh kraljev dan, umivajo in kopljejo. Mogoče, da je s tem običajem v zvezi, kar je tu in tam pri nas v navadi veliko soboto. Ko je namreč ta dan v cerkvi končan blagoslov krstne vode in ko zapojó zvonovi za »Gloria« pri maši, hité ljudje umivat se v tekoči vodi, v studencih in potokih.⁶

b) Blagoslov kadila, zlata in mire. Modri z Jutrovega so prinesli novorojenemu kralju Jezusu Kristusu zlata, kadila in mire. To poročilo sv. pisma je bilo povod, da so na Sv. Treh kraljev dan začeli blagoslavljanje zlata, kadilo in miro.⁷

c) Blagoslov hiš. Po naših krajih in tudi po Nemškem kadé hiše in hleve vse tri božične večere, to se pravi, na sv. večer, zvečer pred Novim letom in pred Sv. Tremi kralji. V rimskem ritualu⁸ imamo poseben

¹ Dokaze za to navaja Kellner, Heortologie³ 126; Nilles, Kalendarium I² 57. 58.

² Peregrinatio Silviae c. 25 (ed. Geyer pg. 75—77).

³ Kellner, Heortol.³ 130—132.

⁴ C. R. 11. iun. 1890 n. 3730.

⁵ Benedictio aquae in Vigilia Epiphaniae Domini (formula a S. C. R. approbata 6. dec. 1890), Appendix ad Rit. Rom., edit. typ. pg. 199*.

⁶ O blagoslovu vode na Epifanijo gl. Franz, Die kirchlichen Benediktionen im Mittelalter. I, 70—79; 193—201 (Freiburg i. Br. 1909).

⁷ Formular za blagoslov v Appendix ad Rit. Rom. edit. typ. pg. 30*.

⁸ Appendix ad Rit. Rom. edit. typ. pg. 32*.

formular za blagoslov hiš samo na Epifanijo. Med ljudstvom se je morda ta navada, da kadé hiše v božični dobi, ohranila še iz poganskih časov.¹ S kadilom so odganjali zle duhove. Sedaj molijo, da bi Bog ljudi in živino varoval nesreč.

V. Svečnica.

Med božične praznike štejemo tudi Svečnico, Purificatio B. Mariae Virg. Glavni dogodek, ki se ga ta dan spominjamo v oficiju, je darovanje deteta Jezusa v templju. Zato je Svečnica bolj Gospodov kakor Marijin praznik. Grki imenujejo Svečnico *ἡ ὑπαπάντη τοῦ κυρίου*, srečanje Gospodovo, ker so se ta dan srečali v templju dete Jezus, starček Simeon in prerokinja Ana.

V Jeruzalemu so praznovali Svečnico že v 4. stoletju, pa ne 2., ampak 14. februarja, to je 40. dan po Epifaniji. Odkar so za praznik rojstva Gospodovega sprejeli 25. dan decembra, je Svečnica 2. februarja. Tudi procesija je bila že v onem času v navadi.²

Za Carigrad in bizantinsko državo je ukazal ta praznik cesar Justinijan I. 542. V Rimu so sprejeli praznik v 7. stoletju.³ Novo ime, Purificatio B. V. M., se bere že v Gelazijevem zakramentariju (v sedanji obliki iz 7. ali 8. stol.). V procesiji so hodili s prižganimi svečami, gotovo radi besedi v evangeliju tega dne: *lumen ad revelationem Gentium*. Sveče, ki so jih nosili v procesiji, so, če ne prej, vsaj v 10. stoletju začeli blagoslavljati. V molitvah, kakršne so sedaj zbrane v rimskem misalu, prosi Cerkev, da bi blagoslovljene sveče bile ljudem v telesno in dušno zdravje in jih spominjale milosti Sv. Duha in večne luči v nebesih.⁴

Blagoslov sveč s procesijo na Svečnico je ukazana za župne, kolegiate in stolne cerkve⁵; s me pa se vršiti v vsaki cerkvi, tudi v redovni, zakaj ta blagoslov se ne šteje med *iura mere parochialia*.⁶ Mašnik, ki blagoslovi sveče, mora potem tudi maševati; edini domači škof (ne pa Episcopus titularis in tudi ne Episcopus Administrator) sme izvršiti blagoslov, ne da bi potem imel sv. mašo.⁷ Blagoslov sveč mora vedno biti 2. februarja, tudi če se praznik prenese na drugi dan.⁸

Določbe, ki smo jih navedli za blagoslov sveč, veljajo uprav tako tudi za blagoslov pepela na pepelnico sredo in blagoslov palm na cvetno nedeljo.⁹

¹ Cf. Franz, o. c. I, 423.

² Peregrinatio Silviae, c. 26 (ed. Geyer pg. 77).

³ Cf. Liber Pontif., in vita Sergii 687—701 (ed. Duchesne I 376).

⁴ Kellner, Heortologie³ 132—134; Nilles, Kalendarium I² 91. sq.; Franz, Die kirchl. Benediktionen, I 442—460.

⁵ C. R. 19. dec. 1665, n. 1326; 21. nov. 1893, n. 3813, 1.

⁶ C. R. 8. apr. 1702, n. 2098; 12. jan. 1704, n. 2123 ad 5.

⁷ C. R. 9. mai. 1893, n. 3798 ad 2.

⁸ Miss., rubr. spec. 2. febr.

⁹ Cf. Decr. cit. C. R.

§ 2. Velikonočna doba.

Med svetimi časi najsvetejši, po skrivnostih iz življenja Gospodovega za vse človeštvo najpomembnejši čas v cerkvenem letu je velikonočna doba. Veliki dogodki, ki se jih spominjamo v liturgiji te dobe, so: trpljenje, smrt, vstajenje Odrešenika Jezusa Kristusa, njegov vnebohod in poslanje Sv. Duha. Začne se velikonočna doba v nedeljo Septuagesima in konča v soboto po Binkoštih. Glavni praznik je Velika noč.

I. Čas priprave na Veliko noč.

Doba, v kateri se pripravljamo na velikonočni praznik, obsega štiri, po liturgičnem značaju različne čase: tri predpostne nedelje, postni čas do tihe nedelje, tihi teden in veliki teden. Priprava je tem resnobnejša, čim bliže je velikonočni praznik. Glavna pobožna vaja je post in molitev.

I. **Predpostne nedelje** se imenujejo *septuagesima, sexagesima, quinquagesima*. Odkod to poznamenovanje, ni popolnoma jasno. Najbolj verjetno je, da so po raznih krajih na eno ali drugo teh nedelj v stari dobi začenjali sv. postni čas. Ker se namreč ponekod v soboto niso postili, in drugod tudi v četrtek ne, so začenjali post prej kakor mi sedaj. V Rimu so nedeljo v početku posta imenovali *Dominica I. in quadragesima*, in po analogiji so za nedelje, s katerimi so drugje začenjali post, naredili besede: *quinquagesima* itd.

Pri nas imenujemo te tri nedelje *predpostne* ali *predpepelnične*. Vzhodni Slovani, ki začenjajo post po *sexagesimi* (v soboto se ne postijo), pravijo tej nedelji »mesopustna«; po *quinquagesimi* so jim prepovedane tudi mlečnate jedi, in zato so tej nedelji dali ime »siropustna«.¹

Predpepelnične nedelje so dobile svoj poseben liturgični značaj bržkone že v 6. stoletju. Iz molitev pri sv. maši odmeva klic po božji pomoči v hudi sili. »Obdale so me smrtne bolečine..., v svoji stiski sem klical Gospoda,« — tako začjenja sv. maša na *septuagesimo*. Strah pred Longobardi, ki so od l. 568. plenili po Italiji, se zdi, je bil povod, da so v Rimu za papeža Janeza III. (561—574) v javnih obhodih in pri božji službi prosili božjega varstva in obrambe pred sovražniki. Liturgični običaji predpepelničnih nedelj prvotno torej ne bi bili v zvezi s postom, a so se ohranili kot priprava na sv. postni čas.²

V znak pokore in resnobe so liturgična oblačila v predpostnem času vijolična, v oficiju *de tempore* se izpušča *Te Deum* in *Gloria* pri maši; *Aleluja* utihne do velike sobote.

¹ Nilles, *Kalendarium* II° 30, 50.

² Grisar, *Gesch. Roms etc.* I. n. 513, pg. 773.

† Msgr. Anton Zupančič.

Dne 7. septembra t. l. je umrl v Ljubljani monsignor Anton Zupančič, bivši profesor bogoslovja in mnogoletni načelnik »Katol. tisk. društva«. »S pokojnikom je legel v grob mož, bogat zaslug za Cerkev in narod, svečenik po srcu božjem, bister po umu, plemenit po srcu, neumoren delavec na prosvetnem polju, skromen v svojem nastopanju, radodaren do ubožcev, v besedi, s peresom, s previdnim, odločnim dejanjem povsod mož na svojem mestu.« (»Slovenec«, 9. sept.) Nepozabnemu pokojnemu, tudi za razvoj slovenskega cerkvenega govorništva zelo zaslužnemu monsignoru mora tudi »Pastir« posvetiti nekaj vrstic.¹

Anton Zupančič je bil rojen 13. januarja l. 1841. v Ljubljani. Iz svoje mladosti pripoveduje v lastnoročnih zapiskih, pisanih l. 1864., to-le: »Sedem let star sem začel l. 1848. hoditi v šolo. Dopršivši normalko, grem l. 1852. v realko. Mati in sestra bi me bili pa le raje enkrat videli gospoda; zato grem po dovršeni (nižji) realki v gimnazijo, katero dovršim leta 1864. Po nikomur nagovarjan ali siljen, temveč po mnogih odvrčan se oglasim za bogoslovje in vstopim v semenišče l. 1864.« — Po tretjem letu bogoslovja je bil 3. avgusta l. 1867. posvečen v duhovnika in je opravil prvo sv. daritev v uršulinski cerkvi v Ljubljani. Leta 1868., dne 24. septembra, je nastopil svojo prvo službo v Šmartnem pri Litiji.

Iz njegovih lastnoročnih zapiskov povzamemo, da ga je l. 1861. vspodbudil »Slov. Glasnik«, da se je začel bolj baviti s slovenščino. Za vajo so dijaki spisovali »Torbico«, ki jim jo je litografiral J. Blaznik. V nji je priobčenih mnogo Levčevih pesmi in Anton Zupančičev daljši spis »Potopisne črtice«. Dne 2. aprila l. 1862. so natisnile »Novice« njegov prvi (izvirni) spis »Spomladansko življenje« in pristavile opombo, da naj pisatelj še večkrat kaj takega napiše. »Ko grem po drugem spisu povabljen,« pravi Zupančič v svojih zapiskih, »k Bleiweisu, prosi me, naj mu za vsak mesec pripravim kak spis.« Istega dne, 2. aprila l. 1862., sprejme Janežič njegovo novelo »Zaklad pri Savici«, ki je bila objavljena v »Glasniku« in pozneje prevedena tudi v češčino in natisnjena v »Narodnih listih«. O Zupančičevi izredni pridnosti in pisateljski spretnosti priča 38 krajših in daljših spisov,¹ ki so natisnjeni v »Glasniku« in drugih listih že do leta

¹ Viri: Marn. Jezičnik, XXX., str. 35—39. — Glaser, Zgodovina slov. slovstva, IV., str. 259—260, 291—292. — Lavrenčič, Zgodovina cerkljanske žare, str. 102—103. — Nekateri zapiski pokojnikovi, katere mi je izročil izvršitelj oporoke rajnega monsignora ravnatelj kanonik dr. J. Lesar.

² Glaser, l. c.

1868. V posebni knjigi je izšla po kardinalu Wisemannu poslovenjena povest *Fabijola alicerke v v k a t a k o m b a h*, ki je doživela l. 1907. tretji natis.

Na prvi svoji duhovski službi je imel za predstojnika značnega slovenskega pisatelja Jožefa Burgerja. Po njegovi smrti (24. junija 1870) je bil župni upravitelj do 11. januarja 1871. Od 24. avgusta 1871 do 17. februarja 1875 je bil kaplan v Mengšu in od tega časa do 11. septembra 1877 kaplan v Cerkljah na Gorenjskem. Od tu je prišel k Sv. Jakobu v Ljubljano, kjer je bil po smrti župnika Gustava Köstla (15. novembra 1880) do 1. februarja 1881 župni upravitelj.

Kot duhovnik se je Anton Zupančič pridno dalje izobraževal. O tem nam priča med drugim njegov ohranjeni zapisnik, katerega je začel spisovati kot semeniški duhovnik. V ta zapisnik si je zaznamoval svetopisemske reke, citate sv. očetov, razne prilike in zgleds. Tudi cele osnove dobrih pridig, ki jih je slišal, je zabeležil v zapisnik. Tako beremo v njem osnove pridig znanih govornikov: Križnarja, Heidricha, jezuita Valjavca¹ in iz poznejših let (1884) o. Hünnerja D. J. Svoje govore je jako vestno izdeloval. Iz opomb pri posameznih govorih se vidi, da je zelo visoko cenil slovenske cerkvene govornike Slomška, Kafola, Volca in Burgerja, čegar rokopisne pridige je hranil, in izmed nemških govornikov Zollnerja. Iz njih je sprejel nekatere misli in govorniške izraze. Kako vsestransko dovršeni so bili Ant. Zupančičevi govori, je razvidno iz besedi dr. J. Debevca, ki pravi v *Dom in Svetu* (1915, str. 267): »Prvič sem slišal rajnika kot tretješolec v ljubljanskem Alojzijevišču, na Alojzijevo nedeljo je takrat pridigal alojznikom. Govor je moral biti slovstveni umotvor; to sklepam iz vtisa na nas vse.«

V izobrazbo so bila Ant. Zupančiču tudi razna potovanja. Leta 1875. je od 13. septembra do 7. oktobra potoval po Laškem. Ob tej priliki je bil pri sv. očetu Piju IX., kateremu je izročil po »Danici« nabrane darove. Leta 1878. je od 19. do 27. avgusta potoval v Inomost, Monakovo in Solnograd. Leta 1880. je od 16. avgusta do 7. septembra potoval po Nemškem in obiskal razna bavarska in poreska mesta, zlasti Kolin. Za vsako potovanje se je dobro pripravil, in se je — kakor je omenil v nekem govoru v »Katoliški družbi« — natančno poučil iz raznih knjig in spisov o krajih, katere je hotel obiskati.

Svojeга spretnega peresa ni nikdar odložil. Objavil je leta 1869. in 1870. v »Zgodnji Danici« po Gaumeju poslovenjeno razpravo *Credo — kristjanu v sedanjih časih zavetje*. Veliko pozornost so vzbudile njegove razprave: *Marsikaj o cerkveni umetnosti* (»Zgodnja Danica« l. 1871., 1872. in 1874.). V njih kaže v obliki pisem, kaj po gotovih določilih zahteva in svetuje umetnost sploh in cerkvena posebej,

¹ Prim. Glaser, *Zgod. slov. slovstva*, III., str. 116.

n. pr. o znamenjih in javnih križih, o svetih podobah in kipih, o snaženju in zlatenju cerkvenih posod, o njihovi tvarini in obliki, o kelihu, ciboriju, monštranci, o tabernaklju in kadilnici, o cerkvenih oblačilih (mašni, večernični plašč, pluvijale, dalmatika, tunicela, velum, burza), o blagu mašnih oblačil, o obliki in barvah itd.¹ Te razprave so uprav reformatorično vplivale in pomagale buditi pravi čut za cerkveno umetnost v ljubljanski škofiji.

Leta 1876. je naredil Anton Zupančič župnijski konkurz in dne 27. septembra 1880 mu je ukazal knezoškof Krizostom, naj se pripravi na izpit za stolico pastirstva. Preizkušnjo je dne 20. in 21. januarja 1881 dovršil, bil imenovan za profesorja in začel meseca februarja leta 1882. poučevati. Kot profesor pastirstva je objavil v ljubljanskem Škofijskem listu («Laibacher Diöcesanblatt») nekatere razprave iz pastirstva, n. pr. »Nekoliko o otroških pogrebih« (1882, str. 42 in sl.), »Spoved pred sklenitvijo zakona« (1882, str. 143 in sl.). Leta 1884. pa sta bila natisnjena prvi in drugi del njegovega *Duhovnega pastirstva*, leta 1885. tretji del in leta 1886. četrti del. Izšlo je »Pastirstvo« v 800 iztisih. S posebnim veseljem je sprejela slovenska javnost to delo. Ocenjevatelj v »Pastirju« dr. Franc Lampe je pričel oceno prvega dela s temi-le besedami: »Bilo je lansko zimo, ko mi je moj prijatelj na tujem bivajočemu naznanil, da se je ustanovila »Katoliška tiskarna« v Ljubljani, in temu poročilu je vesel pristavil: »Ena izmed prvih knjig, katero bo tiskala, je »Pastirstvo« prof. Zupančiča. To bo »zlata knjiga«. Prijatelj moj je mogel tako soditi, ker je bil slušatelj gosp. profesorja.«² Ocena poudarja med drugim, da se pisatelj pri homiletiki ozira tudi na slovensko govorniško slovstvo, na domače potrebe in posebnosti, in pravi: »Slomškov duh zaveje tu in tam, kakor cvetna vonjava iz domačega vrta.«

In ko je dr. Franc Lampe natančno ocenil tudi četrti del »Pastirstva«, pravi na koncu: »Neki gospod presojevalec v »Zvonu« je z veseljem pozdravil to knjigo tudi zato, ker imamo sedaj z ač e t e k i n p o d l a g o b o g o s l o v n e m u s l o v e n s k e m u s l o v s t v u. Ako znamenja ne lažejo, se smemo res nadejati, da se bode ta vednostna stroka na slovenskih tleh kmalu razvila. Upajmo, da bode tako slovstvo blagodejno pospeševalo pravo katoliško mišljenje in življenje našega naroda. Ako na to mislimo, smemo res slavo peti pisatelju »Duhovnega pastirstva«, ki je sicer že mnogoleten delavec na slovenskem slovstvenem polju, ki je pa s tem delom postavil stalen spomenik sebi in enega izmed temeljnih kamnov bogoslovnemu slovstvu.«³

Anton Zupančičevo »Duhovno pastirstvo« je izšlo l. 1894. v d r u g i p o p r a v l j e n i i n p o v e č a n i i z d a j i (vel. 8°, str. XII+932).

¹ Marn, Jezičnik, l. c.

² Duh. Pastir, l. 1884, str. 270—272.

³ Duh. Pastir, l. 1886, str. 130—132.

Imenovati smemo to knjigo v resnici enega izmed »temeljnih kamnov slovenskega bogoslovnega slovstva«. Skoraj ob istem času namreč, ko je izšlo »Duhovno pastirstvo«, se je jela bogoslovna veda med Slovenci vedno bolj gojiti. V »Glasih katoliške družbe« je priobčeval sedANJI ljubljanski knezoškof dr. Anton B. Jeglič poljudne bogoslovne razprave (Kdo nas popelje k zaželjeni sreči? — Prednosti Marije Device. — Apologija krščanstva. — Nekoliko o sv. Rešnjem Telesu. — Srce Jezusovo), škof dr. Anton Mahnič in dr. Aleš Ušeničnik sta s svojimi modroslovnimi spisi v »Rimskem katoliku« in »Kat. obzorniku« dala tudi za bogoslovni napredek med Slovenci pravo podlago in končno je lavantinski knezoškof dr. Mihael Napotnik poklical v življenje strokovni list »Voditelj v bogoslovnih vedah«, ki je postal središče bogoslovno-znanstvenemu delovanju slovenske duhovščine. Glavni vzrok, da se je slovensko bogoslovno slovstvo tako hitro in lepo jelo razvijati, je bil pač ta, da so se pisatelji vestno ravnali po opominu sv. očeta Leona XIII., ki naroča v okrožnici o krščanskem modroslovju (»Aeterni Patris«, 4. avgusta 1879): »Vas vse, častiti bratje, nujno opominjamo, da v obrambo in diko katoliške vere, za blagor društva, za prospeh vseh vednosti o b n o v i t e z l a t o m o d r o s t s v. T o m a ž a A k v i n s k e g a.«

Anton Zupančič je kot profesor bogoslovja vsestransko pospeševal razvoj bogoslovnega slovstva. Svojim slušateljem je toplo priporočal, naj pridige pridno spisujejo in, ko jih bodo smatrali za nekako dovršene, naj jih pošljejo »Pastirju«. Prav tako je iskreno priporočal, naj pazljivo čitajo »Voditelja« in naj se sploh vestno bavijo z bogoslovjem. Vsak napredek ga je iskreno veselil, in prepričani smo, da je z največjim veseljem pozdravil tudi novo »Duhovno pastirstvo«, ki ga sedaj v »Pastirju« objavlja profesor pastirstva dr. Franc Ušeničnik. (Dosedaj sta izšla dva dela: Homiletika in Katehetika; sedaj izhaja »Cerkveno leto«). Ker je dr. Fr. Ušeničnikovo »Pastirstvo« osnovano popolnoma na modroslovnih podlagi in je izvirno slovensko delo, priča zopet o novem velikem napredku našega bogoslovnega slovstva.

Poleg »Pastirstva« je spisal Anton Zupančič tudi obširno P e d a g o g i k o (vel 8°, IV+152), ki je izšla l. 1888. kot priloga našemu listu. V »Pastirju« je tudi mnogo let poročal o novih slovstvenih delih, zlasti slovenskih. Sploh se moramo čuditi njegovemu obsežnemu slovstvenemu delovanju, ker je imel tudi sicer vedno mnogo raznovrstnih poslov. Že od l. 1883. je poleg izvrševanja strogo stanovskih opravil mnogo deloval kot konzistorijalni svetnik, kot poročevalec v knezoškofijskem konzistoriju in kot član knezoškofijskega duhovskega sodišča. Nekaj časa je bil tudi nadzornik verouka na ljubljanskih učiteljskih. Redno je izpovedoval in sploh pomagal v dušnem pastirstvu.

Tudi kot profesor pastirstva je Anton Zupančič kot izobra-

ževalno sredstvo rabil potovanje. Leta 1883. sta s sedanjim častnim kanonikom in profesorjem Anton Kržičem potovala od 15. julija do 17. avgusta po Francoskem in bila zlasti v Parizu in Lurdu. Leta 1886. je potoval po Ogrskem, Hrvaškem in Bosni. Leta 1888. si je ogledal Dalmacijo. Leta 1889. je bil v Nemčiji in se po en do tri dni mudil v Vratislavi, Berlinu, Lipskem in Draždanih. Najvažnejše je njegovo potovanje l. 1890. v Sveto deželo. Dne 17. julija je odšel iz Trsta, obiskal Kairo, šel iz Aleksandrije v Jafo, Jeruzalem, Betlehem, v Jeriho in k Jordanu. Iz Jeruzalema se je napotil skozi Judejo, Samarijo na goro Tabor, potem v Tiberijo, po Genezareškem jezeru h kafarnavskim razvalinam in nazaj v Nazaret. Bil je tudi v Beirutu in Damasku. Vrnil se je skozi Smirno, Carihrad, Sofijo, Belgrad in Budimpešto domov, kamor je prišel 9. septembra. Kratek popis svojega potovanja v Sveto deželo je zapustil v rokopisu.

V vseh deželah, kjer je bil, si je ogledal zlasti natančno cerkve, bogoslužne predmete in se seznanil z verskimi in socialnimi razmerami. Koliko raznovrstne izpodbude za delovanje je dobil na svojih potovanjih, naj pojasni en sam zgled. Za časa svojega bivanja v Parizu je opazoval zlasti pomen francoskega časnikarstva. Videl je, koliko hudega narede slabi časniki, in preudarjal, koliko dobrega bi se storilo z dobrimi časniki. Neprestano je premišljeval, kako bi se tudi slovenski katoličani okoristili s »šesto velesilo Evrope«, kakor se rado imenuje časnikarstvo. V govoru, ki ga je imel v Katoliški družbi leta 1884., je rekel: »Potrebno bi bilo, da bi mi Slovenci bolj spoznavali važnost časopisov, potrebno bi bilo, da vsak po svoji moči podpira dobre časnike, ali duševno, ali z razširjenjem ali z naročevanjem. Nam manjka le spoznanja, kako važni so dobri časopisi. Večkrat so sveti oče Leon XIII. v prekrasnih listih in nagovorih poudarjali imenitnost dobrih krščanskih listov. Nekdaj so sovražniki krščanstva z živo besedo napadali Cerkev in njene naprave. Zvesti sinovi krščanstva so tudi odbijali napade z živo besedo. Dandanes napadajo sovražniki staro vero, stare šege, stare pravice s pisanjem v časnikih, torej moramo mi vzeti v roko ravno tako orožje, da se branimo; podpirati in razširjati moramo časnike vsak po svoji moči. Kdor podpira krščanski časnik, on pomaga k temu, da se oznanjuje resnica tudi tistim, ki je nočejo več poslušati v cerkvi. Prizadevajmo si torej, da bo tudi v Ljubljani vsak izvošček na kočiji prebiral »Slovenca«, in da bo vsaka branjevka imela v roki »Danico«.¹

Ant. Zupančič pa ni samo tako govoril, ampak je kot član odbora ustanoviteljev Katoliškega tiskovnega društva v Ljubljani in kot njegov načelnik od leta 1887. do 1903. z neumornim delom postavil podlago, da se je slovensko katoliško časopisje in z njim krščanska kultura razširila v vse sloje in do zadnje

¹ Po Ant. Zupančičevem rokopisu.

kmečke koč. Odbor Katoliškega tiskovnega društva je bil ob ustanovitvi brez vseh sredstev, toda pogumno je kupil od Jeriča bukvarno, potem tiskarno, pozneje Ničmanovo prodajalnico, Jemčevo in Pakičevo hišo na Poljanah, postavil novo zgradbo na dvorišču obeh hiš in s tem dal podlago, da je naslednji odbor pod vodstvom prelata Andr. Kalana mogel delo nadaljevati in postaviti novo mogočno palačo za tiskarno in druge oddelke Katoliškega tiskovnega društva.

Zasluge prof. Zupančiča so bile pripoznane tudi na najvišjem mestu, ko je bil leta 1898. imenovan častnim p a p e ž e v i m k o m o r n i k o m. Njegovo mnogostransko delovanje bo gotovo tudi opisano v obširnejšem življenjepisu. Mi končno poudarjamo samo to, da je izreden uspeh njegovega delovanja prav posebno pripisovati njegovemu zglednemu svetemu življenju, njegovi izredni dobroti in molitvi, s katero je spremljal svoja dela. In ko je l. 1909. stopil v pokoj, je pomnožil svoje molitve in tem bolj goreče prosil blagoslova svojim delom, s katerimi si je postavil trajen spomenik med Slovenci.

Al. Stroj.

Govori ob času vojske.

Žalost po umrlih.

O vi vsi, ki greste mimo po potu, pomislite in pogledjte, ali je bolečina kakor moja bolečina.

Jerem. Žalostinke 1, 12.

Tiha žalost nam lega na srce vsako leto, ko stopimo na vseh svetih in na vernih duš dan na grobove. Tiha žalost in velika, težka resnost. Marsikdo med letom nima časa za svoje rajnike. Naglo hiti mimo groba rajnega skrbnega očeta in dobre, ljubeče mamice, mimo groba brata ali sestre, mimo groba sina ali hčere, mimo groba duhovnih sorodnikov, botrov in botric in drugih dobrotnikov. Morda se jih komaj spmni in jim mimo grede v največji naglici vošči v mislih: »Bog vam daj večni mir in pokoj!«

A danes se vsi ustavljamo ob grobovih, telesno in z mislimi. Danes je dan mrtvih, njih veliki dan, ko spet govore z našimi srci in z našimi dušami, ko spet terjajo svojih pravic: »Spomnite se nas! Spomni se me v svojih molitvah, mož moj, moja žena! Spomni se me s sv. obhajilom, moj sin, moja hčerka. Spomni se me z miloščino in z drugimi dobrimi deli, moj brat, moja sestra. Spomnite se nas in »usmilite se nas, vsaj vi, prijatelji moji« (Job, 19, 21).

Tako stojimo te dni z odprtimi srci na grobovih, poslušamo glasove grobov in naših dragih rajnih, pogovarjamo se z

njimi v globočini src in duš, jokamo za njimi in morda z njimi, molimo za nje.

Marsikatera solza, ki ni bilo za njo časa med letom, ob delu in ob skrbeh, a je vendar pekla v srcu, se utrne danes iz oči, se potoči te dni, posvečena spominu mrtvih, po licih. Zdi pa se mi, da ni teklo v nobenem preteklih let toliko solz kakor jih teče letos, kakor jih bo teklo te dni. Teko ne samo za onimi, ki počivajo tukaj zunaj na pokopališču, več se jih bo prelilo letos morda za one, ki počivajo v daljnem tujem svetu, in za one, ki so še v nevarnosti, da jim izkopljejo danes ali jutri ali čez mesec dni jamo v tuji zemlji, kamor njih domači nikoli ne bodo prišli, da bi zasadili kako cvetko na grob, da bi potočili na grob kako solzo, da bi pomolili kak očenaš na njih grobu. O, jokale bodo te dni uboge matere, katerih sinovi že spe v tujem, neznanem svetu, jokale bodo neštete vdove, katerih možje počivajo kdove kje, jokali bodo otroci, zapuščene sirote, ki ne bodo nikoli poznali groba, ki krije truplo njih dragega, skrbnega očeta... »Glas se je slišal, jok in velik krik. Rahela je jokala po svojih otrocih in se ni dala utolažiti, ker jih ni več« (Mat. 2, 18, Jer. 31, 15).

Jokali bodete . . . In kaj naj rečemo o vaši žalosti, o vaših solzah? So li pregrešne? Ali so dovoljene, ali so pravične, brez greha pred Gospodom Bogom?

Če odprem knjigo božjo in jo vprašam za svet, če pogledam na križ na Kalvariji, če položim roko na srce in zahtevam njegovega pričevanja, smem reči: Vaša žalost je dovoljena, ker je naraven izliv trpečnega srca. A ta žalost mora biti urejena, mora imeti pravo mero in mejo. In vsa vaša žalost mora biti vdana, podvržena volji božji.

V knjigi božji beremo o žalosti in o solzah, ki jih smemo imenovati sveto žalost, svete solze. Takšne so in naj bodo tudi vaše solze, vi žalujoči očetje, ve potrte matere, ve žalostne vdove, vi plakajoči otroci. Brezsrčna hladnost in nebriznost ni zahteva krščanstva, niti ni krščanska čednost. Celu nasprotuje krščanstvu. Pažani so cenili brezsrčnost, ki se je ovila z ledeno hladnostjo in nikoli ni pokazala žalostnega obraza in solznega očesa kot čednost. A apostol Pavel to brezsrčnost naravnost graja (2. Tim. 3, 3).

V II. knjigi kraljev (15—18) beremo, kako se je Davidov sin Absalom spuntal zoper kralja, svojega očeta. A ker je tako grešil zoper četrto božjo zapoved, ni mogel njegovih podjetij spremljevati božji blagoslov in ni mogel dolgo živeti in ni se mu moglo dobro goditi na zemlji. Bil je premagan od Davidove vojske, in ko je na begu obvisel za dolge lase na vejah debelega hrasta, ga je zadela kazen božja: Prihittel je Davidov vojskovodja Joab in je zasadil nehvaležnemu sinu tri sulice naravnost v srce. »In ko je še na hrastu viseč trepetal, je priteklo deset mladeničev, Joabovih oprod, in so mahali s sulicami po

njem, da so ga ubili« (II. kralj. 18, 15). A kaj stori oče David, ko sliši o žalostni smrti sinovi? Ne pravi: »Prav se mu je zgodilo!« Niti se ni sramoval v svoji kraljevi časti žalosti in solz, temveč je zažgnil v znamenje globoke srčne žalosti svoj obraz in je z velikim glasom vpil: »Moj sin Absalom! Absalom, moj sin, moj sin!« (II. kralj. 19, 4.)

Ako je mož na kraljevem prestolu tako žaloval za svojim otrokom, se ni treba sramovati solz tebi, krščanski oče. In če je ta razsvetljeni mož tako žaloval celo za hudobnim sinom, ali bi naj bilo napačno, ako žaluješ ti za svojim morda zglednim, vedno poslušnim sinom, ki ti je bil opora in morda edina pomoč na stare dni?

In kako beremo v oni stari in znani, a večno lepi zgodbi o pobožni družini Tobijevi? »Komaj sta bila mladi Tobija in Azarija-Rafael odšla od doma, je začela mati jokati in je rekla možu: Palico najine starosti si vzel in poslal od naju. Da bi nikoli ne bilo tistega denarja, po katerega si ju poslal! Saj nama je bilo dovolj najino uboštvo, in imela sva za bogastvo to, da sva videla svojega sina!« (Tob. 5, 23—25.) In ker si je srce človeško v vseh vekih in v vseh delih sveta vedno enako, posebno še srce ljubeče matere, najblažje srce, ali more zameriti kdo tebi, krščanska mati, če si jokala in bridko žalovala, ko si morala pustiti sina, morda sina-edinca, ali ko si morala pustiti tri, štiri ali še več od sebe, v tuji svet, v krvavi vojni ples, iz katerega se, kakor ti je le predobro znano, mnogi in mnogi ne vrnejo!

»In ko se je Tobija dalje časa mudil v tujini zaradi ženitovanja v hiši Raguelovi,« pravi sv. pismo dalje. »je bil njegov oče Tobija v hudih skrbeh. In začel je silno žalovati, on in Ana, njegova žena, z njim. In jela sta oba jokati, zato, ker njiju sin ni o pravem času k njima nazaj prišel. Njegova mati je tedaj jokala in jokala in se ni dala utolažiti in je rekla: Oh, oh, moj sin, zakaj sva te poslala na tuje, tebe, svetlobo najinih oči, palico najine starosti, tolažbo najinega življenja, upanje najinega zaroda!« Tobija, mož, tolaži obupajočo ženo. A ona se ni dala nikakor potolažiti, ampak je vsak dan vun tekla ter je okrog gledala in vsa pota obhodila, kjer je bilo upanje, da bi utegnil nazaj priti, in bi ga videla, od daleč prihajajočega« (Tob. 10, 1—7).

Morda imaš ti, krščanska mati, še upanje, da pride tvoj sin nazaj, da ga tudi angel varih privede nekega dne živega in zdravega domov. A dasi imaš upanje, naraven, razumljiv je tvoj nemir, kakor je bil razumljiv nemir Tobijeve matere Ane. Saj od Boga pisanega in podpisanega od roke božje nimaš, da res pride, da mora priti. Torej se nihče ne bo spotikal nad tvojimi solzami. Še manj pa nad tvojimi, o žalujoča mati, ki veš, da tvoj sin ne pride nikoli več. Pač postojiš morda še čestokrat na praču hiše in se ozreš tja po cesti, odkoder je sicer prihajal, ko se je vračal domov. A ko stojiš tam, si moraš reči: »Ne pride

nikoli več!« Kdo ti bo štel v zlo, ako jokaš? Ne Bog, ne ljudje. Solze so zate le dragocen dar božji. Če bi te nebo ne bilo z njimi blagoslovilo, ah, kako bi pač nosila svoje bolečine, svoje trpljenje, »veliko kot morje«.

Da solze niso greh, nas ne uči nihče manjši kot sam večni Sin božji. Res, ni jokal nad seboj in nad svojim trpljenjem, a ob grobu dragega prijatelja Lazarja so zapluli taki valovi žalosti čez njegovo srce, da je zajokal (Jan. 11). — Ako jokaš ti, krščanski mož, krščanski fant, po bratu, prijatelju, dobrotniku, ali se bo kdo čudil tvojim solzam?

Da Jezus tudi pri drugih solz ni zametaval, da je spoštoval tudi pri drugih svetost bolesti in žalosti, nam tako lepo kaže oni čudež z mladim mrličem v Najmu. Ko je Gospod videl mladeničevo žalujočo mater, itak že vdovo, torej dvakrat nesrečno, »se mu je,« pravi sv. pismo, »v srce zasmilila,« in ji je rekel: »Ne jokaj!« A ker je pač vedel, da ena beseda sama le malo pomaga, je storil za ubogo, trpečo ženo še več. Obudil ji je sina in ji ga dal nazaj. — To je dosegla pri Gospodu žalujoča mati!

Po zgledu svojega božjega Sina se tudi preblažena Devica, najbolj trpeča vseh žen in mater, zato Kraljica mučencev, ni sramovala solz. Pred vsem ljudstvom je žalovala in jokala za najdražjim in edinim, kar je imela na svetu, za svojim božjim Sinom. Kako poje pesem?

Mati žalostna je stala,
zraven križa se jokala,
ko na njem je visel Sin.
Dušo njeno, ki vzdihuje,
v bridki žalosti toguje,
meč prebada bolečin.

Oj, kako je tožna bila
ta preblažena in mila
Mati božjega Sinu!
Žalovala je pobožna
Mati, ko je zrla tožna
muke svojega sadu.

O le jokaj, uboga, sina oropana mati! O le jokaj, težko izkušena vdova, zapuščena s kopo otrok v tem mrzlem svetu. Saj veljajo nekako tudi o tebi besede žalujočega preroka Jeremije, ki jih sv. Cerkev naobrača na žalostno Mater božjo: »O vi vsi, ki greste mimo po potu, pomislite in pogledite, ali je bolečina kakor moja bolečina.«

Isto vidimo v življenju izvoljencev božjih, v življenju svetnikov.

Sv. Avguštin, eden najučenejših, a tudi najmočnejših mož, kar jih je delovalo v Cerkvi božji, je tudi jokal, ko je pokopal svojo mater sv. Moniko, in je klečal sam v samoti svoje sobice v tajnem pogovoru s svojim Bogom in z večnostjo, kjer je bivala zdaj ljubljena mati. In sam pravi: Kako da ne bi vsaj kratek odlomek urice jokal zanjo, ki je tako dolga leta jokala zame, za moje dušo, za moje izpreobrnjenje.

Sv. Bernard (1091—1153) je v Klervôju pokopal brez solz svojega brata Gerharda. Brez solz, z jasnim glasom je opravil vse cerkvene obrede in molitve zanj. A ko je bil potem sam med samostanskimi brati, med svojimi menihi, je privrela žalost

s silno močjo na dan. Z besedami, ki bi ganile kamenito srce, jim opisuje svoj notranji boj z žalostjo in bolestjo, svoje vpitje h Gospodu za moč, in priznava: »S silo premagana bolest je pognala le globlje korenine in je bila tem bridkejša, ker se ni kazala na zunaj. A zdaj vam moram priznati: Premagan sem! Na dan mora, kar v srcu trpim. Naj bo očito pred očmi mojih dragih, ki mojo izgubo itak poznajo, in ki bodo sodili moje tožbe mileje, ki me bodo tolažili z ljubeznijo. Saj veste vsi, o moji sinovi, kako upravičena je moja žalost, kako globoka moja rana« (Sermones in Cantica, sermo 26). — Ako tožiš ti, krščanski mladenič, ti, krščansko dekle, po dragem bratu, je umljivo, saj je tudi tvoja bolest človeška in tvoja tožba upravičena, ker je tako globoka, tako pekoča tvoja rana.

Sv. Frančišek Saleški (1567—1622) se je zgrudil v sobi, kjer mu je umrla ljubljena mati, na tla in na tleh ležeč je jokal, kakor da se ne bi mogel nikoli več potolažiti.

In kako žaluje ljubezniva grofica turinska, sv. Elizabeta (roj. 1207 v Požunu na Ogrskem, hčerka kralja Andreja II.), ko je izgubila ljubljenega soproga Ljudevita! Čim zvestejša žena mu je bila, tem večja je zdaj njena bol. Zato odloži vse knežnje lepoticje in obleče črno žalobno obleko. Išče le samote in tihote ter se potaplja v morje gorja, da je dolgo nihče ne more utolažiti. Vedela je, kaj da je z možem izgubila. Slutila je, kaj da jo čaka v prihodnosti. Tako bi res tudi mogla govoriti: »O vi vsi, ki greste mimo po potu, pomislite in pogledjte, ali je bolečina kakor moja bolečina.«

Ako je ta sveta žena tako žalovala po svojem možu, umrlem tudi na bojnem pohodu, ne more zameriti nihče tebi, krščanska žena, ako žaluješ za dragim možem tudi ti, ne tebi, krščanska devica, če žaluješ za svojim ženinom.

A pri vsem žalovanju nikar ne pozabite tega: Tudi žalost mora imeti svojo mero, svoje meje. Žalost, ki bi te odvrčala od tvojih dolžnosti, bi bila neurejena, napačna. Če bi od žalosti zanemarjal gospodar posestvo, mati otroke, delavec svoje delo, dekla, hlapec svoje opravke — taka žalost bi bila prevelika, čezmerna, neurejena. Žalost, ki bi ti izpodkopala zdravje, bi ne bila po volji božji. Pomisli, da vendar z vso, tudi še tako veliko žalostjo mrtvih ne moreš obuditi. Pomisli, da ima vse svoj čas, svojo mero, svojo mejo, torej tudi bridkost in žalost človeškega srca. »Vse ima svoj čas, in vse pod nebom preide ob svojem času . . . Je čas jokanja in čas smejanja; čas plakanja in čas rajanja« (Prid. 3, 1. 4).

Predvsem pa se najskrbneje varuj, da se tvoja žalost ne bi obračala proti Bogu. Da bi godrnjal v njej zoper Boga, se puntal proti Bogu, se kregal z Bogom, češ: »Zakaj je padel moj? Zakaj ravno moj?«

Pomisli, kar ljudje store, res ni vse prav storjeno. A kar Bog stori, vse prav stori! Če je on storil, če je on odpoklical tvo-

jega: sina, moža, brata, ženina, kaj hočemo mi ljudje? Saj mu je on, in on edini dal življenje. On je Gospod življenja. »Jaz ne vem« — pravi Makabejska mati, vredna slavnega spomina, svojim sinom — »kako ste se spočeli v mojem telesu; nisem vam namreč dala ne duha in ne duše, ne življenja in tudi udov nisem nobenemu jaz sklepala, marveč Stvarnik, ki upodablja človeka ob spočetju in ki daje začetek vsem stvarim« (II. Mak. 7, 22, 23). Ako smo vsi bolj Gospodovi nego naših mater, in je Gospod Bog zdaj vzel nazaj, kar je njegovo, kaj pa hočemo? »Umolknil sem in nisem odprl svojih ust, ker si ti to storil« (Ps. 38, 10). Ali kakor pravi sloviti francoski škof Fenelon: »Gospod je to storil; nam se spodobi molčati in — trpeti!«

Glej, sv. Francišek Saleški se je res zgrudil od žalosti na tla in je glasno ihtel. A priznal je pozneje, da tudi v tej neskončni boli njegova volja ni bila za hip različna od volje božje. Moli tudi ti, ko ti je najtežje: »Zgodi se tvoja volja kakor v nebesih, tako na zemlji!« Ponavljaj to prošnjo tako dolgo, da se vsaj nekoliko umiri vihar srca.

In če so storili ljudje, dasi morda tudi napačno? Pa je Gospod vsaj dopustil! Zakaj, ve on. Najbrž v padlega in v tvojo korist. Morda bi marsikak mož, mnog fant doma ne umrl tako srečno, tako lepo z Bogom spravljen, kakor je umrl v vojni. Ali ni to vzrok zate, da ne tožiš preveč? Privošči mu nebesa! In služi si jih z vdanostjo v voljo božjo tudi sam, tudi sama!

Spomni se, krščanski oče, očaka Abrahama in njegovega zgleda, ki sveti človeštvu skozi vsa stoletja. Imel je enega edinega sina, ki ga je čez vse ljubil, tembolj, ker ga je dobil po mnogih prošnjah in molitvah šele na stara leta. A kaj stori Bog? Pravi v spanju Abrahamu: »Vzemi svojega edinega sina Izaka, ki ga ljubiš, in pojdi v deželo prikazni (na hrib Morijo, kjer je stal pozneje tempelj) in tam mi ga daruj v žgavni dar« (I. Moz. 22, 2). In kaj stori Abraham? Ali pravi: »Gospod, tega ne morem, preveč zahtevaš od mene?« Ne! Poslušaj, kaj pravi knjiga božja dalje! »Abraham je tedaj vstal ponoči, je obložil svojega osla in je vzel s seboj dva hlapca in sina Izaka. In ko je bil nacepil drv za žgavni dar, je šel na kraj, kamor mu je bil Bog ukazal« (I. Moz. 22, 3). Vedel je pač: Bog je Gospod!

Če on zapoveduje, moram molčati. Če on terja, moram dati. V njegovi roki je življenje in smrt. Saj mi lahko tudi doma v hipu sina vzame. — Glej, krščanski oče, saj bi tvoj sin lahko umrl tudi doma, če mu je bilo od Boga določeno. Res, v mirnih časih bi ne umrli ti vsi, ki padajo v vojni. A kateri ravno bi, ne veš ti, ne jaz, le Gospod. Morda pa ravno tvoj sin. — Vdaj se tudi v voljo božjo, in Gospod ti bo to zaračunal za veliko zaslug, kakor je zaračunal vdanemu, molčečemu Abrahamu.

In ti, krščanska mati, poglej žalostno Mater pod križem! Spominjam se slike, ki sem jo videl pred mnogimi leti: Kristus Gospod visi med razbojnikoma na križu na Golgati. Čez Kal-

varijo pa besni strašen vihar. Črni oblaki so se poveznili, kakor da v silni grozi ne bi vedeli kam se djati, povsem dol na zemljo. Iznad zemlje pa se dvigajo in valé drugi svetlejši oblaki, oblaki prahu in peska. Vse kaže, da to ni navaden vihar, temveč vihar srda božjega veje čez goro in čez nesrečno ljudstvo, ki je umorilo Najsvetejšega. In vse to ljudstvo leži zdaj v blede grozi v prahu, na kolenih, na obrazu, le nekaj malo jih beži v divji naglici dol proti Jeruzalemu. In vsi zatiskajo z rokami oči in ušesa, da ne bi videli in ne slišali strašnega groma božjega, grozečega z neba kakor še nikoli. A sredi vseobčne groze — kdo se ne boji, kdo se ne trese, kdo stoji pod križem in upira solzne oči vdano in zaupno gor v Jezusa, visečega na sramotnem lesu? Njegova Mati Marija!

Mati žalostna je stala . . .

O krščanska mati, naj ti bo Kraljica mater in najbolj trpeča vseh mater, kakor ti je zgled v vseh drugih rečeh in čednostih, tudi zgled moči, zgled potrpežljivosti, zgled vdanosti v voljo božjo tudi ob največji boli, ob najhujšem trpljenju.

Spomni se rimske vdove sv. Felicite († 150 pod cesarjem Antoninom), ki je gledala, kako je mestni glavar Publius dal mučiti njenih sedem sinov. Dajala jim je še med trpljenjem najlepše nauke, jim vlivala z materinsko ljubečimi besedami pogum v srce in se je radovala: »Moji sinovi bodo večno živeli s Kristusom!« — In kako je prosila druga mati sedmerih sinov, starotestamentska makabejska mati svoje drage sinove, naj se ne boje trpljenja in smrti, naj junaško umrjejo. Kako je prosila, ko je videla že druge mrtve, svojega najmlajšega, za katerega se je najbolj bala, naj se ne boji muk in smrti. Naj pogleda proti nebesom in se spomni slave in časti, ki ga tam čaka. »In ko je ta umrl strašne smrti« — pravi knjiga božja — »je bila tudi mati končana« (I. Mak. 7, 41). O srečna mati, ki je imela take sinove, o srečni otroci, ki so imeli tako mater! — In spomni se matere Melitona, najmlajšega štiridesetih mučencev († 320 v Sebaste v Armeniji)! Saj veš, da je svojega sina, ker je še živel, ko so druge nakladali na voz, da jih popeljejo v skupni grob, dvignila z močjo materinske ljubezni z ledu in ga je djala k tovarišem na voz. Ker je z njimi veroval v istega Boga, ker je z njimi trpel iste muke na ledu, naj bi z njimi umrl, bil z njimi pokopan, dosegel z njimi krono nebeško! In verni, junaški materi se je izpolnila želja: Meliton je na vozu izdihnil, in duša se je pridružila zboru svojih tovarišev in je šla po venec zmage k večnemu Bogu.

Glejte, z nevoljnim žalovanjem ne dosežemo ničesar, z vdanim služimo sebi nebesa in pomažamo dušam naših rajnih, če še trpe v vicah, in darujemo zanje svojo bol, svojo žalost.

Kako napačna je prevelika žalost, uči ona stara narodna legenda. Mlada mati je imela zelo lepo dete. Pa ji umre. Ni se dala potolažiti, žalovala in jokala je noč in dan. A glej, sam Bog

ji razodene, da tako žalovanje ni umestno, ni pravo. Pošlje ji sanje. In kaj vidi v sanjah? Vidi, kako gre po nebeških livadah dolga vrsta belooblečenih otrok. Vsi slede čudovito krasnemu detetu, božjemu Jezusčku. Vsi drže lilije v rokah in pojo čudovite pesmi. A glej, najzadnji stopa njen otrok. Bela njegova obleka je vsa mokra. Oprijema se mu nog, zapleta se mu med noge, da ne more hoditi lahko in veselo kakor drugi. Tedaj žalostna mati vzklikne: »Kako pa, da si tako mokro, ljubo dete?« In otrok? S tihim očitanjem pravi: »O mamica, Vaše solze so mi zmočile oblačilce.« — Od tedaj mati ni jokala več tako neizmerno. Krščanska mati, ki se ne moreš potolažiti, naj bo ta legenda nauk tudi zate!

O vi vsi, ki ste izgubili svoje drage, če žalujete, ne žalujte preveč. Vdajte se v sklepe nerazumljive, a neskončno modre previdnosti božje. Ko se nam nekoč odpro knjige večnosti in spoznamo skrivnosti božje, bomo videli, da je bilo vse prav storjeno, da je bilo tako najbolj prav.

Storite, kakor sta storili žalujoči sestri Marta in Marija. Obrnili sta se na Jezusa. In Jezus je prišel in rekel: »Lazar, pridi vun iz groba!« Res, tvojemu sinu, tvojemu možu, tvojemu bratu, tvojemu ženinu Jezus ne bo kar rekel: »Pridi vun iz groba!« A morda je še duša v grobu, ne mrtva za nebesa za vselej, kakor ni bil za vselej mrtev Lazar, a mrtva za nekaj časa — v vicah je morda. Pa se obrni na ljubega Jezusa in ga prosi: »Če je res v tem grobu, o mili Jezus, poglej na mojo žalost, ki jo tebi darujem, poglej na moje molitve, na sv. maše, na sv. obhajila, na vsa moja dobra dela, ki ti jih darujem za to dušo, in ji reci: »Pridi vun in pridi k meni in k mili moji in svoji Materi, k Mariji!« Amen.

M. K.

Job v vojski.

I.

»Komu te bom primerjal in te potolažil, hči sijonska? Velika je namreč kakor morje tvoja potrnost«, je zaklical veliki prerok Jeremija, ko je gledal razdejanje svojega ljudstva.

Morje žalosti in bridkosti se je tudi nad naš narod razlilo v tej svetovni vojski. Kakor razvaline jeruzalemskega mesta so naši domovi ob jugozapadni meji in kakor judovske družine po razdejanju, tako tavajo tudi naše po tujini.

Vse to gleda duhovni pastir in žalostno je tudi njegovo srce. Kakor Jeremija, tako tudi on premišluje: »Komu bom primerjal vašo žalost in vas potolažil? Kje bom dobil zgled, da bi na njem spoznali, čemu je gorje, in se na njem učili nositi jarem trpljenja.«

Tak zgled je dal zapisati Sveti Duh v sveto pismo. Tisočletja je že star in vsem znan — zgled potrpežljivega Joba.

O času očakov je živel v Arabiji mož, ki mu je bilo ime Job. Imel je sedem sinov in tri hčere ter silno veliko premoženje, namreč 7000 ovac, 3000 kamel, 500 jarmov volov, 500 oslic in veliko poslov. Zavoljo tega, še bolj pa zavoljo svoje bogaboječnosti in zavoljo svojega velikega usmiljenja do siromakov je bil v veliki časti pri vseh ljudeh Jutrove dežele.

Nekega dne reče Gospod satanu: »Ali si že videl Joba, mojega služabnika, da mu ni enakega na zemlji?« Satan odgovori: »Ali se mar Job zastonj boji Boga? Delo njegovih rok si blagoslovil in posestvo v deželi mu je narastlo. Iztegni pa le nekoliko svojo roko in vzemi mu vse, kar ima, pa boš videl: v obličje te bo klel.« Gospod reče: »Glej, vse, kar ima, bodi v tvoji roki; le njega se ne dotakni!«

Jobovi sinovi so imeli na rojstni dan svojega najstarejšega brata v njegovi hiši gostijo. Kar pride poslanec k Jobu in reče: »Voli so orali in oslice so se pasle zraven njih. Kar planejo nad nas Sabejci, odženo vse vole in oslice, pastirje pa končajo z mečem; le jaz sem jim ušel, da ti to naznanim.« — Še je govoril, že pride drugi in pravi: »Ogenj je padel z neba na ovce in pastirje in jih je pokončal; le jaz sem ubežal, da ti to naznanim.« — Tudi ta je še govoril, ko pride tretji in reče: »Kaldejci so udarili na kamele in so jih odgnali, tudi pastirje so pokončali; le jaz sem utekel, da ti to naznanim.« — Še je govoril, in glej, četrti stopi noter in reče: »Tvoji sinovi in hčere so jedli v hiši tvojega vrvorjenja, pa se je iz puščave privalil vihar in pretresel vse štiri hišne vogle. Hiša se je podrla in podsula tvoje otroke. Le jaz sem ušel, da ti to naznanim.« — Zdaj Job vstane, pretrga svoja oblačila, pade na tla in moli rekoč: »Gospod je dal, Gospod je vzel. Kakor je bilo Gospodu všeč, tako se je zgodilo. Gospodovo ime bodi češčeno!«

Satan spet reče Gospodu: »Vse, kar ima človek, da za svoje življenje. Iztegni le roko, dotakni se njegovih kosti in mesa, potem boš videl, da te bo klel v obličje.« In Gospod je dal satanu oblast, da je mogel škodovati Jobu tudi na telesu. Obdaga s silno hudo oteklino od podplata do temena. Job je sedel na gnojišču in si je strgal gnoj s črepinjo iz svojih ran. Tedaj ga je še njegova žena zaničevala v tem strašnem trpljenju in mu govorila: »Ali si še tako preprost? Le hvali Boga, pa umri!« — On pa ji odgovori: »Kakor nespametna ženska govoriš! Če smo prejeli dobro iz roke božje, zakaj bi ne sprejeli tudi hudega?« In ni izrekel niti ene grešne besede.

Prišli so pa trije prijatelji tolažit ga. Ko so ga zagledali v strašni bolečini in nesreči, so se zjokali nad njim in vsled žalosti pretrgali svoja oblačila. Ko jim je pa Job potožil svoje gorje, mu očitajo, da si je moral svoje trpljenje zaslužiti z grehi, ker

Bog, kakor so si mislili po svoji nespameti, le hudobne tepe z nadlogami. Job pa brani svoje poštenje in pravi: »Glej, v nebesih je moja priča. Dokler je v meni kaj sape, moje ustnice ne bodo govorile nič krivičnega. Če me Bog tudi konča, bom še upal vanj. Vem namreč, da moj Odrešenik živi, in da bom poslednji dan vstal iz zemlje. Spet bom obdan s svojo kožo in v svojem mesu bom gledal svojega Boga.«

Jobova potrpežljivost in njegovo zaupanje ni bilo osramočeno. Že na tem svetu mu je bilo poplačano. Kmalu je ozdravel in Bog mu je dal v dvojni meri nazaj vsega bogastva, kar ga je imel prej, in tudi še sedem sinov in tri hčere.

Dragi moj! Ali ni ta zgodba, zgodba trpečega, zaničevanega, potrpežlivega Joba kakor nalašč zapisana za one, ki jih je vojska objela s svojim gorjem, da se iz nje uče in črpajo Jobovega duha? Vsaka vojska, posebno pa še sedanja, rodi mnogo trpinov, podobnih v trpljenju Jobu, katerim prihajajo žalostne novice in nesreče druga za drugo, kakor Jobovi poslanci. Job — v vojski je morda moral zapustiti svoj dom, ki so ga morda uničile granate, in ločen od svojih dragih, jih išče po časopisih. Job v vojskinem času je morda poslal edinca ali več sinov v boj in »Jobovi poslanci«, znanilci smrti in žalosti, prihajajo drug za drugim: ta je padel v Galiciji, oni na Ruskem, drugi zopet ob Soči; saj smo brali v časopisih, kako je poslala tirolska mati 13 sinov v vojsko, pa so prihajale smrtne novice, druga za drugo, da je izgubila uboga mati vseh trinajst. Job v vojski — je morda izgubil očeta, moža, rednika, vse upe in vse nade, izgubil je vse, kar ga je še vezalo na ta svet, pa je molil in prosil, nesreča se ga pa vendar ni ognila. Pri sosedu pa morda ne poznajo Boga v svojem življenju, ošabno hodijo morda okrog, češ: »Naš je prost vojaščine, le lahko ranjen, ima varno službo, pa ne molimo in ne dajemo za maše...«

Jobova zgodba v svetem pismu in trpljenje Jobov današnjih dni nas jasno uči, da pusti Bog priti gorje tudi nad dobre, Bogu ljube osebe, da, uči nas še več, da je resničen oni rek: »Kogar Bog ljubi, tega tepe.« Kako to? To je skrivnost previdnosti božje in skrivnost trpljenja.

Ko je šel Jezus v Jeruzalem, da bi za nas trpel, je na poti vzel k sebi dvanajstere in jim je rekel: »Glejte, gremo gori v Jeruzalem in Sin človekov bo izdan nevernikom in bo zasramovan in bičan in opljuvan in potem ga bodo bičali in umorili« (Luk. 18, 31—33). In sv. pismo pristavi tele besede: »In oni tega niso razumeli in ta beseda jim je bila skrita in niso razumeli, kar je bilo rečeno.« Apostoli niso razumeli —? Razumeli so pač besede in njih pomen, toda tega niso mogli umeti, čemu naj on, Mesija, Sia božji, trpi, trpi tako sramotno smrt. Skrivnosti trpljenja niso mogli umeti, ker so si še premalo osvojili Kristusovega duha. Tako tudi oni, ki ga še ni prešinel duh Kristusov, ne ume tega, čemu trpljenje, in stoji z obupom pred tem vprašanjem.

Mi pa z Jobom vemo, da nas Bog ljubi. Vse, kar nam pošlje, je dar njegove ljubezni in previdnosti, saj vendar ni mogoče, da bi nam on, ki nas je iz ljubezni ustvaril, da bi nam on, ki je iz ljubezni do nas trpel, da bi nam on poslal kaj takega, kar bi bilo nam v škodo! »Onim, ki Boga ljubijo, se vse prav izteče,« pravi sv. pismo, torej jim je tudi trpljenje v korist; sicer sedaj ne moremo popolnoma doumeti, čemu nas Bog tepe, to pa vemo, da ga bomo vsaj takrat, ko bomo stali pred njim ob sodbi, radi tega hvalili, ker nam je morda s tem izkazal največjo dobroto. Zato uklonimo sedaj svoj slabotni razum pred božjo previdnostjo in kličimo z Jobom: »Če me Bog tudi konča, bom še upal vanj.«

Sicer pa, ali se more primerjati naša pravičnost z Jobovo? Gotovo ne. Grešniki smo. In če nas Bog obiskuje z gorjem, priznajmo, da smo to zaslužili, in spoznajmo, da nas s tem Bog kliče k pokori, k poboljšanju, ker hoče dvigniti naše misli kvišku k nebeškim željam, kakor molimo v litanijah. Če smo krivi pred Bogom, potem je to naša največja sreča, da nas Bog opominja s trpljenjem, da s križem na rami hodimo za Jezusom v večno slavo. In če grešnika Bog več ne kliče k pokori, potem vemo, da ga Bog več ne ljubi, ker ga je pustil njegovim željam na poti pogubljenja; zato pa nima vzroka bahato se veseliti, češ »Ne molim in ne verujem in kaj hudega se mi je zgodilo!« Njegova usoda je objokovanja vredna.

Vojska je pa rodila mnogo nesrečnih, ki so tudi v pravičnosti podobni Jobu; o teh ne moremo reči, da jih je zadela kazen božja, kakor nas uči Jobova zgodba. Če torej padajo dobri, če v vojski zadene nesreča, izguba dragih, najboljše družine, ne govorimo potem z Jobovimi prijatelji: »To je vse kazen božja, saj drugega ni zaslužil.« Nikoli ne sodimo! Jobova zgodba nas uči, da Bog obiskuje pravične, da bi se še bolj očistili raznih napak, da bi se utrdili v čednostih, posebno v zupanju v Boga, v potrpežljivosti in ponižnosti, da bi si nabrali še več zaslug za nebesa, da bi še bolj spoznali ničevnost tega sveta in posebno zato, da bi bližnjemu dali zgled, kako je treba prenašati gorje, izgubo domačih, premoženja, bolezen in zaničevanje.

Ako nas je torej božja previdnost izbrala za Jobe — trpine v vojski, uklonimo nji svoj razum in kličimo z Jobom: »Če nas Bog tudi konča, bomo še vedno verovali v božjo previdnost in zaupali v božjo ljubezen.« Amen.

M. Škerbec.

II.

Vojska je rodila mnogo Jobov v trpljenju; da bi pač Jobov zgled našel mnogo posnemalcev tudi v potrpežljivosti.

O pobožnem Tobiju beremo v sv. pismu, kako je skrivaj pokopaval umorjene Jude, podpiral ubožce in ohranil med pogani vero v pravega Boga, čeprav so vsi njegovi sorojaki zatajili sveto postavo. In kaj se mu je zgodilo? Oslepel je, izgubil je premoženje in kakor so Joba zasramovali prijatelji, tako so tudi Tobija zasramovali njegovi sorodniki in znanci rekoč: »Kje je tvoje upanje, zavoljo katerega si miloščino dajal in mrtve pokopaval?« Njegova žena ga je morala preživljati z dnino in celo ta ga je zasramovala rekoč: »Očitno je tvoje upanje prazno in tvoje miloščine so se zdaj izkazale«. In sv. pismo pravi, da je to skušnjo Gospod zato pustil priti nad njega, da bi se dajal naslednikom zgled njegove potrpežljivosti, kakor imamo tudi na sv. Jobu tak zgled (Tob. 2, 15).

Job je torej po besedah sv. pisma zgled v voljo božjo v dane potrpežljivosti.

Kaj je govoril Job, ko so mu poslanci naznanili, da je izgubil vse premoženje in vse otroke? »Gospod je dal, Gospod je vzel. Kakor je bilo Gospodu všeč, tako se je zgodilo. Gospodovo ime bodi česčeno!« Imel je premoženje kakor kralj, in vse je izgubil, pa govori: »Gospod je dal, Gospod je vzel.« Imel je sedem sinov, očetov ponos in sreča, vse je en dan izgubil in vendar moli: »Gospod jih je dal, Gospod jih je vzel, njegovo ime bodi česčeno!« To je zgled vdanosti v voljo božjo, zgled, na katerega že tisočletja zro žalostni in potrti, in se uče v njem tihe vdanosti v voljo božjo, zgled, ki naj ga posnemajo danes zlasti one družine, ki so izgubile na bojnih poljanah očeta, sina, moža. In reči moramo, mnogo jih je, ki ga že posnemajo.

Morda ste brali, morda ne, ono zgodbo, ki jo popisuje vojaški duhovnik o umirajočem vojaku: »Prinesli so ga na obvezovališče. ‚Moj Bog, umrl bom,‘ je rahlo in zateglo odmevalo z nosilnice. Sklonili smo se k njemu in s svetilko ogledali rano. Skozi zasilne obveze je v treh curkih tekla topla tri — strel je šel skozi levo čeljust in vrat v prsi. ‚Moj Bog, umrl bom!‘ ‚Prijatelj, hiti,‘ mi je šepnil zdravnik. In sklonil sem se globlje, zašepetal mu par tolažilnih besed, mu dal sv. odvezo in sv. poslednje olje — oči so mu že ugašale. ‚Zgodi se volja božja,‘ so še trepetaje izgovarjale s krvjo oblite ustnice in je izdihnil.« — Job v vojski. V duhu je gledal morda na svoj dom, morda na ženo in otroke, morda na ubogo mater in očeta; kako bodo živeli brez njega! In vendar moli: »Zgodi se volja božja!«

Pa pride domov žalostna novica, človek bi mislil, da te žalosti ni mogoče prenesti. Zvonovi zapoje — domači zvonovi — njemu, ki počiva v tujini; v cerkvi stoji prazna, črna krsta in ob nji zapoje duhovnik oni pretresljivi: »Libera me Do-

mine...«, tam iz klopi pa se izvije pritajen vzdih: »Če je že tako moralo biti, naj se zgodi volja božja, Gospod ga je dal, Gospod ga je vzel.« — Jobe rodi tudi današnji čas, ki znajo nositi ogromno težo gorja.

In kje črpajo sirote tako moč v trpljenju? Možje, mladeniči, ki se imenujejo močni, junaki, si jemljejo v trpljenju življenje, češ, da ne morejo nositi takega gorja, uboga ženica, mati, vdova pa govori v največji duševni bridkosti: »Če je tako Bogu všeč, naj se zgodi volja božja.« Kje dobe celo slabotni tako moč, tako vdanost v voljo božjo v trpljenju? V veri, v živi veri, v trdni veri. V oni veri, ki nas uči, da niti las s človeške glave ne pade brez božje volje, v oni veri, ki nam govori, da Bog celo za ptice pod nebom in cvetice na polju skrbi, koliko bolj za ljudi, ki jih je ustvaril po svoji podobi. Ona vera daje tako moč, ki nas uči, da je Bog neskončno dober, da nam pošilja celo gorje iz ljubezni, da onim, ki ga ljubijo, tudi nesrečo na tem svetu prav obrne — v dobro. Ona vera rodi Tobije in Jobe tudi v vojski, ki nam govori, da smo otroci svetnikov in čakamo tistega življenja, ki ga bo Bog njim dal, ki mu svoje vere nikoli ne umaknejo (Tob. II, 18), da bomo poslednji dan vstali iz zemlje združeni s svojimi dragimi, ki nam jih je vzela vojska. V tej veri črpamo z Jobom tudi mi v voljo božjo vdane potrpežljivosti.

Vojska je poizkušnja naše vere v božjo previdnost in zupanja v božjo dobroto in ljubezen; preizkušnja vdanosti v voljo božjo in posebno preizkušnja naše potrpežljivosti v trpljenju. Kako jo bomo prestali? Ali bomo godrnjali zoper božjo previdnost? Ali bomo morda kleli v obraz Boža, ki nas je obiskal z gorjem, kakor je pričakoval satan o Jobu in na kar čaka morda tudi sedaj od nas? V tej težki poskušnji glejmo na Joba in ga posnemajmo v božjo voljo vdani potrpežljivosti. On ni imel pred seboj zgleda potrpežljivega Jezusa, ki je molče trpel na križu, in vendar ni mrmral proti Božu. Job še ni slišal onih tolažilnih besedi: »Blagor žalostnim, ker bodo potolaženi,« in ni še vedel za oni Jezusov nauk: »Kdor hoče biti moj učenec, naj vzame svoj križ na svoje rame in naj hodi za menoj,« in vendar je govoril: »Če me Bog tudi konča, bom še upal vanj. Vem namreč, da moj Odrešenik živi.« On ni še znal moliti one prošnje v očenašu: »Zgodi se tvoja volja,« in vendar je molil: »Kakor je bilo Gospodu všeč, tako se je zgodilo.« Ali ne bo njegova potrpežljivost osramotila marsikaterega kristjana, ki daleč ni toliko trpel kot on?

Predragi! Mi želimo biti enkrat združeni s Kristusom v nebeški slavi in zato ga skušajmo posnemati v trpljenju; v gorju se skažimo kot njegovi dobri učenci in govorimo z Jobom: »Če nas Bog tudi konča, še bomo upali vanj, zgodi se njegova volja!« Amen.

M. Škerbec.

Praznik vseh svetnikov.

Občestvo svetnikov.

Verujem v občestvo svetnikov,
Apostolska vera.

Vseh svetnikov dan! . . . Pred mojim duhovnim očesom se odpre sveto nebo, in v duhu gledam veličasten prestol, na katerem stoluje troedini Bog. Krog božjega prestola se vrste izvoljenci: Preblažena Devica Marija, sv. Jožef, očaki in pre-roki, veličasten apostolski zbor, sveti mučenci, spoznavalci, device in angelski zbori. Vsi hvalijo in časté troedinega Boga in se mu ponižno klanjajo, rekoč: »Svet, svet, svet si ti, Gospod vojskinih trum; čast in slava in zahvala bodi njemu, ki sedi na prestolu, in Jagnjetu!« (Skr. raz. 5.) Pridružimo se jim tudi mi in počastimo njega, ki tako bogato poplača svoje izvoljence. Poklonimo se pa danes tudi svetnikom božjim, katere smo morda med letom premalo častili; popravimo napako in počastimo danes vse skup. Častimo tudi nje, katerih svet ne pozna, katere so pa nebesa venčala z zlato krono. — Vsako leto mi na praznik vseh svetnikov prav živo stopi pred oči verska resnica, ki se glasi: Verujem v občestvo svetnikov! Premišljujmo tedaj danes:

1. Kaj je občestvo svetnikov?
2. Kaj nam prinaša?
3. Katere dolžnosti nam nalaga?

I. Kaj je občestvo svetnikov? Katere svetnike ima verska resnica v mislih? Kako občujejo med seboj? Božja naredba je, da svetniki, ki so že v nebesih, pravični, ki so v vicah, in otroci sv. Cerkve na zemlji tvorijo eno samo družino, eno in isto telo, čegar glava je Kristus. K tej družini pripadajo svetniki v nebesih, ki so že dosegli svoj cilj in se imenujejo zmagovalna Cerkev. Dalje duše v vicah, ki so se nekoliko ustavile na tem potu, in se imenujejo trpeča Cerkev; slednjic verniki na zemlji, ki sedaj zavzemajo njihovo mesto, se borijo z nasprotniki svojega zveličanja in se zategadelj imenujejo vojskujoča Cerkev na zemlji. Kakor sta Oče in Sin eden, tako smo mi edini z Očetom, ki nas imenuje svoje otroke; edini smo z božjim Sinom, čegar evangelij smo sprejeli in čegar zapovedi so nam svete; edini smo s Sv. Duhom, ki nas posvečuje in je po milosti razlit v naša srca. Edini smo s svetniki, mučenci, spoznavalci in devicami; edini z velikani krščanskimi: s sv. Pavlom, Franciškom Ksaverijem; edini z Jezusom Kristusom in po njem z Bogom Očetom. O sveta in prekrasna edinost!

V začetku je bival sam Bog Oče z večno Besedo in s Sv. Duhom. Potem pa je ustvaril angele, ustvaril svet in nanj postavil človeka; hoče pa, da med vsemi vlada edinost in lepa vza-

jemnost, edinost med ljudmi, edinost med angeli, edinost med svetniki; toda ne edinost izven njega, marveč edinost v njem, ker izven njega ni nobene edinosti.

II. Kaj nam prinaša občestvo svetnikov?
 1. Blaži nas. Plemstvo je tem imenitnejše, čim dalje sega nazaj, čim več dedov in pradedov šteje rodovina. Nekatere plemenitaške rodovine sežejo daleč nazaj v prošla stoletja. Kakega pokolenja smo pa mi kristjani? Mi smo naravnost božjega pokolenja, kajti Bog nas je ustvaril in nam vdihnil neumrjočo dušo; mi smo otroci božji, bratje njegovega Sinu, Jezusa Kristusa. Plemenita naša rodovina sega daleč nazaj, je odkupljena z drago Krvjo božjega Odrešenika. Naši dedje in pradedje so v nebesih, naši bratje pa so po celi zemlji, kjerkoli ima Cerkev svoje otroke. Kako plemenit je tedaj kristjan, ki prišedši v nebesa, ne prihaja med tujce, marveč med svoje brate, v svojo družino. Občestvo svetnikov, o kako si mi drago in sveto! Ako sem tu na zemlji v edinosti sv. Cerkve, ako izpovedam resnice, ki me jih uči sv. Cerkev, tedaj sem tudi jaz član občestva svetnikov. In če me zadene smrt, me sprejmejo med se nebeški moji bratje. O sveto mesto Jeruzalem, od daleč te gledam in pozdravljam! Kdaj bom vreden preseliti se gori in se veseliti tvoje časti in slave!

2. Občestvo svetnikov nas bogati. Ubožci smo, kar smo in kar imamo, vse je dobrote božje dar; edino greh je naša lastnina, na katero pa ne moremo biti ponosni. Kadarkoli pa rečemo: Jaz verujem v občestvo svetnikov, tedaj se čutimo tudi mi bogate, kajti našli smo zaklad, ki je neizčrpljiv. Ta zaklad je neskončno zasluženje božjega Odrešenika, kakor tudi zasluženje vseh svetnikov, je razdeljiva lastnina svete družine božje, ki ne pozna nobene sebičnosti, ampak je vse lastnina vseh. Dasi ravno smo tedaj veliki siromaki na zemlji, vendar lahko kličemo k nebeškemu Očetu: Ničesar nimam, s čimer bi pokrtil svoje siromaštvo, na kar bi se opiral v svojih prošnjah; vse, kar sem in kar imam, je dobrote tvoje dar; vendar se ti drznem darovati neskončno zasluženje tvojega božjega Sina, zasluženje Device Marije, trpljenje mučencev, delovanje apostolskih mož, pokorila puščavnikov, zasluženje vseh svetnikov. Oprt na te zaklade, se ne čutim več siromašnega, sam sebi se zdim, kakor da sem našel velik zaklad. — In tako velik in neizčrpljiv je ta zaklad, da sv. Cerkev neprestano zajema iz njega in deli milosti v veliki obilici.

3. Občestvo svetnikov nam slednjič daje varih v nebesih, brate na zemlji. Svetniki v nebesih nimajo zase več nobene skrbi, zato se močno zanimajo za nas in prosijo za nas. Sicer niso vsegavedni, vendar vidijo v Bogu vse naše prošnje, vse naše potrebe, in jih podpirajo s svojimi prošnjami. Kolika tolažba za nas, ki imamo take prijatelje in zagovornike pri Bogu. Povsod imamo zagovornike in brate, v nebesih in na zemlji.

III. Kakšne dolžnosti nam nalaga občestvo svetnikov? Prva dolžnost je ta, da se s svetim življenjem vredne skazemo družine, h kateri pripadamo. Imeniten knez je rekel svojemu sinu: Pomisli, kaka kri se pretaka po tvojih žilah, je kri junakov; glej torej, da se vsekdar skažeš vrednega svojih plemenitih pradedov. Istotako nam kličejo tudi svetniki z nebes: Vi vsi, ki ste člani velike naše družine, skazite se vredne svojih bratov v nebesih; živite, kakor smo živeli mi. Kar smo premoogli mi, to premorete tudi vi. Druga dolžnost je ta, da svetnike polni zaupanja kličemo na pomoč in jih vneto častimo, zlasti ob svetniških praznikih. Vsak dan obhajamo spomin kakega svetnika; kako koristno bi bilo, ko bi vsak dan tudi čitali njegov življenjepis. Sv. Ignacij je bil v vojski ranjen in je ležal dolgo časa v postelji. Bil mu je dolg čas in prosil je, naj mu dajo kaj brati. Ker ni bilo nič drugega, so mu dali življenje svetnikov. Ignacij je čital in čital, in ko je vstal, je bil celo drug človek; šel je v samoto in prišel iz nje svetnik. — Ljubimo svetnike kot svoje največje dobrotnike in zaščitnike, in kolikor je komu mogoče, naj posnema njihove čednosti. Zlasti častimo vsak svojega patrona in si ga vzemimo za poseben zgled.

Občestvo svetnikov nam pa tudi nalaga dolžnost, da molimo za duše v vicah in jim darujemo odpustke.

Slednjič nas opominja, da mi vsi, ki bivamo še tukaj na zemlji, se srčno ljubimo, kakor člani istega telesa, sicer bi beseda »občestvo« ne imela nobenega zmisla. Prvi kristjani so umeli to besedo, zato so bili vsi skupaj eno srce in ena duša.

Čuli smo danes, kaj je občestvo svetnikov, kaj nam pri-
naša, kaj nam nalaga. Veselimo se današnjega praznika iz celega srca, čestitajmo svetnikom na njihovi časti in slavi in sklenimo, da se hočemo v vseh potrebah zateči k njim in jih zvesto posnemati v vsem našem mišljenju, govorjenju in dejanju, med seboj se pa ljubiti, kakor se spodobi članom telesa, čegar glava je sam Jezus Kristus. Amen.

P. Hugolin Sattner.

Spomin vseh vernih duš.

Pomagajmo dušam v vicah.

Sveta in dobra je misel, moliti za mrtve, da bi bili rešeni grehov.

2. Mak. 12, 46.

Kakor nas uči sveta vera, je na onem svetu dvojna večnost, srečna in nesrečna — nebesa in pekel. V nebesa ne more nič nečistega; to je prebivališče svetnikov. Vanje pridejo torej le tisti, ki nimajo na sebi nobenega madeža in greha in ki so za svoje morebitne prestopke božji pravici popolnoma zado-

stili. Pekel pa požira tiste, ki so se ločili s tega sveta obteženi z enim ali več smrtnimi grehi. — Med nebese in peklom pa je še neki drug kraj, vice, kamor pridejo duše tistih, ki so umrli sicer v stanu milosti božje, a imajo še na sebi male grehe ali pa za časne kazni niso na zemlji dovolj pokore storili. In v vicah morajo trpeti toliko časa, dokler niso popolnoma očiščene in dokler ne poplačajo svojega grešnega dolga do zadnjega vinarja. Vsaki duši, ki jo božji Sodnik obsodi v vice, govori ostre besede: »Povem ti, da ne boš prišel poprej odtod, dokler ne poplačaš zadnjega vinarja« (Luk. 12, 59).

Brez dvoma jih pride malo v nebese, da bi jim ne bilo treba poprej trpeti v vicah. Sv. Katarina iz Genue pravi, da mora vsak skozi vice, naj je živel še tako sveto, razen če Bog pošlje komu vice že na tem svetu — hudo in dolgo trpljenje namreč. — Tudi moramo misliti, da mora marsikatera duša trpeti v vicah ne nekaj dni, mesecev, marveč veliko, veliko let. In prav zato dovoljuje sv. Cerkev, da se obhajajo obletnice tudi za take, ki so že umrli pred več nego sto leti. — Vice so torej močno obljudene, in zdi se, da ga ni kraljestva na zemlji, ki bi imelo toliko prebivalcev, kakor imajo vice duš.

K tem dušam nas vodi danes sv. Cerkev in nam kliče, naj jim pomagamo v njih stiski. »Otroci moji,« tako nam kliče, »spomnite se v ljubezni svojih bratov in sester, ki zdihujejo v kraju očiščevanja; obrnite se k očetu usmiljenja, naj polajša njih bolečine in jih že skoraj pripelje v večni mir!« Poslušajmo, predragi, ta klic skrbne matere, »zakaj sveta in dobra je misel, moliti za mrtve, da bi bili rešeni grehov« (2. Mak. 12, 46).

In da se naša ljubezen do vernih duš toliko bolj vname, zato hočemo danes ta izrek Sv. Duha nekoliko natančneje premisliti. Zato pravim:

Misel, dušam v vicah pomagati, je 1. sveta, 2. dobra.

I. Kdo bi mogel dvomiti, da ni sveta misel, t. j. da ni Bogu dopadljivo delo, če pomagamo ubogim dušam v vicah? Saj to vendar zahteva 1. ljubezen in 2. hvaležnost!

a) 1. Mi vsi smo kristjani, in naša dolžnost je, da se ljubimo med seboj. »Novo zapoved vam dam,« tako govori Gospod, »da se ljubite med seboj, kakor sem jaz vas ljubil. Na tem bodo vsi spoznali, da ste moji učenci, če se ljubite med seboj!« Prava ljubezen pa ne ostane nikdar samo v srcu, marveč se kaže tudi na zunaj v besedi in dejanju. In prav posebno dobro in usmiljeno se kaže proti takim, ki so v stiski, potrebi. Tu nasičuje lačne, oblači nage, tam obiskuje bolnike, donaša nesrečnim pomoč in tolažbo.

Če obrnemo svoje oči, predragi, na uboge duše v vicah, ne zahteva li ljubezen, da pomagamo svojim sobratom in sestram?

In kje je človek na svetu, ki bi bil bolj vreden pomoči, usmiljenja? Mislite samo na Jude v babilonski sužnosti. Tiho in zamišljeni so hodili in bridka žalost se jim je brala na obrazu. Sedeč ob babilonskih vodah so željno upirali oči proti Jeruzalemu, ljubljenemu rojstnemu kraju, in solze žalosti so jim kapale po licih. In ko so jih Babilonci tolažili in jih vabili: »Zapojte kako svojih domačih pesmi o Sionu,« so jim žalostni odgovarjali: »Kako bomo prepevali Gospodovo pesem v tuji deželi?« In niso peli, ampak jokali in zdihovali so, zdihovali in jokali so, da bi se jih moral kamen usmiliti.

Tu imate slabo podobo onega kraja, kjer so verne duše. Njih edina želja je, da bi bile že skoraj pri Bogu. Njihovo oko je uprto proti onim večnim prebivališčem, ki jih je Bog pripravil svojim izvoljenim, zato povzdigujejo svoje roke in kličejo z Davidom: »Kdaj bom prišel tja in se prikazal pred obličjem Gospodovim?« Toda zastoj je njihovo zdihovanje, zastoj hrepenenje po združitvi z Bogom, zakaj madeži, ki jih imajo še na duši, ti so med njimi in med Bogom kot nekak zid, ki se ne da prodreti. In kdo zmeri žalost, popiše bridkost, ki napolnjuje njih dušo? Ker so tedaj uboge duše tako nesrečne, ali ne zahteva krščanska ljubezen, da se jih usmilimo in jim pomagamo po svojih močeh?

2. Toda verne duše ne morejo ne le gledati Boga, marveč trpe tudi resnične bolečine. Ne vemo sicer zanesljivo, kakšne da so te bolečine, pač pa je splošno mnenje, da trpe v ognju. Naj bo že ta ogenj resničen, ali naj bo to čiščenje podobno čiščenju v ognju, sklep je le ta, da morajo biti muke v vicah strašne. Saj ne poznamo v celem stvarstvu ničesar, kar bi povzročilo hujše bolečine nego ogenj. Če pade samo iskra na roko, občutimo bolečino, kot bi nas strela zadela in hitro jo skušamo otresti, ker je bolečina neznosna. Če tedaj mislimo, da se te duše ne čistijo v iskrah, marveč v strašnem velikanskem ognju, proti kateremu je zemeljski ogenj hladna rosa, imamo približno občutek, kako velike in strašne so te bolečine.

Da so te bolečine strašne, uče tudi sv. učeniki. »Če tudi,« pravi sv. Avguštin, »ta ogenj duše očisti, vendar je ta ogenj hujši kakor kar more človek v tem življenju trpeti.« »Gorje nam,« kliče sv. Bernard, »gorje nam, če se bomo morali čistiti v tem ognju; zakaj v tem življenju ne moremo misliti nič hujšega, nič strašnejšega, nego je ta kazen.« Tudi sv. Tomaž Akv. meni, da je najmanjša kazen v vicah hujša kot je najhujše trpljenje na zemlji. In nekateri pravijo, da je razloček med trpljenjem v vicah in peklu samo ta, da je trpljenje v vicah samo nekaj časa, ono v peklu pa je večno.

3. Končno moramo pomisliti, da si uboge duše v vicah ne morejo prav nič same pomagati in si ne za minuto okrajšati svojega trpljenja. Dokler smo še na zemlji, imamo na izbiro pripomočkov, s katerimi lahko zadostimo za svoje grehe. To so

sv. zakramenti in odpustki; razne pobožnosti, zatajevanje, dela usmiljenja, potrpežljivo prenašanje križev in težav. Z vsem tem lahko poravnamo vse, če smo tudi zaslužili kazen v vicah za sto let ali še več! Ne tako duše v vicah; za te ni več zasluženja, ne več spokornih solz, ne sv. zakramentov, ne odpustkov, ne molitve, ne posta, ne miloščine. Za nje je prišla tista noč, v kateri ne more nihče več delati, in ne preostaje jim drugo, nego tako dolgo in toliko trpeti, dokler ne povrnejo dolga do zadnjega vinarja. — Ne bo li to ganilo našega srca k usmiljenju? Saj to vendar zahteva ljubezen, da pomagamo ubogim dušam v vicah, jih tolažimo in jim lajšamo bolečine!

b) K temu nas pa ne sili le ljubezen, marveč tudi hvaležnost. Kdo so pač tisti, ki zdihujejo na kraju očiščevanja in hrepene po uri odrešenja? Mnogi so naši sorodniki, prijatelji, dobrotniki. Koliko vas je, ki imate v večnosti svojega očeta, svojo mater. In mislite samo, kaj ste prejeli od očeta, matere? Ali niso bili to tisti oče, ki si niso privoščili ne zjutraj ne zvečer počitka, samo da so vas dostojno preskrbeli? Ali niso bili oče, ki so se ravno zaradi teh skrbi prezgodaj postarali in legli v hladni grob? Ali niso bili mati, ki so od prve mladosti skrbeli za vas, tudi desetkrat ponoči vstali, si odtrgali od svojega počitka, veselja, samo da vam ni ničesar manjkalo? Ali niso bili to tisti starši, ki so vas pošiljali v šolo, cerkev, da bi bili kdaj časno in večno srečni? In ti starši, ta oče, mati trpita zdaj v vicah, trpita znabiti radi prestopkov, ki sta jih storila radi vas in milo prosita, da jim pomagate! — Koliko vas je, ki imate v večnosti moža, ženo, brata, sestro ali vsaj sorodnika! Ti pokojniki so bili morda še nedavno v vaši sredi; sedeli so z vami pri mizi, molili in delali so z vami. — Tam v ognju trpe morda vaši dušni pastirji, učitelji, in pričakujejo od vas pomoči. In kako jim morete bolje povrniti dobrote, če ne z molitvijo?

Toda kaj naj rečem? Toliko staršev, sorodnikov, dobrotnikov steguje svoje roke iz ognja k vam in kliče s pobožnim trpinom Jobom: »Usmilite se me, usmilite se me...«, toda njih vpitje je zastoj in resničen je pregovor: »Iz oči, iz spomina.« — Ko je umrl kralj Aleksander Vel., je zapustil svojim vojskovodjem celo kraljestvo. In ta kralj je ležal skozi 30 let nepokopan. Dediči so se trgali za dežele; da bi ga kdo dostojno pokopal, se ni menil nihče. Kaj takega pač med nami kristjani ni; otroci, starši, sorodniki že poskrbe za pogreb, ali to je tudi velikokrat vse, kar store za rajnega. Prevzamejo pač za njimi posestva, a kako je z njimi na onem svetu, se ne menijo. Moliyo morda tja pa sem kak očenaš zanje, ali da bi zanje darovali kdaj kako sv. mašo, kak odpustek, dobro delo, jim ne pride na misel. Da, niti tistega nočejo dati iz rok, kar je volil rajni za pokoj svoje duše! Se li pravi to, biti hvaležen rajnim?

O predragi, če vam kaj takega očita vest, ponovite danes sklep, da boste od sedaj bolje izpolnjevali svojo dolžnost. Bo-

dite uverjeni, da je to, kar storite za uboge duše v vicah, Bogu dopadljivo in ne le zanje, marveč tudi za vas dobro, zakaj ne le sveta, ampak tudi dobra je misel, moliti za mrtve.

II. V resnici je ta misel tudi d o b r a in sicer ne le z a n j e , marveč tudi z a n a s.

a) Že Judje so verovali, da se more rajnim pomagati z molitvijo, darovi in drugimi dobrimi deli. Tako je poslal Juda Makabejec 12.000 drahem srebra v Jeruzalem v tempelj za v vojski padle vojake. Če bi bili Judje v zmoti, bi jih bil božji Zveličar gotovo poučil, saj je prišel na svet zmote popravljat in učiti resnico. Toda v celem evangeliju ne dobimo besedice, ki bi bila zoper to vero. Iz tega sledi očitno, da je on to odobral in da mi moremo pomagati dušam v vicah, če darujemo zanje kakò molitev ali drugo dobro delo.

Tako je tudi sv. Cerkev vseskozi verovala. Že Tertulijan, ki je živel v drugem stoletju (160—240), je naročil vdovam, naj ob obletnici svojih mož prinese darove in zanje molijo. Sveti Efreem piše v svojem testamentu: »Bratje moji! Pripravite se za moj pogreb, zakaj moje moči pešajo. Ko bo preteklo 30 dni po moji smrti, se me spominjajte; mnogo namreč pomagajo darovi živih mrtvim. Če je že Juda pomagal svojim vojakom, koliko več bo zmogla daritev in molitev duhovnikov Kristusovih.«

Po teh sporočilih se tedaj ne smemo čuditi, če so verniki vseh časov za svoje rajnike molili, darovali sv. maše in opravljali druga dobra dela. Zakaj to jim daje pomoč in tolažbo, to lajša njih bolečine, krajša njih obsodbo in jim pomaga v nebesa.

b) Razen tega pa to, kar mi storimo za duše v vicah, ni le dobro zanje, ampak tudi za nas. Vsako delo ljubezni in usmiljenja, ki ga izkažemo bližnjemu, je Bogu dopadljivo. Koliko zgledov sv. pisma nam potrjuje to resnico. Stari Tobija je bil posebno usmiljen do ujetnikov, nasičeval je lačne, oblačil nage in pokopaval mrliče. Bogu je bilo to tako všeč, da mu je poslal angela, ki je ozdravil njegovo slepoto in zraven še sinu mnogo dobrega storil. Kornelij iz Cezareje je bil zelo radodaren do ubožcev in Bog ga je zato poplačal z milostjo sv. vere. Ravno tako se bere o Tabiti, ki jo je apostol Pavel obudil od mrtvih.

Menite li, da bo Bog dela usmiljenja, ki jih izkazujemo dušam v vicah, slabše poplačal? Te duše so vendar naši bratje in sestre, in storite njim ali komu na zemlji kaj dobrega, vselej vam veljajo besede Zveličarjeve: »Resnično vam povem, kar ste storili mojemu najmanjšemu bratu, to ste meni storili.« In če pravi Jezus dalje, da ne bo ostal nepoplačan tudi kozarec vode, ki ste jo v ljubezni podali bližnjemu, kaj smemo pričakovati za ljubezen do vernih duš? Gotovo, Bog vam bo to povrnil že na zemlji, vas bo vzel na smrtni postelji v svoje varstvo in na onem svetu bo vaš milostni sodnik. —

Toda tudi verne duše nam bodo to obilno povrnilo. Preje ali pozneje bomo umrli tudi mi, in težko bo kdo, ki ne bo ob-

sojen v vice. Nas bodo li takrat pozabile duše, ki smo jih mi rešili iz strašnega ognja in jim pomagali v nebesa? O, gotovo ne, marveč bodo naši najboljši priprošnjiki pri Bogu. Zato pravi neki cerkveni učenik: »Če sem tako srečen, da sem rešil samo eno dušo iz vic, potem brez dvoma ne bom sam tam dolgo trpel. Srečna duša — tako bom klical iz ognja — spomni se me! Pred kratkim sem ti pomagal od tod in zdaj sem sam tukaj. Spomni se, kako si ti zdihovala po odrešenju. Jaz sem te rešil, izkaži se zdaj tudi ti usmiljeno!«

Tako torej misel, moliti za mrtve, ni le sveta, ampak tudi dobra. — Obnovimo tedaj danes svojo ljubezen do vernih duš v vicah. Naj ne mine dan, da ne bi kaj dobrega zanje storili. — Molimo vsak dan trikrat pri »angelovem češčenju« vsaj en očenaš zanje s pristavkom: »Gospod, da jim večni mir . . .«

Če se zbudimo ponoči, spomnimo se, da zanje ni počitka, in prosimo Boga, naj jim da večni pokoj. Komur dopušča premoženje, naj da kdaj za kako sv. mašo ali miloščino. Darujmo jim kak nepopoln ali popoln odpustek in bodimo prepričani, da, če mi ne bomo pozabili duš v vicah, tudi one nas ne bodo pozabile, ko pridejo k svojemu in našemu Bogu, ki se bo na njih priprošnje tudi nas usmilil, z nami milostno ravnal ob smrtni uri in v dan sodbe in nas bo sprejel v svoja večna prebivališča, zakaj »bлагор usmiljenim, ker bodo usmiljenje dosegli«. Amen.

Po Zollnerju v »Prediger und Katechet« I. 1864.

Zahvalna nedelja.

Žetev v večnosti.

(Govoril leta 1880. † Anton Zupančič.)

Dobro delajmo in nikar se ne utrudimo, ker ob svojem času bomo želi, ako se ne utrudimo. Gal. 6, 9.

Vse prazno je že po polju, vse pospravljeno po njivah — pridelki, sadeži pospravljeni, in človek je do prihodnje letine oskrbljen z vsakdanjim živežem. Ali vsak dober dar in vsako popolno darilo pride od zgoraj, od Očeta luči, pravi sv. Jakob. Zato nas kliče sv. Cerkev danes v hiše božje, da bi dajali hvalo ljubemu nebeškemu Očetu, ki je tudi letos tako ljubeznivo za nas skrbel. Saj je pa tudi že v srce človekovo zapisana dolžnost čajati Bogu hvalo za prejete dobrote. Že Adamova sinova sta šla in darovala Bogu iz hvaležnosti od svojih pridelkov: Kajn prvine svoje črede in Abel od najlepših pridelkov polja. Izraelcem pa je Bog kar naravnost ukazal vsako leto darovati mu in hvalo izrekati za pridelke njiv, vrta in vinograda. »Ko boš po-

spravil pridelke s svojega polja (3 Moz. 23), obhajaj mi zahvalni praznik.«

Kako bi tedaj mi kristjani mogli biti tako trdega srca, da bi se mu ne zahvalili zato, ker je tudi letos nas Bog obvaroval posebnih nesreč in blagoslovil naša polja. Pa tudi oni, ki ni obsejal njive, ki ni obdeloval vrta, ima dolžnost, se dostojno danes Bogu zahvaliti za rodovitnost zemlje. Ko bi Bog ne blagoslovil polja, ko bi kmetovalec ničesar ne pridelal, ali bi ne stradal tudi mestni bogatin? Bo mar jedel svoje srebro in zlato? Zares, vsi moramo danes klicati s psalmistom: »Hvalimo Gospoda, ker on je dober in vekomaj trajaj njegovo usmiljenje!«

Pa ne smemo se Bogu samo z jezikom zahvaljevati za pridelke zemlje, ne samo z besedami mu izrekati hvalo za darove, katere nam deli, ampak tudi v dejanju, tudi s tem, da darove božje prav in pošteno rabimo in uživamo, da jih ne zapravljamo, da darov božjih ne rabimo v greh, prava zahvala naša mora biti lepo, pobožno krščansko življenje! In taka zahvala naša je obenem tudi setev za drugo in še boljše žetev — za žetev v večnosti! . . . Glejte, ta žetev čaka nas vseh! Četudi nimaš nič polja, nobene njive, če nimaš niti najmanjšega vrtca, ta žetev v večnosti te pa vendar čaka. In da si bodete oskrbeli vesele in bogate žetve za prihodnost, hočem vam nekaj besedi izpregovoriti o žetvi v večnosti.

Ta žetev v večnosti je tako gotova, kakor gotova je tvoja smrt. Ravno današnji evangelijski govori o žetvi v večnosti, in o nji pravi Gospod: »In ob času žetve porečem ženjicam: »Poberite najprej ljuljko in jo povežite v snope, da se sežge, pšenico pa spravite v mojo žitnico« (Mat. 13, 30). — In tudi sv. Pavel ne govori o navadni posvetni žetvi, ampak o žetvi v večnosti, ko piše: »Dobro delajmo in nikar se ne utrudimo, ker ob svojem času bomo želi, ako se ne utrudimo« (Gal. 6, 9).

1. Kaj bomo želi v večnosti?
2. Kolika bo tam žetev, obilna ali pičla?
3. Kdaj pa se začne tista žetev?

1. Kaj bomo želi v večnosti? Sv. Pavel nam v svojem listu do Galačanov odgovori na to: »Kar človek seje (pravi), to bo tudi želi.« Seme, ki ga tukaj na zemlji seješ, bo obrodilo sad v večnosti. In kaj je to seme? To so tvoje misli, besede, dejanja . . . Kakršno je to seme, tak bo sad. Če so tvoje misli, tvoje besede, tvoja dela, tvoje življenje dobro, krščansko, lepo, bo tudi žetev dobra, lepa, obila. — Žetvijo v večnosti je kakor z žetvijo tu na zemlji. Kaj si pridelal na njivi, kaj na vrtu? Kar si sejal! Kjer si sejal pšenico, si želi pšenico; kjer si sejal proso, si želi proso; kjer si sejal ajdo, si želi ajdo. Kjer si sadil krompir, fižol, zelje, pridelal si krompir, fižol, zelje! Ravno

tako je z žetvijo v večnosti: Kar tu seješ, boš tam žel; če dobro seješ, boš dobro žel, če slabo seješ, boš slabo žel. Če seješ napuh, lakomnost, boš žel sadove napuha, lakomnosti. Vse, kar tu storiš zares dobrega ali pa hudobnega, vse bo kalilo in sad prineslo v večnosti. Celo hudobna pregrešna misel, ki je nihče ne zapazi, in hudobija, še tako skrivno in natihoma izvršena, kalí, raste in v večnosti se bo pokazal sad, ravno tako slab, kakor je bilo seme.

Nasproti pa tudi najmanjše lepo in dobro zrnce, tukaj na zemlji vsejano, ne bo brez lepega in dobrega sadu tam v večnosti! Vsaka dobra misel, vsak pobožen vzdihljaj, vsaka molitev, tudi najmanjše zatajevanje so lepa zrnca za lepo žetev v večnosti. In tvoje delo, storjeno Bogu v čast, in tvoji posti, tvoja ponižnost, krotkost, tvoje miloščine in celo kozarec mrzle vode, ako si ga iz prave ljubezni do bližnjega podal žejnemu . . . vse to so lepa zrna, ki ti bodo rodila kaj obilno žetev v večnosti! O koliko veselja, ljubi kristjan, ko boš v večnosti zagledal obilno žetev, lepo žetev dobrih del na zemlji!

2. In kakšna bo ta žetev? Obilna, dobra, ali slaba, pičla? Tudi to je odvisno od semena. Kjer si na svoji njivi ali na gredicah svojega vrta sejal lepo, zdravo, izbrano seme in zrnje, tam je bil tudi tvoj pridelek lep in bogat; če si pa posejal kakih smeti, si tudi našel slabih smeti. Tako je pri večni žetvi. »Kdor pičlo seje,« učí sv. Pavel, »bo tudi pičlo žel, in kdor (na zemlji) v obilnosti seje, bo tudi (v nebesih) v obilnosti žel! Vsakemu se bo povrnilo po njegovih delih.« — Prav zares! Več ko si posejal, več si snopovja jeseni domov zvozil. Tako bo v večnosti. Več ko boš tu sedaj dobrega storil, bolj ko se boš greha varoval, bolj ko se boš zatajeval, obilnejša bo žetev v nebesih. Drugačna je svetloba solнца, drugačna lune, zvezda se ločí od zvezde, in tako bo tudi plačilo ob vstajenju mrtvih.

Kako veselo je to, ljubi kristjan. Glej, v tvoji roki je sedaj, kakšna bo žetev v večnosti. Večji ko bo trud, večje ko bo delo, večje in lepše plačilo in žetev! . . . Najostrejši red sv. Cerkve je red menihov kartuzijanov. Nikdar ne jedo mesa, vedno molče, molijo, premišlujejo, se bičajo, vsak zase živi in ima vsak svoj grob že pripravljen! Svet se jim smeja. V resnici pa oni prav modro ravnajo: obilno sejejo, da bodo v nebesih obilno želi! . . . In mlada, lepa, bogata devica zapusti svet in očeta in mater in brate in sestre in vse premoženje in gre iz ljubezni do Jezusa v samostan in vse žive dni tam brezplačno streže bolnikom. Svet govori: kako škoda za deklico, saj bi se sredi sveta tudi lahko zveličala . . . Gotovo! Ali ona zato obilno seje, da bo tam obilno žela! . . .

Ali zraven tega, da je plačilo v nebesih različno z ozirom na večje ali manjše delo in trud na zemlji, pa velja o žetvi nebeski sploh to, da bo nad vse obilna, bogata, in da bo vekomaj

trajala. Seme naših dobrih del nam bo v nebesih zares prineslo stoteren sad! S polno in natreseno mero se nam bo tam povračevalo in odmerjalo. Tu na zemlji je žetev kmalu pri kraju, v par tednih je vse pospravljeno. Tam bomo želi na vse veke, kar tu sejemo . . . In kako kratkega obstanka so pridelki tu na zemlji! Če kmetovalec še tako napolni jeseni svoje shrambe, spomladi mu časih začne že zmanjkovati. Če pa tukaj pridno seješ, boš v nebesih na vse vekomaj žel in užival sad svojih dobrih del, sad svojega sedanjega krščanskega življenja! Kako nas mora pač ta vesela resnica priganjati k prav pridni setvi tu na zemlji!

3. Kdaj bo pa dozorela setev sedanjega časa, kdaj bomo želi, kar tu sejemo? Apostol Pavel pravi: »Ob svojem času.« Natančnega časa tedaj ne vem ne jaz, ne ti, kdaj bo dozorela najina setev. Pa toliko vemo, da ob uri, ko se nam bodo oči zaprle za ta svet, se bodo odprle za oni svet, in sleherni bo zagledal pridelek svojih del na zemlji: pičli pridelek, če je pičlo sejal — bogati pridelek, če je bogato sejal.

In kaj bomo želi po smrti? Kar smo sejali. Žetev se ravna po semenu. Bodeče koprive boš žel in trnje in osat, če tukaj seješ slabo seme pregrešnih misli in želja, pa hudobijo grdih dejanj. Prelepi sad večnega življenja nebeskega pa boš žel, če tukaj seješ čednosti in dobra dela. Tam namreč ne bo več časa za setev — prepozno bo! In marsikdo, ki je tu na zemlji veliko pridelal in docela napolnil svoje žitnice, ne bo tam imel nič žeti, le bodeče trnje peklenske kazni bo njegov del! »Ker le oni, ki tukaj dobro delajo, bodo šli v večno življenje — drevo pa, ki ne rodi dobrega sadu, bo posekano in vrženo v ogenj!«

In kaj se učimo iz vsega tega? To, da moramo ravnati po nauku sv. Pavla: »Dobro delajmo in nikar se ne utrudimo.« Ali si že kdaj videl tako nespametnega, da bi bil sejal plevel in osat na svojo njivo, na svoj vrt? Gotovo ne. Vsak seje najlepše seme, ki ga more dobiti, da bi tudi žetev bila lepa. Hočemo mar mi biti tako nespametni, da bi sejali seme grehov in hudobij v svoje pogubljenje? Varujmo se tedaj greha, ogibajmo se hudega, da ne bomo želi večnih kazni. Nikar ne sejmo ljuljke malopridnosti, da ne bomo vrženi v večni ogenj!

In kako se kmetovalec trudi na svojem polju, kako skrbno ga obdeluje, pleve, gnoji . . . da bi le več pridelal. In mi bi pa roke križem držali, bi se nič ne trudili, ko vendar vemo, da pridnega sejalca čaka bogata in večna žetev! Dobro delajmo, dokler imamo čas, v čednostih se vadimo in v pobožnem življenju, zakaj ob svojem času bomo v svetih nebesih obilno želi, ako se ne utrudimo. Amen.

Petindvajseta nedelja po binkoštih.

(V osmini praznika sv. škofa Martina.)

Trojna častna krona sv. Martina.¹

In na stolah je sedelo štiriindvajset starejšin, oblečenih v bela oblačila, in na njih glavah so bile zlate krone.
Skrivno raz. 4, 4.

V začetku osmega stoletja se je vnel na Jutrovem hud boj radi češčenja sv. podob, ki je trajal celih 60 let. Dva carigrajska cesarja (Leon Izavriški in Konstantin Kopronim) sta namreč ukazala odstraniti in pokončati vse podobe svetnikov, ker sta bila krivega mnenja, da kristjani malikujejo s češčenjem podob. Po dokončanem pogubonosnem boju pa so zbrani škofje leta 787. na drugem Nicejskem zboru potrdili nauk sv. Cerkve, da je prav in koristno častiti podobe svetnikov. Kaj je sv. Cerkev kot nezmotljiva učiteljica vedno trdila, nam je jasno iz besedi sv. papeža Gregorja, ki pravi: »Vse kaj drugega je, podobo moliti in zopet kaj drugega, s pomočjo podobe se učiti, koga moramo moliti; zakaj, kar pisma dosežejo pri tistih, ki znajo brati, ravno to delajo podobe pri njih, ki jih ogledujejo.« Ta nauk je potrdil tudi Tridentinski cerkveni zbor v 25. seji. In v resnici, če v cerkvi, ali v kaki krščanski hiši vidimo podobo kakega svetnika, pa si ogledujemo njegovo opravo, takoj vemo, kaj nam podoba predstavlja. Če vidimo na podobi zraven svetnika sekiro, križ, meč, tezavnico, palmovo vejico, vemo, da imamo pred seboj mučenika. Lilija, bela obleka sta znamenje sv. devic. Krona znači kralje in cesarje; mrtvaška glava, sklenjene roke, objokane oči, raševna obleka sv. spokornike. Ključi so znak sv. Petra, meč sv. Pavla, kelih sv. Janeza in sv. Barbare, golob sv. Gregorija Vel., riba sv. Urha, klešče sv. Apolonije, srp sv. Notburge, kolo sv. Katarine itd.

Kakor pa je trnjeva krona zaljšala glavo našega božjega Zveličarja, tako nahajamo tudi mnoge svetnike ovenčane s krono, ali z vencem ali pa z žarnim svitom v znamenje, da so zmagali svojega trojnega dušnega sovražnika.

Vašega župnijskega patrona na podobi diči sicer škofovska oprava, a po vsej pravici bi mu pristojala svetla krona, trojna častna krona, ki jo je zaslužil v trojni dobi svojega življenja. In to trojno krono si hočemo danes ogledati.

1. Prva častna krona na glavi sv. Martina je njegova vojna krona, ki jo zasluži, ker je brez greha preživel svojo mladeniško dobo v vojaškem stanu.

¹ Pridiga je bila govorjena v nadžupnijski cerkvi sv. Martina pri Slovenjem Gradcu.

Sv. vera Kristusova je neprestano vojaštvo. Jezus sam je naš poveljnik, sv. katoliška Cerkev njegova vojašnica, gora Kalvarija vojaška učilnica, sv. križ vojaška zastava, orožje zoper notranje in vnanje sovražnike so premnogi pripomočki k bogoljubnemu življenju, zlasti molitev in sv. zakramenti, čas vojske je od zibeli do groba, vojni klic: »Ako hoče kdo za menoj priti, naj zataji sam sebe, in naj vzame svoj križ, ter naj hodi za menoj« (Mat. 16, 24).

In kako radostno se je odzval sv. Martin, vaš župnijski patron, temu nebeškemu povabilu. Dasiravno je bil sin nevernih staršev, je tlela vendar v njegovem mladostnem srcu neprestana želja po krščanstvu. Starši so vse storili, da bi svojemu sinu ubranili vstop v armado Kristusovo, — v sv. Cerkev. Toda kdor se milosti božji, ki je vsakomur zastoj na ponudbo, ne ustavlja, doseže gotovo svoj cilj, če ne drugače, pa po mnogih ovinkih. Tako je bilo pri sv. Martinu. Starši mu branijo v cerkev hoditi, a skrivaj je hodil poslušat krščanske nauke in komaj deset let star se brez vednosti staršev da zapisati v število katehumenov, t. j. učencev, ki se pripravljajo za sv. krst.

Ob tistem času je prišlo od cesarja Konstancija povelje, da morajo vsi sinovi starih vojakov iti na vojsko, torej je moral tudi sv. Martin, čeravno šele 15 let star, med vojake.

Kako slovesen je pač tisti trenutek, ko mora sin zapustiti domačo hišo ter potovati v kraje, kjer ga čaka neznana usoda. Kako težko mu je pri srcu, ko zadnjikrat še pogleda v očetovo rosno oko, ko posluša še zadnje mile nauke iz maternih ust, ko mu v slovo prišije še zadnji šopek objokana sestra. Le žal, da mnogi prehitro pozabi na očetovo slovo, na materine solze, in morda zaide v slabe tovarišije.

Celo drugačen je bil sv. Martin. On je kot vojak sicer izpremenil svojo obleko, ne pa svojega srca. Nič ni maral za vse zaničevanje svojih razuzdanih tovarišev. Ostal je mož beseda, trden kakor skala. Kakor je zvesto služil svojemu cesarju, tako je ostal zvest tudi Bogu, zvest svoji krstni obljubi, s katero se je za vselej odpovedal hudobnemu duhu in vsem njegovim delom, ter se vadil v lepih čednostih. Posebno se je odlikoval po svoji ljubezni do ubožcev, kar mu je njegov božji Učenik nekoliko poplačal že na tem svetu. (Sequitur narratio.)

Kaj pa se od svojega župnijskega patrona učite zlasti vi mladeniči in mladenke? Kajne, zvesti ostati svoji krstni obljubi? Naj vas Bog kliče v ta ali oni stan, v to ali ono službo, svojemu najvišjemu Gospodarju se ne smete izneveriti. O da bi pač vsi mladeniči in mladenke tako zvesto izpolnjevali svoje krščanske, zlasti svoje stanovske dolžnosti kakor sv. Martin! Da bi ve krščanska dekleta le polovico toliko časa in skrbi obrnile v božjo čast in v svoje zveličanje, kakor jih potratite za prazne, posvetne reči! Tedaj bi se pač o marsikaterem izmed vas ob uri ločitve lahko reklo kakor o sv. Martinu: Sveti Martin, tukaj

reven in skromen, je bogat (na dobrih delih) vstopil v nebesa, proslavljen z nebeškimi slavospevi. (Offic. de 11. Nov.) Pri svetem krstu se vam je vtisnilo znamenje vojakov Gospodovih; to znamenje se sicer nad vami sedaj ne vidi, a na dan pravičnega povračila bo postalo to znamenje vidno, da vas bo ločilo od nevernikov. Da vam to znamenje ne bo v grenko očitjanje, ozrite se sedaj večkrat v podobo svojega variha sv. Martina, spomnite se njegove prve častne krone, ki jo je zaslužil kot srčen vojak, ne pozabite, da ste vojaki Kristusovi tudi vi in storite po opominu sv. apostola Pavla, ki vas tako lepo opozarja rekoč: »Primate božje orožje, da se morete braniti ob hudem dnevu in v vseh rečeh popolni ostati. Stojte opasani z resnico, in oblečeni z oklepom pravice in obuti na nogah za oznanjevanje evangelija miru; v vseh rečeh pa vzemite v roko ščit vere, s katerim morete ugasiti vse ognjene puščice hudobnega duha, in čelado zveščanja in meč duha, kar je beseda božja« (Ef. 6, 7).

2. Druga častna krona, ki zaljša glavo vašega župnijskega patrona, sv. Martina, ki si jo je zaslužil v svoji moški dobi, je njegova š k o f o v s k a k r o n a.

V življenju svetnikov in drugih bogoljubnih mož beremo večkrat, da so se tako dolgo časa branili in odtegovali častnim službam, za koje so bili izvoljeni, dokler niso jasno spoznali, da jih Bog kliče na to mesto. Sv. Gregor Veliki, izvoljen za papeža, je zelo žaloval. »Ves notranji mir sem izgubil,« tako piše Teoktisti, cesarjevi sestri; »kakor sem zunaj povišan, tako sem v srcu upadel.« In v listu do Narda pravi: »Tako me srce boli, da komaj govorim. Vse me žalosti, in cesar se drugi veselijo, nad tem jaz žalujem.« Sv. Antonin, izvoljen za nadškofa Florencije, je skušal ubežati v Sicilijo. Sv. Peter Damijan, povzdignjen v kardinala in škofa mesta Ostije, je prosil s solznimi očmi toliko časa, da se mu je težko breme spet odvzelo ter se je smel vrniti v mirno puščavo. Sv. Janez Krizostom je bil siloma peljan v Carigrad in tam posvečen v škofa. Ko so slavni Leon XIII. izvedeli vest o svoji izvolitvi papežem, so jim solze lile po velih licih, roke so se jim tresle in pero jim je padlo na tla.

Zares težavna in odgovornosti polna je služba škofovsko. Treba je posebnega razsvetljenja od Boga, vsestranske učenosti, velike potrpežljivosti, skrajne marljivosti, zraven pa neomadeževano, pobožno srce, ki je polno ljubezni božje, ki gori za zveščanje neumrjočih duš. Ako je že služba navadnega duhovnika »za angelske rame pretežavna«, koliko težavnejša, pa tudi bolj odgovorna je šele služba škofovsko. Vsak škof je višji pastir svojih ovčic, ki mora biti pripravljen, za nje dati svoje življenje; pa ima biti ljubeč ženin svoje škofije, z njo se veseliti, a z njo tudi deliti trpljenje in žalost; previden gospodar vseh cerkva po škofiji, skrben oče vseh školjanov, vsem vse biti, vsem prav storiti, širiti krščansko življenje, zatirati pa pregreho in pohujšanje.

In tak je bil sv. Martin. Hodil je po vseh župnijah svoje škofije, učil, delil sv. zakramente, obiskoval bolnike, dajal miloščino, skrbel za lepoto Bogu posvečenih cerkev, svojim duhovnikom pa je bil živ zgled sv. čednosti.

Sv. Avguštin pravi: »Kar je škof v svoji škofiji, to je hišni gospodar v svoji hiši.« A še več. To je predstojnik v svoji občini, mojster v svoji delavnici, učenik v šoli, vojaški poveljnik pri svoji kompaniji. Vsi imajo svoje od Boga odločene dolžnosti, in vse čaka primerna odgovornost pred sodnim stolom božjim. Krščanski gospodarji in hišni oskrbniki! Vi imate skrbeti svojim domačim za službo božjo doma in v cerkvi: Da ostanejo vaše hiše krščanske, da ne postanejo jame razbojnikov; da se ob zapovedanih časih moli, da nikdo brez pravičnega vzroka ne zamudi ali opusti službe božje; da male otroke pripravljate, pa tudi sami spremljate, odrasle pa večkrat opominjate k sv. zakramentom; da iz hiše odpravite vse, kar bi utegnilo pohujšati: da s sten odtrgate vse nesramne podobe, da sežgete vse veri in pravosti škodljive knjige ter od hiše odpodite vse zapeljive osebe.

Vi mojstri in varihi imate dolžnost, biti svojim učencem ter vsem vašemu varstvu izročnim drugi starši: jim dati, kar jim gre, jih učiti, kar jim je odločeno, pa jih tudi skrbno nadzorovati. Vi predstojniki in župani imate skrbeti za lep red in pravo poštenje v občini: Da se kje ne kali ljubi mir po razuzdanih ponočnjakih, da se nedelje in prazniki ne onečastijo s pogubnim plesom in krvavim tepežem, da se po občinah ne širijo divji zakoni ter da občina ne postane priljubljeno pribežališče takih oseb, ki grdiyo krstne knjige, ter smrad pohujšanja širijo skozi sedem župnij in štirinajst občin.

Zato se pa radi ozirajte na sv. Martina zlasti vi predpostavljeni, spomnite se, kako si je on pridobil drugo častno krono zvesto izpolnjevaje svoje škofovske dolžnosti. Pogled na župnijskega patrona vas bo osrčil, da boste lažje premagovali prazen strah pred ljudmi: »Ne bojte se njih, ki telo umore, duše pa ne morejo umoriti« (Mat. 10, 28), pa boste bolj in bolj pospeševali v današnjih za sv. vero tako nevarnih časih krščansko prepričanje in pobožno življenje po hišah, po šolah, po delavnicah, po župnijah ter občinah, zaupajoč v obilno plačilo, obljubljeni po svetli Resnici: »Kateri jih veliko poučujejo v pravici, se bodo svetili kakor zvezde na vse večne čase« (Daniel 12, 3).

3. Pa hitimo naprej, da si vsaj nekoliko še ogledamo tretjo najčastnejšo krono sv. Martina — njegovo svetniško krono. Krona svetniška — kratka in lepa beseda — a težko jo je zaslužiti. »Nebeško kraljestvo silo trpi, in le silni ga bodo posedli.« Sv. apostoli so prehodili v največjem pomanjkanju in v skrajnji nevarnosti lastnega življenja ves takrat znani svet ter naposled darovali svoje življenje, da so si zaslužili to krono. Sv. mučeniki so cele ure in dneve prenašali neznosne muke, da

je niso izgubili. Sv. spoznavalci so cele noči premolili, se bičali, ostro postili; sv. device in mladeniči so zatajevali in mrtvili svoje telo celo svoje življenje — in to vse za krono svetniško.

Kaj pa je storil vaš patron, da se je v smrtni uri mogel tolažiti z apostolskim tolažilom sv. Pavla rekoč: »Vem, da mi je pripravljena krona pravice«? Kratko rečeno, posnemal je Jude, ki so 80 let po svoji vrnitvi iz babilonske sužnosti zopet začeli zidati mesto Jeruzalem in njegovo obzidje. Pa Samarijani so jim hoteli zidanje po sili ubraniti. A to jih nikakor ni ustrašilo. Z eno roko so zidali, v drugi roki pa imeli orožje pripravljeno zoper sovražnika, ter srečno dovršili svoje delo. Tako je delal sv. Martin. V eni roki je imel škofovsko palico in je obiskal svojo škofijo ter preskrbel vse potrebno za zveličanje sebi izročениh ovčic. V drugi roki pa je imel molitveno knjigo in ni pozabil na lastno posvečenje, je molil, premišljeval in tako srčno odbijal vse ljute naskoke, s kojimi hudoba brezozirno napada prijatelje božje. Bog mu je hotel pa še svetlejšo krono zmaže postaviti na glavo, zato ga je kakor dragoceno zlato čistil še v zadnji uri v ognju izkušnjav. Že so mu pešale telesne moči, a izkušnjavec še ne miruje. Toda stari vojak, ki je vajen nositi orožje, se tudi ranjen ne ustraši sovražnika. Sv. Martin, do dobrega izurjen v duhovnem boju, zbere skupaj vse svoje moči ter srdito zaroti peklenškega zmaja rekoč: »Kaj stojiš tukaj, ti krvoželjna pošast! Pri meni nimaš ničesar iskati.«

Pa še drugo orožje je imel sv. Martin, s kojim se je v bran postavil izkušnjavcu, da mu ni izpodrinil krone svetniške. To je bil njegov vedni spomin na vsegapičujočnost božjo. Zvesti vojak ima vedno pred seboj častljivo podobo svojega cesarja. Ta misel ga tolaži v onih trenutkih, ko se čuti od vseh zapuščenega, pa ga osrčuje v sredi naporenega dela ter mu daje pogum v nevarni vojski. Tudi sv. Martinu je bilo božje oko, ki povsod in vselej vse, tudi najskrivnejše misli vidi, močen nagib, storiti vse zavoljo Boga. In ker je krona zagotovljena le stanovitnim do konca, zato je tudi on še na smrtni postelji imel svoje oči vedno proti nebesom uprte, od onod pričakujoč vse pomoči v smrtnem boju.

Predragi v Gospodu! Po besedah sv. apostola Pavla je tudi naše življenje neprestan, hud boj. »Ni se nam vojskovati (le) zoper meso in kri, ampak zoper poglavarstva in oblasti, zoper gospodovalce tega temnega sveta, zoper hudobne duhove v podnebu« (Ef. 6, 11). Najhujši boj pa nas čaka ob koncu dni. Takrat se gre za nebeško krono, ali za peklenške verige; takrat se bojujeta za našo dušo naš angel varih in satan. Kako hočemo zmagati v tem odločilnem boju? Vojskujmo se v življenju kot zvesti vojaki Kristusovi. Sv. križ nam bodi vojna zastava, vedno pričujoče božje oko naš voditelj in krstna obljuba naša vo-

jaška »parola«. Potem nam bo zmagaja vselej gotova, zlasti v zadnji uri, ko nam bo naš smrtni angel vzel raz glavo trnjevo krono prestanih bridkosti ter nas mesto nje naš angel varih ovenčal s krono večne slave. Amen.

Ivan Rotner.

Poslednja nedelja po binkoštih.

O poslednji sodbi.

Bog oznanjuje ljudem, naj vsi povsod delajo pokoro zato, ker je odločil dan, v katerem bo sodil svet po pravici.

Ap. d. 17, 31.

V Atenah na Areopagu, v središču poganke modrosti, učenosti in znanja, pa obenem tudi v središču poganskih zmot in propalosti, stoji véliki apostol sveta, sv. Pavel. Kaj bode neki govoril tem modrijanom, kaj pač oznanoval v božjo čast in v blagor toliko duš? On govori o poslednji sodbi, oznanjuje jim strašno resnico, katero je Bog razodel ljudem, da naj vsi povsodi delajo pokoro zato, ker je odločil dan, v katerem bo sodil svet po pravici.

Da, poslednjo sodbo so oznanjevali preroki, apostoli, misi-jonarji v vseh časih, oznanjuje nam jo tudi Kristus v današnjem evangeliju.

Dan poslednje sodbe hočemo tudi mi premisliti v sveti resnobi in v blagor svojih ubogih duš.

Strašni Sodnik, presuni naša srca s svetim strahom, da se odpovemo grehu, da bomo mogli obstati pred tvojim obličjem ob dnevu sodbe!

1. Velikim, važnim svetovnim dogodkom pošilja navadno Bog vže naprej znamenja. Spomnimo se le enega dogodka. Preden je bil Jeruzalem razdejan, so ljudje vže dolgo poprej videli na nebu med sabo se boreče vojske; ognjen in krvav meč je plaval noč in dan nad nesrečnim mestom; skrivnostni glasovi so se čuli v templju in neki tujec je na jeruzalemskih zidovih neprenehoma klical: gorje, gorje!

Ravno tako se bodo kazala velika znamenja pred koncem sveta, pred strašnim koncem svetovne zgodovine. Prorok Joel pravi: »In dal bom čudovita znamenja na nebu in na zemlji: Kri in ogenj in puh in dim. Solnce se bo spremenilo v temo in luna v kri, preden pride dan Gospodov, veliki in strašni. Zvezde bodo padale z nebesa in moči nebeške se bodo gibale.«

Isto nam napoveduje sam Kristus pri sv. Mateju: »Zvezde bodo padale z neba in moči nebeške se bodo gibale.« Zemlja se

bo tresla, gore majale, brezdna bodo nastajala, v katere se bodo ljudje in živali in celi kraji pogrezali. Viharji bodo besneli in vse rušili za seboj; dvigalo se bo morje, valovi udarjali čez bregove in vse poplavljali. Gromi, bliski in treski bodo divjali in vse končavali. Vse zemeljske moči se bodo dvignile, da se maščujejo nad človekom, ki se je z grehom dvignil proti Bogu.

Vedno bolj se bliža konec. Z grehom je omadeževana vesoljna zemlja, s hudobijami prepojena mesta, trgi in vasi, hiše, polja in gozdovi; zemlja in morje. Treba je vse očistiti; in očistil bo vse ogenj. »Zemlja bo zgorela,« piše apostol, »z deli na njej.« Ogenj bo prišel z neba, ogenj udaril iz zemlje, vse bo upepelil in požgal svetovni plamen.

Ko se bo vse to godilo, kaj bodo rekli brezbožni posvetnjaki, ki sedaj taje Boga? Torej je vendarle Bog? Kaj počeli bogatini, ko bodo zgoreli njih maliki, bogastvo? Kaj nečistniki, ki bi najraje bili vedno na zemlji in uživali grešno veselje? Toda ne bo časa premišljevat, kajti tudi nje vse bo končal svetovni požar.

2. Ko bo vse mrtvo in prazno kot ob začetku sveta, bo poslal Gospod svoje anđele s trobentami, da vzbude ljudi, jih ožive in zberokso d b i. Zapela bo trobenta in mrtvi bodo nestrohljivi vstali (I. Kor. 15, 52). Obrnili se bodo angeli proti jutru, zatrobili rekoč: Vstanite vi mrtvi, pridite k sodbi! Obrnili se bodo proti večeru, jugu in severu in vse poklicali k sodbi. Ko je to premišljeval sv. Jeronim, se je tresel in zdelo se mu je, da mu v ušesih doni glas: Pridite k sodbi!

Trobente done in, glej, začne se gibanje po pokopališčih, na gorah in v vodah; globine morja dajo nazaj svoje mrtve. Ud se družijo z udom, kost veže s kostjo, trupla se odevajo s kožo, vzbujajo se mrtvi. Trobente done dalje do jasnih nebeških višav, doli do peklenskih brezden in duše hitijo, da se združijo s svojimi telesi.

Vsi mrtvi so vstali, milijoni in milijarde, vsi, ki so kdaj živeli od Adama do poslednjega dne. Toda kako različno bo to vstajenje. »Mi vsi bomo sicer vstali, toda ne bomo vsi spremenjeni,« kliče apostol. »Pravični se bodo tedaj svetili kakor solnce.« Kot blisk se bodo premikali, prosti vseh bolečin, brez ovir, brez smrti. Toda pogubljeni, kako strašni bodo ti! Branile se bodo njih duše vstopiti v taka telesa.

»Prokleta telo,« bo zaklicala zavržena duša, »da sem ustregla tebi in tvoji poželjivosti, sedaj sem pogubljena!« — »Prokleta duša,« bo odgovorilo zavrženo telo, »čemu ti je Bog dal razum in prosto voljo? Ali ne, da bi mene vladala in krotila?«

O zaslepljeni človek, ki obožuješ svoje telo, mu strežeš, mu ničesar ne odrečeš, njemu na ljubo žališ Boga z nečistostjo, nezmernostjo in lenobo, kako bridko boš enkrat obžaloval. Kako

boš one zavidal, ki so je krotili, bili ponižni in katere imaš sedaj za norce!

3. Človeštvo je zbrano in čaka sodnikovega prihoda. Nebo se zasveti v prejasnem svitu, v solčni svetlobi, v nebeškem žaru in prikaže se znamenju Sinu človekovega, sveti križ.

Bodi pozdravljen, sveti križ, mu veselo kličejo izvoljenci. Ti dragi križ, na katerem je visel, trpel naš Gospod. Toda tudi vi, brezbožneži, pogledjte ta križ! Ozrite se nanj, vi stari in novodobni pogani, vam je bil križ v sramoto in pohujšanje. »Znamenje se bo prikazalo na nebu in tedaj bodo jokali vsi narodi zemlje.«

Da, jokali bodo vsi narodi zemlje, vsi pogubljeni, vsi satanovi hlapci, ker bodo videli, koliko je Kristus zanje trpel in kako lahkomišno so napravili sadove odrešenja.

Toda še jasnejše postaja nebo. Prihajajo nebeški angeli, prihajajo apostoli, da bodo sodili Izraelove rodove, prihaja preblazena Devica Marija v prejasni svetlobi.

Toda, kaj se godi? Izginjajo nebesa, solnce temni, zemlja trepeče. Na oblakih neba, v božjem veličanstvu se prikaže Jezus Kristus, vsemogočni Bog, Sodnik živih in mrtvih. Takrat bomo prvič zagledali Sinu božjega tudi s telesnimi očmi. Nasproti mu vriskajo izvoljeni. Saj je on njihov Jezus, oni Jezus, katerega so tako vroče ljubili, tako zvesto služili, mu vse darovali in žrtvovali: premoženje, življenje in kri.

Toda tudi pogubljeni bodo s svojimi zavrženimi očmi prvič zagledali Jezusa. »Gledali bodo vanj, katerega so prebodli« (Jan. 19, 37). Da, ali vidite onega Jezusa, ki ste ga na zemlji preklinjali, sramotili, zaničevali, preganjali v njegovi Cerkvi, v njegovih služabnikih, skrunili v njegovih zakramentih? Ali vidite njegove svete rane, kako se bleste? Kdo mu jih je zadal? Tedaj bodo ti nesrečni zaklicali goram in skalam: »Padite na nas in pokrijte nas pred obličjem njega, ki sedi na prestolu, in pred jezo Jagnjetovo« (Skr. r. 6, 16).

4. In sedaj pride ločitev na vekomaj. Šli bodo angeli in ločili. Kako bodo ločili? Morda bogatine od ubožcev, učene od neučenih, gospodo od kmetov? Ne. Sv. Duh pravi: »Ločili bodo hudobne iz srede pravičnih.« Kaka sramota je že tukaj na zemlji, ako te vržejo vun iz hiše, izključijo iz svoje družbe, izobčijo iz Cerkve! Kaka sramota šele biti izključen vpričo angelov in svetnikov in vseh znancev iz družbe izvoljenih. Proč odtod, bodo angeli klicali, proč na levico, vi ne spadate sem. Tja k nevernikom, nečistnikom, morilcem in roparjem. Pa se bo morda izgovarjal: Na svetu sem veljal kot poštenjak, častivreden mož. Toda angeli bodo odgovarjali: Toda nisi izpolnjeval zapovedi, na skrivaj si bil krivičnik, pohotnež, hinavec, satanov hlapec.

Kako bridka je že tukaj na zemlji ločitev od prijateljev, sorodnikov, staršev, od otrok, zlasti ločitev za dalje časa. Toda tukaj je ločitev za vekomaj. Kako bridka je ločitev ob smrti. Toda olajšuje jo vsaj ena tolažba, da se v večnosti spet vidimo. Tukaj izgine tudi to upanje. Vso večnost se ne bodo več videli. Angel ločitve pride in loči starše od otrok, prijatelje od znancev, sorodnike, brate in sestre. »Eden bo sprejet, drugi puščen.« O prijatelj, kako tesno sva bila v življenju združena, bodi zdrav na veke! Dragi bratje, ljube sestre, bodite zdravi. Vso večnost se več ne vidimo. Starši in otroci se spet tu najdejo in na veke ločijo.

A še hujša ločitev jih čaka. Poslavlajo se od angelov varihov, zlasti od svojega angela variha. Bodi pozdravljen, mu zavrženi zakliče, nikdar več me ne boš varoval. In vi patroni, svetniki božji, nič več ne boste zame Boğa prosili. Bodi pozdravljena, naša Mati Marija, glej izgubljeno dete, na veke izgubljeno. In Jezus, zastoj je tekla tvoja dragocena kri za nas. Naš delež ni več med svetniki, ampak med zavrženimi. In tedaj se bo zgodilo, kar pravi sv. pismo: »In jokali bodo vsi rodovi zemlje.«

5. Ko je ločitev končana in so zveste ovčice na desni in zavrženi na levici, se začne o b t o ž b a. Tožniki bodo mrtve stvari, priče grehov. »Kamen bo vpil iz stene,« pravi Sv. Duh. Tožili bodo hribje in gore, hiše in polja, gozdi in tema, vsi skrivni koti greha. Nastopil bo satan, tožnik in sovražnik od začetka, in zahteval pogubljene kot svojo lastnino. Za pohujšljivce bodo tožniki vsi, katere je zapeljal, za nečistnike vse žrtve njihove pohotnosti, za oderuhe, tatove, morilce žrtve njihovih dejanj. Tožniki bodo angeli varih, v prvi vrsti pa naša lastna vest. Kakor v eni sliki bo vest pokazala vse hudobije celega življenja. Kaka sramota za grešnike, ko bo vesoljni svet videl vse tvoje misli, želje, naklepe, besede in dejanja in krivice in božje rope in vse hudo. O potem se ti ne bo treba nič več spovedovati, ker vsa tvoja dela se bodo videla kot v jasnem zrcalu.

In kje je tvoj zagovor? Obmolkniti moraš!

6. Sedaj se dvigne Sodnik v svojem neskončnem veličanstvu, s katerim napolnjuje nebo in zemljo, da izreče r a z s o d b o. Z božjo prijaznostjo se obrne najprej do pravičnih in jih povabi v večna bivališča, ki so jim pripravljena od začetka sveta. »Pridite, blagoslovljeni mojega Očeta, posedite pripravljeno kraljestvo, ker lačen sem bil in vi ste meni dali jesti...« Vi ste vršili dela usmiljenja, izpolnjevali zapovedi, se zatajevali. Sedaj vas čaka večno, neskončno plačilo. Tudi brezbožni bodo to vabilo slišali in govorili kakor pravi sv. pismo: »Ti so, katere smo imeli nekdanj v zasmeh in norčevanje. Mi nespametni smo imeli njihovo življenje za neumnost in njih konec za nečast; glej, kako so prištetí med otroke božje in med svetniki je njih delež. Torej smo zašli od pota resnice.« —

Toda tudi k pogubljenim se obrne Sodnik. Kratek, toda strašen prizor. Ko je nekoč na Oljjski gori Gospod v svoji onemoglosti stopil pred sovražnike in jim rekel edinole besede: »Jaz sem,« je nato cela množica vojakov popadala na zemljo. Kako grozovit bo ta trenutek za nje, ko bo Jezus nastopil v svoji moči, strašnem veličanstvu. Na gori Sinaj se je Bog pokazal Izraelcem samo kot zakonodajavec in to razodetje je bilo tako strašno, da je ljudstvo trepetaje reklo Mozesu: »Ti govori z nami in te bomo poslušali; Gospod pa naj nikar ne govori z nami, da ne umrjemo.« Kako strašen bo torej ta nastop Jezusov kot maščevalec, kaznovalec in Sodnik. Njegov obraz je kot plamen, oči kot bliski, njegov glas kot grom. Trepetajo nebesa in tresejo se svetniki. Kratke, toda strašne so besede: »Poberite se izpred mene, vi prokleti, v večni ogenj, ki je pripravljen satanu in njegovim angelom, kajti bil sem lačen in mi niste dali jesti...« Razodel sem vam vero, vi je nite sprejeli, dal zapovedi, vi ste jih prelamljali, dal milosti in vi ste jih zaničevali.

»Poberite se!« Vi niste marali v življenju zame, jaz ne maram za vas. Vi ste se me sramovali, zdaj se jaz vas sramujem. Vi ste me zatajili, sedaj vas jaz nočem poznati.

»Vi prokleti!« Prokleti od Boga, od mene, od Svetega Duha.

»V večni ogenj!« kjer bo jok in škripanje z zobmi.

7. Obsodba je izrečena in se takoj izvrši. Zveličani se dvignejo s Kristusom v nebo med petjem aleluje in hvalnic in slavospevov Božju, ki jim je pripravil tako slavo za celo večnost. Odpre se pa tudi zemlja pod nogami zavrženih in jih pogoltne s satanom vred: vse krivoverce in zasmehovalce vere, vse pogane in morilce, vse nečistnike in tatove, vse preklinjevalce in pijance, vse brezbožneže in grešnike. Za njimi se bodo zaprla peklena vrata za vedno, kajti na njih je zapisano: »Pustite vsako upanje, ki vanj vstopite!«

Mi vsi, predragi, bomo zraven ta dan. In takrat se bo odločilo tudi o naši usodi. To niso bajke, ampak gola resnica. Kje pa bomo stali takrat ali na levi ali na desni? Lahko vam povem. Brezdomno bomo stali na sodnji dan tam, kamor smo se v življenju postavili. In kje bi stali, če bi bila sodba v tem trenutku? Odgovorite si sami na to! Glejte, tam boste stali. Zato nazaj na pot nedolžnosti, pot pokore, pot kesanja! Spomni se, o Jezus mili, — da so zame te vmorili, — ne zavrzi me v tej sili. Saj si se Magdalene usmilil in uslišal desnega razbojnika; zato postavi me oni dan na svojo desno stran! Amen.

Fr. Kralj.

Prva adventna nedelja.

1. Pekel.

Nebo in zemlja bosta prešla, moje besede pa ne bodo prešle. Luk. 21, 33.

Častitljiv in mnogoizkušen jezuitski pater, ki je več let deloval tudi med Slovenci, nam je nekoč pri duhovnih vajah za uvod k premišljevanju o peklu povedal tale doživljaj: Imel je nekje duhovne vaje za gospodične, menda učiteljice. Kakor je navada pri vsakih duhovnih vajah, je imel eno premišljevanje o peklu. Kar pride po tem premišljevanju v sobo k njemu mlada gospodična ter pravi: »Gospod, ako bi imela poprej, ko ste nam govorili o peklu, revolver, bi Vas bila ustrelila.«

Kaj pač misliš, dragi prijatelj, zakaj je izrekla gospodična te, za mlado deklico res grozne besede? Pač zaradi tega, ker ji je premišljevanje o peklu s tako mogočno silo vzvalovilo srce; ker so ji večne resnice o peklu s strašnim gromom govorile v vest in jo postavile pred končno, edino mogočo odločitev: »Ali se odpoveš grehu in se spokoriš — ali pa večno goriš!« In glej, pri tej mladi, lepi gospodični je, kolikor je bilo mogoče spoznati iz kratkih besed patrovih, delala milost božja, da se je odločila za prvo: Dobro se je izpovedala, in upajmo, da je z milostjo božjo ostala v dobrem stanovitna.

Daj Bog svoj blagoslov tudi najinemu današnjemu premišljevanju, da bi tudi najini srci večne in res strašne resnice o peklu napolnile s svetim, zveličavnim strahom pred tem krajem večne bridkosti in pred potom, ki vodi tja, pred potom greha. Da bosta najini srci bolj sprejemljivi za to premišljevanje, naj buče v nju grmeče besede današnjega evangelija, ki »ne bodo prešle, tudi tedaj ne, ko bosta prešla nebo in zemlja.« Naj naju pretrese premišljevanje o v e č n o s t i i n o p e k l u tako, kakor je pretresalo sv. Hieronima, ki sam priznava: »Kadarkoli premišlujem dan sodbe, trepetam, zakaj vedno se mi zdi, da mi buči v ušesa tromba sodnjega dne: Vstanite, mrličii, pridite na sodbo!«

Torej kaj je pekel? G r o b je. Najstrašnejši grob, ki iz njega ni rešitve. Tako pravi sam Jezus, večna Resnica, čigar »beseda ne bo prešla vekomaj.« Posluhniiva njegove besede, zakaj vse človeške besede bi bile proti njegovim besedam nezmožnega, jecljajočega otroka. Kaj pravi Gospod Jezus? Pravi: »Bil je bogat človek, ki se je oblačil v škrlat in tančico in se je slednji dan sijajno gostil. In bil je neki ubožec, po imenu Lazar, ki je ležal pred njegovimi vratmi, poln ran, želeč se nasititi z drobtinami, ki so padale z bogatinove mize; pa nihče mu jih ni dal; pa tudi psi so prihajali in so lizali njegove rane. Zgodi se pa, da je umrl ubožec, in angeli so ga ponesli v Abrahamovo naročje; umrl je pa tudi bogatin in je bil v pekel poko-

pan. V peklu pa dvigne svoje oči, ko je v trpljenju, in od daleč vidi Abrahama in Lazarja v njegovem naročju. In zakliče in pravi: 'Oče Abraham, usmili se me in pošlji Lazarja, da pomoči konec prsta v vodo ter ohladi moj jezik, zakaj strašno trpim v tem plamenu.' Abraham pa mu reče: 'Sin, spomni se, da si jemal dobrote v svojem življenju, Lazar pa ravno tako hudo. Sedaj se pa ta veseli, ti pa trpiš. In vrhutega je med nami in vami postavljen velik prepad, da ti, ki hočejo odtod priti do vas, ne morejo, in da se tudi od tam ne more priti semkaj'« (Luk. 16, 20—26).

Ali si bral že kdaj o kakem navideznem mrliču, ki se je v grobu prebudil? Kaj si bral? Ko so zaslišali njegovo obupno trkanje ob krsto, njegove zamolke, onemogle klice in so odprli grob, kakega so našli? Strgal je s sebe vso obleko, kolikor je je mogel doseči, v obupu si je razmesaril z nohti prsi, izpulil si lase, zgrizel si vse ustnice — podoba največje groze, najstrašnejšega obupa! Res, zbuditi se v grobu, v tesni, temni krsti, globoko pod zemljo — kaj si moremo misliti strašnejšega? — In glej, tak grob je pekel. Ako se duša prebudi v njem — isti hip, ko se loči od telesa v smrtnem grehu, je že sojena in pokopana v ta grob — kako strašno mora biti to zanjo! Vidi: v najglobljšem, najstrašnejšem grobu sem. Spozna in ve v istem hipu, s spoznanjem duha, s spoznanjem večnosti: Nikoli več ni rešitve iz tega groba!

Pomisli dalje, kaj da je grob. Kraj najhujše nesnage, kraj neizmernega, neznosnega smradu. Mnog mrlič razširja že tukaj neznosen duh. Kaj šele, ko je nekaj časa v grobu. Ko truplo že razpada, ko se ga vsega polaste črvi! In pomisli dalje, da bi pokopali tebe živega k takemu gnilečemu, razpadajočemu mrliču. Moral bi ležati tesno ob njem, glavo ob glavi, usta ob ustih, prsi ob prsih. Najkrutejši trinogi so osebe, ki so jih hoteli umoriti na posebno strašen način, obsodili na tako smrt, na tako počasno, grozno umiranje (trinog Maksencij).

Tako je v peklu: mrlič ob mrliču, gnila duša ob gnili duši, stlačene druga k drugi kakor gnila jabolka v košari, kakor ovce v pretesnem hlevu — »kakor ovce bodo vrženi v pekel, kjer je smrt njih pastir« (Ps. 48, 15). Smrt jih vedno tepe z bičem večnega strahu, jih naganja skupaj kakor pastir ovce, da ne morejo in ne smejo druga od druge, ker bi si tako vsaj za hip oddahnile in odpočile. A umreti jim celo smrt ne pusti nikoli.

Kaj je pekel dalje? Večna je ča, ječa jeze božje. Večkrat beremo, kako so pripoznali hudodelci: najstrašnejši trenutek je bil zanje oni, ko so se prvo jutro prebudili v ječi. Hoteli so vstati, se obleči, iti po svojih opravkih kakor druge dni. Pa so videli: v ječi sem! — Morda si bral kdaj o globokih podzemskih ječah v starih gradovih, kamor nikoli ni posijalo solnce. Ali o državnih ječah v Benetkah. Bile so deloma v doževi palači sami, pod svinčeno streho, deloma tik doževe palače, stano-

vanja nekdanjih mogočnih vladarjev beneške ljudovlade. Ozek most se vzpenja iz doževe palače do njih, »most vzdihov«. In res ga ni izlahka kraja na svetu, ki bi bil slišal tekom stoletij toliko vzdihov kakor ta most in ogromni zidovi jetnišnice. Mnoge celice jetnikov leže popolnoma pod morjem, »Pozzi« imenovane. Oni nesrečneži, ki so prišli v te strahotne temnice, niso navadno nikoli več videli solnca božjega. Slavni laški pesnik Silvio Pellico (1789—1854) je bil v dvajsetih letih preteklega stoletja zaprt v eni teh ječ pod streho doževe palače. Kakor sam opisuje, je bila vročina, ko se je uprlo solnce v streho palače in je svinec segrelo, in je streha cerkve sv. Marka, ki je tudi iz svinca in je tik doževe hiše, izžarevala svoj ogenj, tako strašna, da je v njej skoro zblaznel. Navrh so ga noč in dan neznosno mučili ogromni roji mušic. Včasih je že popolnoma obupal in si hotel sam vzeti življenje — a vera in zaupanje v Boga sta ga še vendar rešila in obdržala pokonci.

A kaj so te ječe in njih grozote proti ječi pekla! Kako mora biti duši, ko vidi, da je vržena v to ječo in ve: nikoli ne pridem iz nje! Vere, ki je rešila Pellica, tu ni. In ni nikakega upanja. »Lasciate ogni speranza voi ch' entrate — vsak up pustite, ki tu skozi greste«, je zapisano nad vhodom v peklo, kakor pravi drugi veliki italijanski pesnik, Dante (1265 v Florenci, umrl v Raveni 1325).

Pred kakima dvema letoma so poročali časniki o nekem Amerikancu, sicer poštenem in spoštovanem meščanu. Nekega jutra se prebudi v ječi. Začudi se in prestraši. A si misli: »Nesreča, snoči sem se ga nalezal, pa me je dobil takega mož pravice in me je vtaknil v luknjo!« Ko pride ječar, ga zaprosi milo in ves vznemirjen: »Gospod, pustite me domov! Kaj bo rekla moja žena, če me tako dolgo domov ne bo!« Ječar ga nemo gleda. Jetnik ponovi prošnjo: »Izpustite me, dragi gospod! Moja žena bo doma vsa obupana!« Tedaj pravi ječar: »Ali res ne veste, da ste to noč v pijanosti svojo ženo ubili?« Kako je moralo biti temu možu pač zdaj pri srcu. Spoznal je: »Ubijalec sem! V ječi sem in morda nikoli več ne pridem iz nje!« Kako se je pač zdaj strašno kesal te pijanosti. A prepozno! — In ko se grešnik zbudi v peklu, recimo da ga je smrt tudi zalotila v pravi pijanosti, ali v pijanosti in omamici kakega drugega smrtnega greha. Kak kes, kak obup! A prepozno!

Pekel je kraj večne t e m e. Saj veš, kaj je zapovedal svetopisemski kralj svojim služabnikom glede gosta, ki je prišel k veliki večerji brez svatovskega oblačila: »Zvežite mu roke in noge in vrzite ga v zunanjo temo; ondi bo jok in škripanje zobmi« (Mat. 22, 14). »Dežela teme, pokrita s smrtno senco«, jo imenuje pobožni Job (10, 21). — To sledi iz prejšnjega. Kaj more biti v grobu kot tema? »Grobna noč, grobna tmina«, pravimo najhušji temi. In ne res, kako neprijetno in mučno je človeku sredi temne noči, če ne more ali ne sme prižgati luči. Tem

neprijetneje, če se čuti v nevarnosti. Morda gre po neznanem, nevarnem potu; vsak hip lahko telebi v prepad; pa nima s seboj luči in ničesar, da bi si vsaj za trenutek razsvetlil pot pred seboj. Ali tatovi so vlomili. Zbudiš se, čutiš njih plazenje po sobi, veš, da si v veliki, morda smrtni nevarnosti, a ne upaš prav dihati, ne se zganiiti, še manj prižgati luč. — A kdo čuti večjo in groznejšo nevarnost okoli sebe kot zavržene duše v peklju? Vedo in čutijo, kako preže od vseh strani v strašni peklenski temi na njih njihovi najhujši sovražniki, hudobni duhovi. Zdaj zdaj bodo planili čez nesrečno dušo kakor stekli psi, jo grizli, trgali, mučili z vsemi mukami, kar si jih le more izmisliti njih strašna, k vsemu najhudobnejšemu nagnjena pamet. — Navrh tema duha: večna potrlost, večna žalost, večno jokanje.

A dasi kraj večne teme, je pekel tudi kraj večnega ognja, najstrašnejšega ognja, ki ga vedno iznova neti neskončna pravičnost žaljenega Boga. »Poberite se od mene, prokleti, v večni ogenj, ki je je pripravljen satanu in njegovim angelom!« (Mat. 25, 41.) »In vrgli jih bodo v ognjeno peč; tam bo jok in škripanje z zobmi« (Mat. 13, 42). »In je bil vržen v ognjeno in ževepleno morje, kjer je zver in lažnivi prerok; in trpeli bodo noč in dan na vekov veke« (Skr. razod. 20, 10). — »Kakor razbeljeno peč jih zažgi ob času svoje jeze« (Ps. 20, 10). Kako bolečino povzročajo ogenj, veš. Najhujšo. — Ni pa treba, da bi bil peklenski ogenj, kakor je ogenj v naših pečeh, dasi je Bog dovolj mogočen, da bi mogel tudi za takega skrbeti in ga podžigati vso večnost, obenem pa izpremeniti njegovo svetlobo v najhujšo temo. A pomisli, če leži bolnik tedne in mesece prikovan na posteljo, kako toži? — »Peče me!« — Pa li v resnici gori pod njim? Ne, na mehki postelji leži. — Če kuha koga huda vročica, pravi: »Vse gori v meni.« — Če si se hudo vrezal, kaj čutiš? Peče te. Glej, ogenj brez plamena!

Pekel je kraj večnega nereda. Dežela, »kjer je smrtna senca in ni reda« (Job 10, 21). Kako pusto je človeku, če se seli. Pride v novo stanovanje, pa je vse drugače kot je bil vajen poprej, vse morda še v neredu. Kar vztrpeti ne more v sobi. Kako žalostno je v hiši, kjer gospodinja ne pozna reda. Vse leži križem, vse je zaprašeno, vse umazano. A v peklju, glej, je najhujši nered, veden nered, res peklenski nered.

Pekel je kraj večnega nemira, večnega strahu. »Dežela, kjer večni strah prebiva« (Job 10, 22). »šum strahu je zmerom v njihovih ušesih« (Job 15, 21). »Izlij na nje svojo jezo; naj jih pograbi srd tvoje jeze!« (Ps. 68, 25.) Kot najlepši in najdražji dar je želel in dal Gospod svojim učencem mir: »Mir vam zapustim, svoj mir vam dam; ne kakor ga daje svet, vam ga jaz dam« (Jan. 14, 27). A tega miru zavrženci ne morejo biti deležni, ker niso Kristusovi. Nasprotno, ker so večni sovražniki Kristusu, morejo biti deležni le nasprotnega: nemira. Ker je mir blagoslov, a blagoslova v peklju ni, more in mora biti le na-

sprotno, prokletstvo: nemir. — »Večni mir mu (ji) daj, o Gospod!« je najsrčnejša in najgorečnejša želja, ki jo žalujoči ostali kličejo za mrličem v grob in v večnost. A za zavržence ta pobožna želja in prošnja ne velja. Oni nimajo miru. Če ga nima grešnik že na tem svetu — »brezbožnikom ni miru (Iz. 48, 22) — kaj šele v peklu! Večen nemir in večen strah, večna groza! Če celo satan in njegovi angeli vedno trepetajo pred Bogom in vsemogočnim njegovim srdom — »tudi hudobni duhovi verujejo (v Boga) in jih je groza« (Jak. 2, 19) — kaj šele zavrženci, ki trepetajo pred Bogom, pred svojimi rablji, hudimi duhovi, in pred zlobnostjo svojih tovarišev. — V strašni vojski, ki besni zdaj po Evropi, so nekateri vojaki osiveli od strahu in groze v eni noči, ko so sipali silni topovi okoli njih smrt iz se, ko so žvižgale nad njimi granate, ko so se kje skrivali, in so hodili ali jezdili sovražniki tik mimo njih, ali so bežali pred sovražnikom na življenje in smrt. Drugi so celo zblazneli od groze. A kaj je ves ta strah proti strahu v peklu, kjer bo večen bojni metež, kjer bo večen in najstrašnejši bojni vihar — »katerim je temni vihar prihranjen za vekomaj« (Jud. 1, 13).

Pekel je kraj večnega sovraštva in kot tak večnega prepira, večnega preklinjanja, večnega očitavanja in zaničevanja. Kako neskončno žalostno je življenje v hišah, kjer se domači ne trpe in ne razumejo, kjer so vedni prepiri, morda vsakdanje preklinjevanje doma. »Pekel na zemlji«, pravimo. A le slaba podoba pekla! V peklu bo to sovraštvo vse drugačno, peklenško. Tam obsojenci brez prenehanja očitajo drug drugemu svoje grehe, svojo nespamet v življenju, brez prenehanja drug drugega zasramujejo. — »O, tudi ti si tukaj, ti, mogočni pridiigar? Tudi ti, tako ostrí spovednik, tudi ti? Tudi ti, moj oče, ki bi me naj vodil proti nebesom, tudi ti? Tudi ti, moja mati, ki bi mi naj bi bila v življenju najlepši zgled, najboljša učiteljica, angel varih? Tudi ti? Pravičen je Bog, da ste tudi vi tukaj! Zakaj vi ste bili prvi vzrok moje sedanje nesreče, ker ste bili preslabotni, ker ste mi vse spregledali v mojih mladih dneh, mi vse dopustili.« — Najbolj se bodo tam sovražili oni, ki so tukaj skupno grešili, ki so drug drugega pahnili s skupnimi grehi v peklenško brezдно. Njih očitavanje: »Ti si kriv!« — »Ti si me spravila v večno nesrečo!« — ne bo umolknilo vso neskončno večnost. Volja zavržencev bo vsa pokvarjena, vsa zastrupljena, vsa nagnjena k najhujšemu, nikoli ne bodo mogli občutiti ne najmanjšega usmiljenja. Zato bo njih sovraštvo najstrašnejše, kar si jih moremo misliti.

Pekel je kraj večnega prepoznega kesanja. »Kjer njih črv ne umrje« (Mark. 9, 43). Kako se je moral kesati bogatin, ko je videl Lazarja v naročju Abrahamovem (v predpeklju), a sam je gorel v peklenškem ognju. Kako je pač tedaj jokal in vzdihoval: »O kako sem se jaz nesrečnež goljufal! Za

kratko zemeljsko veselje sem dal večno srečo. Kako lahko bi se bil zveličal! Nekoliko miloščine bi dajal, nekoliko se postil, praznoval praznike in jih ne onečaščal z veselicami, s pitjem in požrešnostjo. Božje zapovedi in Mozesovo postavo bi bil izpolnjeval, pa bi bil zdaj v naročju Abrahamovem, kakor je Lazar!« To je strašno gorje vseh pogubljenih: vidijo in spoznajo, kako lahko bi se bili zveličali. Samo božje in cerkvene zapovedi bi naj izpolnjevali! A jih niso in so se pogubili. Kako zdaj zavidajo in obenem srečne imenujejo one, ki so se jim v življenju smejali, češ: Kaj je treba toliko moliti, toliko letati v cerkev, tolikokrat k sv. obhajilu! »Zbegani bodo po groznem strahu in se bodo čudili in bodo sami pri sebi rekli: Ti so, ki smo jih nekdanj imeli v zasmeh in zasramljiv pregovor. Mi neumni smo imeli njih življenje za nespamet in njih konec za nečast. Glej, kako so zdaj šteti med otroke božje in njih delež je med svetniki. Mi pa smo zgřešili pot resnice, in luč pravice nam ni svetica, in solnce spoznanja nam ni vzhajalo. Utrudili smo se na potu hudobije in pogubljenja in smo hodili po težavnih potih, za pot Gospodovo pa nismo vedeli. Kaj nam je prevzetnost pomagala? Ali bahanje z blagom, kaj nam je prineslo? Vse to je prešlo kakor senca in kakor mimo hiteč poslanec ali kakor ladja, ki po valovečem morju splava, ki ni videti, ko odpluje, nje sledu . . .« Tako grešniki govore v peklju (Modr. 5, 3—14). Če je pobožni Job že v svoji hudi bolezni prekel dan svojega rojstva: »Potem je Job odprl svoja usta in je preklinjeval svoj (rojstni) dan in je rekel: Naj pogine dan, ob katerem sem rojen, in noč, ki se je o njej reklo: Človek je spočet« (Job 3 1—3), kaj bodo šele zavrženci v peklju. A ves njih kes jim sedaj ne bo pomagal. V življenju bi jih bil rešil, jih opral grehov, zdaj je brez koristi; zakaj »prišla je noč, v kateri nihče ne more delati« (Jan. 9, 4).

Pekel je nadalje kraj večne ločitve. Ko je veliki italijanski pesnik Dante prvič zagledal devico Beatrico, mu je vzcvetela v srcu nova pomlad, novo življenje je začutil v sebi. A ko se je malo bolj zamislil, ko je duha obrnil v prihodnost, mu je legla na srce težka otožnost. Rekel si je: »Tudi Beatrice bo umrla!« Torej; minila bo pomlad, minila mladost, minilo življenje, in prišel bo čas — ločitve. — Čestokrat se spominjam prizora na nekem dolenskem kolodvoru. Čakali smo v zgodnjem jutru na vlak. Med drugimi stara ženica s tremi mladimi dekletki. Ko vlak pride in dekleta vstopijo, zajoka starka, da bi se kamenu smilila. Venomer ponavlja: »Nikdar več se ne bomo videli!« Že je vlak šel, a še je iztegovala suhe roke za njim in za hčerkami in glasno jokala: »Nikdar več se ne bomo videli!« In vendar so šle hčerke samo v Ameriko. — In zdaj ob tej strašni vojski! Ko so odhajali vaši dragi, kako ste se poslavljali s solzami in z glasnim, bridkim jokom. A vendar je živelo v srcu še upanje: »Saj se spet vidimo, če Bog da.« In

ako je prišlo nekega dne v ta ali oni dom sporočilo: »Sin je padel; mož je mrtev in spi v tuji zemlji!« — kako bridkost ste čutili. In vendar tudi še ob tej žalosti tolaži dušo vsaj to upanje: »Pa se vidimo v večnost!« A ko bo na sodnji dan rekel večni Sodnik onim na desni: »Pridite, blagoslovljeni mojega Očeta, in vzemite v posest kraljestvo, ki vam je pripravljeno od začetka sveta« (Mat. 25, 34) in onim na levi: »Poberite se od mene, prokleti, v večni ogenj, ki je pripravljen satanu in njegovim angelom« (Mat. 25, 41) — ne bo več nikakega upanja. Ta ločitev bo za večno. — Rekel je nekoč pobožen duhovnik mladi gospe: »Kako bo to žalostno ob sodnjem dnevu, ko boste Vi stali na desnici in pojedete v nebesa, Vaš mož pa, ki se za Boga nič ne zmeni, bo stal na levi in bo moral v večno trpljenje.« V hipu so se mladi gospe vsule solze po licih. — Kaj bo šele tedaj, kadar bo to resnica, kadar se bodo ločili mož in žena, starši in otroci, bratje in sestre, prijatelji in znanci za vekomaj! In na vekomaj bo mučila zavržence grenka misel: »Moji so me v nebesih pozabili. Ker uživajo v nebesih neskaljeno veselje, se ne spominjajo več name; ne smilim se jim; ker je njih volja ista kakor volja božja, mi niti ne pomagati ne žele! Pozabljen, zapuščen sem za vekomaj!«

Najhujše pa je: ločitev od Boga. »Poberite se od mene!« — Zdaj šele, ko jim pameti in spoznanja ne omejuje več svet in njegova tesnost, ko spoznavajo vse v luči večnosti, vedo duše, kako neskončno dober, neskončno lep, vse ljubezni najbolj vreden da je Bog. A od te neskončne lepote in dobrote, po kateri hrepene zdaj z nadzemskim hrepenenjem, so za vekomaj ločeni. Ne morejo ga ljubiti, niti ne smejo ga, ker to bi bila zanje sladka tolažba. Ne, sovražiti ga morajo vekomaj. To je najhujši pekel v peklu!

Naposed bo trpel vsak še čutne, telesne kazni, odmerjene vsakemu po vrsti in številu njegovih grehov: »V čem je kdo grešil, v tem se bo pokoril« (Modr. 11, 17). O teh pravi pobožni Tomaž Kempčan (I. 24): »V kateri reči se človek bolj pregreši, v tisti bo tudi huje kaznovan. Tam bodo zbadali lenuhe z gorečimi bodali, in požeruhi bodo trpeli hudo lakoto in žejo. Tam se bodo nečistneži in sladostrastneži topili v goreči smoli in smrdljivem žveplu, in nevoščljivci bodo kakor stekli psi od bolečin tulili. Vsaka pregreha bo imela svoje trpljenje. Tam bodo ošabneži popolnoma osramočeni, in skopuhe bo stiskalo najhujše pomanjkanje.«

In vse to bo trajalo večno, brez najmanjše olajšave, brez najkrajšega presledka. Tukaj bolečine, tudi najhujše, vsaj za hipe prenehajo, ali vsaj malo popuste, tam ne bodo nikoli. Večen grob, večna ječa, večna tema, večni ogenj, večni nered, večni nemir in večna groza, večno sovraštvo, večno kesanje, večna najžalostnejša ločitev, in večne čutne kazni. »In razsrdil se je njegov Go-

spod in ga je izročil rabljem, dokler ne bo poplačal vsega dolga« (Mat. 18, 23). A kdaj bo poplačal kdo, v ječo zaprt, okoli 57 milijonov kron! Nikoli! Vso večnost bo trpel. — Kdor bi tajil večnost pekla, bi tajil s tem Bogu. Zakaj če je Bog, najvišji Gospod in vladar, mora imeti moč, da svoje sovražnike kaznuje, in kraj, kjer jih kaznuje. Ta kraj je pekel. A ker je greh razžaljenje neskončnega Boga, mora biti tudi kazen neskončna, večna.

Z dnem, ko bi izvedeli zavrženci, da pekel ni večni, bi pekel ne bil več pekel. Zavest in spoznanje, da bodo nekdaj vendar rešeni, da bo nekoč konec teh strašnih muk, bi jim vse njih trpljenje tako posladila, da bi sredi vsega tega trpljenja od radosti vriskali.

A pomisli, če bi pekel ne bil večni, če bi vzel Bog zavržence kdaj v nebesa, tedaj bi sedeli najhudobnejši ob najsvetejših v nebesih: Kajn ob Abelu; Sodomci in Gomorijani ob pravičnem Lotu in Abrahamu; Ahaz, ubijalec na kraljevem prestolu, skupaj s spokornim Davidom; kraljica-ubijalka Jezabela, prešustnice na kraljevih tronih, Kleopatra egiptovska in Elizabeta angleška bi sedele ob prečisti Devici Mariji; Juda in krivični Jezusovi sodniki in rablji tik ob Jezusu. Pohujševalci v vaši fari, zapeljivci, plesalci in oni, ki plese prirejajo in na nočne plese vabijo, skupaj z najspokornejšimi dušami v fari. Se ti zdi to mogoče? Ali ne nasprotuje to neskončni božji pravičnosti? — O ne varajmo se: pekel je, in pekel je večni!

Sv. Frančišek Regis je nekega dne ves zbežan tekal po hodnikih jezuitskega samostana, kjer je ravno bival. Z rokami se je grabil za glavo in je na glas vzdihoval: »O večnost, večnost!« Tako je plašila tega svetnika misel na večnost, misel, da bi mogla biti ta večnost zanj nesrečna. A kako z nama? Če morava ležati eno noč bolna in zapuščena na mehki postelji in ne moreva zaspiti, kako dolga se nama zdi noč! A to ni kapljica v večnosti! — Bolnik upa pri vsem trpljenju: »Saj bo enkrat konec.« To ga najbolj tolaži. A večnost izključuje vsako upanje na konec! »Vsak up pustite, ki tu skozi greste!«

Res, prijatelj moj, to preišljevanje, povzeto iz knjige božje, knjige resnice, iz sv. pisma, nama kaže, da je res »strašno pasti v roke živemu Bogu« (Hebr. 10, 31). O, naj naju pretresejo te resnice v globočino duše. »Presuni moje meso s svojim strahom; zakaj tvojih sodbâ se bojim« (Ps. 118, 120) — da, presuni me, o Gospod, s svetim strahom pred tvojo sodbo in obsodbo in večno kaznijo, da se hitro vrnem k tebi, o »Oče usmiljenja« (2. Kor. 1, 3), v tem življenju, a Bog strašne pravičnosti v drugem življenju, v večnosti. »Usmili se me, o Bog, po svojem velikem usmiljenju in po obilnih svojih milostih izbrisi mojo pregreho!« (Ps. 50, 1.)

M. K.

2. Štiri adventne pridige o tujih grehih.

I. Prvi in drugi tují greh.

»Strašen dan bo dan plačila, — zemlja se bo v prah zdobila, — priča David in Sibila. — Kakšen strah bo svet obdajal, — kadar bo Sodnik prihajal, — k ostri sodbi človek vstajal.« Tako se glasita prvi dve kitici cerkvene pesmi o vesoljni sodbi, ki se bere in poje pri sv. mašah za rajne. Utemeljene so te presretljive besede v današnjem evangeliju in v evangeliju zadnje nedelje po binkoštih, kjer Gospod Jezus napoveduje konec sveta in strahoto poslednje sodbe. O č e m b o m o t e d a j s o j e n i ?

Cerkvena pesem poje dalje: »Knjižo prineso na plano, — v nji bo vse zaznamovano, — za sveta bo sodbo dano. — Vse, karkoli zdaj je skrito, — pred Sodnikom bo očito, — kaznoval bo vse srdito.«

Torej o vsem bomo sojeni, o očitnih in skrivnih grehih, o lastnih in tujih grehih. In ravno tují grehi so tisti, za katere se mnogi kristjani tako malo menijo, o njih nič vesti ne izprašujejo, se jih pri spovedi ne obtožijo, ne skesajo in se seveda tudi nič ne poboljšajo. K a j p a s o t o, tují grehi?

Tují grehi se imenujejo tisti, ki jih storé sicer drugi, katerih pa smo sokrivi tudi mi. Tují grehi so nam le nekoliko tuji, ker jih namreč drugi storé, niso nam pa popolnoma tuji, ker smo jih sokrivi tudi mi ali s tem, da druge zapeljemo v greh, ali jim grešiti ne branimo, čeravno bi jim mogli in morali braniti. Dolžnost ljubezni do bližnjega nas veže, da ga moramo, kolikor nam je mogoče, varovati vsake nesreče, torej zlasti greha. Ako pa kdo sam koга zapelje v greh z besedo ali z dejanjem, se prav tako pregreši, kakor če bi sam storil tisti greh, in pregrešil bi se, ko bi tudi samo poskušal bližnjega zapeljati. Ravno tako si naloži tuj greh na svojo vest tisti, kateri bližnjemu ne brani, četudi bi mu mogel ali celo moral braniti, da bi ne grešil.

Vendar pa se nam grehi bližnjega le takrat prištevajo, kadar mi nepripuščeno damo k temu povod. N. pr.: Ti podeliš iz dobrega namena vboğaime ubožcu, ki tvoj dar zapije ali zaigra. Ti si sicer dal povod h grehu, toda tujega greha nimaš, ker si storil le nekaj pripuščeneга in dobrega.

Če dalje vprašamo, ali so tují grehi veliki ali mali, mora se takole odgovoriti: Kolikor večji je greh, katerega smo mi provzročili in kolikor več smo pripomogli h grehu bližnjega, toliko bolj smo sokrivi in toliko bolj smo pred Bogom zagrešili.

Ljubi kristjani! Sv. Avguštin pravi: »Kjer se greh ne svari, tam se predrzno greši, in greh bo navada, in smrt bo brez pokore.« Zato sem se namenil v letošnjih adventnih nedeljah poučiti vas in svariti pred tujimi grehi, da se jih boste vedeli bolj ogibati, ali, ako bi jih že imeli na svoji vesti, toliko

gotoveje se jih iznebiti v skesani spovedi v zvezi s trdnim sklepom nobenega izmed devet tujih grehov ne več storiti, pokorui apostolu, ki opominja: »Ne delaj se deležnega tujih grehov!« (I. Tim. 6, 22.) Danes me poslušajte o prvih dveh tujih grehih.

1. V 3. knjigi kraljev (1, 12) stoje zapisane tele besede preroka Natana: »Sedaj tedaj pridi, sprejmi svèt od mene, in reši svojo dušo!« Ta in oni se komu približa ter mu ponuja svoj svèt, toda ne, da bi rešil njegovo dušo, ampak jo pripravil v greh, sebe pa deležnega storil prvega tujega greha, ki je: v greh svetovati. To je toliko, kakor dati hudoben svèt. Kdor komu svetuje, da bi storil kaj takega, kar je zoper božjo postavo, ali opustil kaj takega, kar je po božji postavi, ima prvi tuji greh na svoji vesti.

Hudoben je bil svèt, ki so ga dali Salomonovemu sinu Roboamu njegovi vrstniki. Ljudstvo je namreč prosilo, naj bi mu nekoliko olajšal težki jarem, ki ga mu je bil naložil kralj Salomon. Tedaj svetujejo tovariši Roboamu, naj reče ljudem, da jih bo imel še trše kakor njegov oče. Roboam posluša ta svèt, po katerem bi bili davki še večji in postave ostrejšše. Vsled tega odpade deset izraelskih rodov od njega ter si izvoli Jeroboama za kralja.

Hudoben svèt je dal perzijski prvi minister Aman kralju Asveru ali Kserksu, da bi pomoril judovsko ljudstvo ter se polastil njihovega premoženja. Toda krotka kraljica Estera je ta naklep preprečila in bil je Aman obešen na tisti steber, ki ga je imel pripravljenega za juda Mardoheja.

Perzijskemu kralju Dariju pa so hudobni oblastniki svetovali, naj izda povelje, ki bo v spotiko nadoblastniku Danielu, svetopisemskemu preroku, kar ga bo po postavi spravilo v levnjak in v pogubo. Kralj res izda tak ukaz, da bodi v levnjak vržen vsakdo, ki bi v tridesetih dneh česa prosil kakega boga ali človeka, razen kralja. Daniela pa to povelje ne odvraca ali molitve, ki jo proti Jeruzalemu obrnjen očitno na strehi opravlja trikrat na dan, poklekuje ter moli in hvali svojega Boga. Zviti svetovalci ga kralju zatožijo ter zahtevajo, da ga po nepreklicni postavi vrže v levnjak. Bog pa pošlje angela, ki zabrani levom, storiti Danielu kaj žalega. Kralj, prepričan o božji pomoči, ukaže Daniela potegniti iz levnjaka, njegove tožnike pa vreči med leve, ki jih takoj zgrabijo in razdrobe vse kosti hudobnih svetovalcev. Tako se je zgodilo, kar je v podobi rečeno v sv. pismu: »Kdor kamen kvišku vrže, mu na glavo pade. Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade. Kdor dela prehudoben naklep, se zvali na njega, pa ne ve, odkod pride.« (Sir. 27, 28—30.)

V strašen greh je svetovala Herodijada svoji hčeri Salomi; naj namreč od Heroda, ki mu je bil njen ples tako všeč,

prosi za plačilo »glavo Janeza Krstnika«. (Mark. 6, 24.) To se je tudi zgodilo. Toda Herod in prešustna sogrešnica sta bila pozneje pregnana iz domače dežele in sta umrla v tujini.

V greh je svetoval Kajfa, ki je rekel velikemu zboru glede na Jezusa: »Vi nič ne veste, in ne pomislite, da je bolje za vas, da umrje eden človek za ljudstvo, in da ni pokončan ves narod.« (Jan. 1, 49, 50.)

V dejanju apostolskem se bere o srebrarju Demetriju v Efezu, ki je sebi in drugim umetnikom napravljaval ne majhen zaslužek, ko je narejal male hišice po podobi templja boginje Diane. Ko sv. Pavel oznanjuje v Efezu Jezusov nauk, skliče Demetrij te in druge take delavce in jim stavi pred oči, kolika izguba jim preti vsled Pavlovih naukov zoper malike ne le v tem mestu, ampak skoraj po vsej Aziji, in govori jim tako, da se dvignejo zoper to. In res je bilo po mestu in v gledališču polno zmešnjave in nasilstva.

Neki krivoverec na Angleškem, Perin po imenu, je s svojim zlobnim svetom gosposki dosegel, da so porabili kamen z oltarja, na katerem so katoliški mašniki opravljali najsvetejšo daritev, za javno morišče. Pa čujte! On sam je bil prvi, ki je bil zaradi svojih pregreh obglavljen na tem kamnu.

Pred nekaj desetletji je minister Farini na Laškem nasvetoval, da so oropali cerkve in samostane ter jih izpremenili v vojašnice in bolnice. Pa glejte! Kmalu potem je prišel ob pamet in kot norec je bil zaprt v norišnico, napravljeno iz prejšnjega samostana.

Na milijone in milijone se zgodi grehov po hudobnem svetu, neizrečena škoda izvira odtod. Že večkrat je hudoben svet povzročil pogin celih držav, propast deželâ in ljudstev zlasti po puntih in vojskah.

Kakšno grozno gorjé je prišlo nad Evropo in še druge dele svetâ vsled s a t a n s k e g a s v è t a, naj par Srbov umori v Sarajevo našega prestolonaslednika Frana Ferdinanda 1914! Sicer pa je bil umor sklenjen že poprej med zakletimi sovražniki prestolov in oltarjev v prostožidarski loži ali zbirališču. Neko francosko glasilo teh mednarodnih skrivnih preukuhov je 15. septembra l. 1912. pisalo, da je Franc Ferdinand sicer vrl mož, da pa je že obsojen na smrt in bo umrl na stopnicah prestola. (»Stimmen aus Bosnien«, št. 3. 1915.) »Skrivnost hudobije je delavna«, pravi sv. Pavel. (II. Tes. 2, 7.) In ni čuda, da je zapisal sv. Bonaventura besede: »Usta hudobnega svetovalca so usta hudobnega duha. Eden hudoben svetovalc je hujši kakor deset morskih roparjev.«

Ne dajajte torej nikdar hudobnih svetov, ne ve matere svojim hčeram, naj začno grešno znanje, da pridejo prej v zakon, ne svetuj kdo drug samskim ženskam v nečista dejanja, da bi se ložje omožile! Ne svetuj, mati, naj otrok očetu kaj prikrije. Ne svetujte, starši, otrokom takega stanu, za

katerega niso sposobni. Ne nasvetuj nikdo vražnih pripomočkov za srečo ali zdravje, ne zapeljuj nikdo koga v praznoverje, ne v krivične tožbe, ne v maščevanje, ne v skrivne tatvine s hudobnimi nasveti! Ako ste kaj nasvetovali, kar se je pozneje pokazalo, da je slabo, odsvetujte, če le še mogoče! Priporočajte se Svetemu Duhu za dar sveta in Materi božji dobrega sveta!

2. Drugi tuji greh je: greh velevati ali grešiti velevati. Stori ga, kdor komu z a u k a ž e bodisi z besedo, z znamenji ali z žuganjem, da naj stori kaj prepovedanega ali opusti kaj zapovedanega. Ta greh je hujši od prvega, ker se to prej stori, kar se ukaže, kakor to, kar se le svetuje. Spet vam nekaj zgledov to pojasni.

Egiptovskemu kralju F a r a o n u ni bilo všeč, da se Izraelci vedno bolj množe. Zato ukaže dvema hebrejskima babicama, naj pokončata vse izraelske moške otročiče, kolikor jih jima pride v roke. Ko babici tega nočeta storiti, zapove Faraon vsemu svojemu ljudstvu: »Karkoli bo rojeno moškega spola, vrzite v reko.« (II. Moz. 1, 16.)

Ta greh je imela na vesti R e b e k a, žena Izakova, ki je v e l e l a svojemu ljubljencu Jakopu, naj goljufa slepega očeta, se izda za Ezava prvorojenca ter prejme njegov blagoslov.

Ta greh je pozneje silno pekel kralja D a v i d a, ki je u k a z a l svojemu vojskovodju Joabu nedolžnega Urija postaviti v sprednjo vrsto, kjer je boj najhujši, »da umre ubit« (II. kralj 11). Tako se ga je David iznebil s silo iz prešustnih namenov. Akoravno pa David Urija ni umoril lastnoročno, vendar mu je rekel prerok Natan očitaje mu strašno pregreho: »Urija, Hetejca, si z mečem umoril.«

Asirski kralj N a b u h o d o n o z o r je dal svojemu vojskovodju Holofernu takole p o v e l j e: »Pojdi nad vsa kraljestva proti zahodu in posebno nad tista, ki so zaničevali moje povelje. Ne zanese naj tvoje oko nobenemu kraljestvu, in sleherni utrjeno mesto mi podvrzi.« (Jud. 2, 5, 6.) Po tem povelju je Holofern ravnal, dokler mu ni junaška Judita pri Betuliji — pijanemu — v spanju odsekala glave.

Vsako leto tudi slišite, da je kralj H e r o d u k a z a l pomoriti vse dečke v Betlehemu in v vseh njegovih pokrajinah po dve leti in manj stare.

Ta greh se lahko stori ne le naravnost z ukazom, ampak tudi s takim obnašanjem, migljajem ali z drugačnim znamenjem. Tako se je pregrešil a n g l e š k i kralj H e n r i k II., ki je neusmiljeno zatiral sveto Cerkev. S sveto vnemo se mu je ustavljal kenterbirški škof, sveti Tomaž. Kralj je zato večkrat rekel: »En duhovnik je, s katerim se ne bom nikdar pomiril; in akoravno imam toliko prijateljev, si nobeden ne upa tega človeka mi s poti spraviti.« Štirje dvorniki so dobro razumeli, kaj kralj hoče; gredo in sveteга škofa umore v njegovi škofijski cerkvi. Ali mar ni bil kralj kriv tega groznega umora?

Nekaj podobnega se zgodi včasih v kaki krčmi ali kaki družini. Hudobnež da tovarišem kako znamenje, migne z očmi, z roko pokaže in kmalu sledi pretep in pobož.

Ali naj pokažem še na tiste, kateri ne marajo lastnoročno komu storiti krivice, ampak ukažejo svojim podložnim moriti, ropati, požigati, v sužnost vlačiti? Poudarim tole: Drugega tujega greha je kriva gospodarka, če daje božjim zapovedim nasprotno postavo, starši, ki vелеvajo svojim otrokom lagati, krasti, komu škodo delati, kaj zemlje priorati, kaj posekati, ko ga zmerjati, napasti, postno postavo prelomiti. Tega greha so krivi tisti gospodarji in delodajalci, ki ukazujejo svojim poslom in pomočnikom ob nedeljah in zapovedanih praznikih brez potrebe opravljati hlapčevska dela, ali jih zadržujejo od božje službe. Tega greha so deležni tisti trgovci, ki vелеvajo svojim uslužbencem prodajati preležano, izprijeno blago za dobro ali posluževati se krivične mere in tehtnice ali zahtevati pretirane cene. Tako taki, ki bi imeli svoje podložnike odvracati od greha, še tišče te in sebe v greh.

Zato vam rečem: Ne vелеvajte nikdar nič pregrešnega! Katerim pa se ukaže kaj pregrešnega, tisti se spominjajte besedi sv. pisma: »Boga je treba bolj slušati kakor ljudi.« (Dej. ap. 4, 19.) Zato tudi ne smete ubogati v takih slučajih, ko se vam kaj ukaže proti božjim ali cerkvenim zapovedim, proti vaši vesti.

Ko je hudobni nevoščljivec Kajn ubil svojega brata Abela, zaklical mu je pravični Bog: »Kje je Abel, tvoj brat?« (I. Moz. 4, 9.) Tako bo vprašal božji Sodnik tudi vsakega, ki se radovoljno udeleži tujega greha. »Kje je tvoj brat, kateremu si v greh svetoval, kateremu si grešiti veleval, katerega si greh naučil, in si tako umoril njegovo dušo?« Kakšen odgovor bo grešnik mogel tedaj dati? Zato trdno sklenite že danes, odslej se tudi vsakega tujega greha najskrbneje varovati in prosite Boga s skesanim psalmistom: »Očisti me mojih skrivnih grehov in zavoljo tujih zanesi svojemu hlapcu.« (Ps. 18, 13.) Amen.

V. Bernik.

II. Tretji in četrti tuji greh.¹

»Ko je Janez v ječi slišal o Kristusovih delih, je poslal dva izmed svojih učencev k njemu.« Tako se začena današnji evangelij. Janez Krstnik v ječi! Pa zakaj? Ne zavoljo lastne krivde, ker Jezus sam je pohvalil njegovo nedolžnost primerjaje ga v današnjem evangeliju angelu rekoč: »Ta je, o katerem je

¹ Za drugo adventno nedeljo.

pisano: Glej, jaz pošljem svojega angela pred tvojim obličjem, ki bo pripravljaj pot pred teboj.«

S v. Janez je bil v ječi zaradi grehov drugih, kateri so jim prišteti kot lastni in kot tuji grehi. Vsak tuj greh je namreč hkrati tudi lasten. Lasten greh ima človek, ker bližnjemu da priložnost v greh, kar se nikoli ne sme, tuj greh pa, ker je udeležen pri grehu, ki ga je storil bližnji po njegovem napeljevanju.

Deželni oblastnik Herod Antipa, sin onega Heroda, ki je dal pomoriti nedolžne otročiče, pa žena njegovega brata Filipa sta si bila medseboj kriva tujega greha, ker sta živela v prešuštni zvezi. Nihče se ne upa grozovitežu očitati njegovega pohujšljivega in krivičnega življenja; le sveti puščavnik Janez, gnani po Duhu božjem, stopi predenj in mu zakliče neustrašeno: »Ni ti pripuščeno imeti žene svojega brata!« (Mark. 6, 18.)

S tem se kralju silno zameri. Janeza ujame, zveže in dene v ječo ter ga hoče umoriti, pa iz strahu pred ljudstvom, ker so ga imeli kakor preroka, si tega ne upa. Herodijada pa ga zalezuje, ga hoče umoriti, pa ga ne more, ker ga varuje Herod; tako sporočajo sv. evangelisti. Slednjič prešuštnica vendar najde priložnost, da dobi glavo nadležnega preroka po sokrivdi Herodovi.

O koliko tujih grehov in kako strašnih nasledkov! Po tem uvodu vas danes spet svarim pred tujimi grehi in poučim o tretjem in četrtem, ko sem vam zadnjič razložil, kaj se pravi v greh svetovati in greh veleovati.

1. Tretji tuji greh je: v drugih greh privoliti; moglo bi se tudi reči: drugih greh odobravati bodisi razločno z besedami, s smehljanjem ali z drugačnim pritrdjevanjem. Pri tem ni razločka, ali je bližnji greh že storil ali ga šele name-rava storiti.

Teга greha se je storil kriv Mozesov brat Aron, ki je vлил zlato tele Izraelcem ter jim tako privolil v malikovanje. Zato mu je Mozes ta greh očitaje rekel: »Kaj ti je storilo to ljudstvo, da si pripravil nadenj silno velik greh?« (II. Moz. 32, 21.) Zoper Mozesu in Aronu so se spuntali Kore, Datan in Abiron in drugih 250 izraelskih prvakov. Ti so privolili v upor prvih treh in pokončal jih je ogenj, prve tri glavne vstajnike pa je požrla zemlja.

Kdaj je bil bolj očitvidno storjen ta greh kakor takrat, ko je P oncij Pilat privolil v Jezusovo smrt s tem, da jim je izročil Jezusa, »da bi bil križan?« Pri tem mu nič ne pomaga izgovor: »Jaz sem nedolžen nad krvjo tega pravičnega.« (Mat. 27, 24. 26.) Ravnotako so se tega greha krive storili meščani jeruzalemski, privolivši v brezbožni svēt in krivično obsodbo,

ki so jo izrekli veliki duhovniki, starejšine in pismarji nad Kristusom. V svoji zaslepljenosti so se potegnili za hudodelca Barábo, zahtevali, naj Jezusa križa, ter kričali: »Njegova kri pridi na nas in na naše otroke!« (Mat. 27, 25.) Kaj žalostno se bere tudi o smrti sv. Štefana, da je »Savel privolil v njegovo smrt« (Dej. ap. 7, 59). Savel, poznejši Pavel, je varoval oblačila kamenjavcev.

Dostikrat se s t a r š i, predstojniki, gospodarji zadolže pred Bogom zaradi tega greha, ker dovoljujejo svojim otrokom, podložnikom, poslom udeleževati se razuzdanih veselíc, plesov, ponočevanja ali tudi v svojih hišah trpe shajališča mladine obojnega spola, igravce, plesavce, kvantače, žganjarje. Krivi so tega greha tudi mnogi krčmarji, ki dovoljujejo, da se v njihovih prostorih govori zoper sv. Cerkev ter zasmehuje čednostno življenje.

Preljubi! Nikoli nikar ne odobravajte in s tem ne privolite v greh bližnjemu, bodisi, da kaj takega govori ali stori. S studom kakor od gobavca se obrnite od takega govorjenja ali početja in pokažite z resnobno besedo, kako občutljivi ste za greh. Spominjajte se besedi sv. Pavla: »Ne le, kateri tako delajo (namreč hudo), so smrti vredni, ampak tudi, kateri tako delajočim privolijo.« (Rim. 1, 32.)

2. Četrty tuji greh je: druge v greh napeljevati. Ta greh stori, kdor kaj takega govori, kar more drugim biti povod h grehu, pa tudi kdor stori ali opusti kaj takega, kar utegne druge zapeljati v greh ali jih pohujšati. Sem spadajo nespodobni pogledi, nesramna dotikanja, nespodobna noša. Te ga greha se tudi stori deležen, kdor očitno opušča molitev ali zanemarja božjo službo.

Precej v začetku človeškega rodu naletimo na ta greh. Že Eva je napeljevala v greh. »Videla je žena, da je drevo dobro za jed in lepo za oči in za pogled prijetno; zatorej je vzela od njegovega sadu in je jedla, in je dala svojemu možu, ki je (tudi) jedel.« (I. Moz. 3, 6.) Misliti si smemo, da je žena možu prigovarjala tako, kakor je ženi poprej kača. Mož se ji je udal — in greh je bil storjen.

Ta greh je storila Putifarjeva žena, ki je nedolžnega Jožefa napeljevala v prešustno dejanje, a Jožefa ni mogla zapeljati, ker se je živo spominjal vsevednosti božje rekoč: »Kako bi mogel to hudobijo storiti in grešiti zoper svojega Boga?« (I. Moz. 39, 9.)

Dalje nam sporoča sv. pismo, da je Jobova žena napeljevala svojega potrpežljivega moža z zbadljivimi besedami k jezi zoper Boga.

Hudobni sin Davidov Absalom je dražil Izraelce z obrekljivimi besedami, da so se uprli zoper kralja Davida.

Izraelski kralj J e r o b o a m je napeljeval Izraelce v malikovanje. »In izmislil si je svèt in je naredil dve zlati teleti, in je rekel Izraelcem: Nikar ne hodite dalje v Jeruzalem! Glej, tvoji bogovi, Izrael, ki so te izpeljali iz egiptovske dežele! In postavil je eno v Betelu, eno v Danu. In ta reč je bila greh; zakaj ljudstvo je hotelo molit tele celo do Dana.« (III. Kralj. 12, 28.)

V greh je napeljeval J u d a I š k a r i o t vélike duhovnike, ko jim je rekel: »Kaj mi hočete dati, in jaz vam ga bom izdal?« (Mat. 26, 15.) (Konec prihodnjic.)

Pogled na slovstvo.

Kratko navodilo staršem o verskem pouku majhnih otrok. Spisal Anton Bonaventura, škof ljubljanski. Str. 121. V Ljubljani, 1915. Natisnila Katoliška tiskarna. Cena K 0'25.

Prezvišeni ljubljanski knezoškof je v svoji knjigi »Staršem, Pouk o vzgoji« jasno razložil nauk o verski vzgoji otrok. V »Instructio Pastoralis Labacensis« pa je v drugem, praktičnem delu objavil »Kratko navodilo staršem o verskem pouku majhnih otrok«. (Prim. Duh. Pastir, 1915, str. 383—384.) »Kratko navodilo« pa je izšlo tudi v posebnem ponatisu in se je po odredbi prevzvišenega pisatelja razposlalo po vseh župnijah ljubljanske škofije v toliko izvodih, da je prišlo na sto oseb pet knjižic. Tako so dobile matere po vseh župnijah v roke izboren pripomoček, kako naj skrbé za verski pouk v domači hiši.

»Kratko navodilo« ima tri dele: 1. Pouk o verskih resnicah, 2. razlago raznih molitev in 3. kot sklep prirčne opomine prevzvišenega pisatelja, kako se naj otroci vzgajajo »za Jezusa in Marijo«. — Pouk o verskih resnicah je poseben za drugo in tretje leto otroške dobe, in zopet poseben za četrto in peto leto. Središče pouka je seveda nauk o Jezusu Kristusu; ta nauk naj se naslanja, kakor je to krasno razloženo, na cerkveno leto. V tem oddelku, zlasti pa še pri molitvah, je razlaga precej obširna, in prevzvišeni avtor pripominja pri razlagi očenaša: »Ne mislim, da bi otroci v teh letih razlago popolnoma razumeli; dovolj je, ako molitve le nekoliko razumejo in se jim vsaj nekoliko dozdeva, kaj molijo; s takim razumevanjem se bo vsaj precej preprečil brezmišeln mehanizem.« — Česar pa ne bodo otroci razumeli v mladosti v domači hiši, to jim mora biti jasno v šoli, in zato bodo morali katehetje dobro proučiti »Kratko navodilo«, da bodo v šoli nadaljevali in izpopolnjevali, kar je za verski pouk naredila domača hiša. Naučili se bodo pa vsi veroučitelji prav iz »Kratkega navodila« one prirčnosti in prave vneme za svete resnice, ki tako blagodejno in prepričevalno vpliva na srca otrok. »Kratko navodilo«, namenjeno sicer materam, je obenem dragocen pripomoček veroučitelju za prvo šolsko leto.

A. S.

Tolažba dušam v vica. Priredil Frančišek Bleiweis, župnik v Lešah. Drugi natis. Str. 248. Ljubljana, 1914. Založila Katoliška bukvarna. Cena: vez. z rdečo obrezo K 1'20, v platno z zlato obrezo K 2'—, v usnje z zlato obrezo K 2'60.

Knjige o šmarnični pobožnosti, ki jih verniki slišijo brati v cerkvi, ali jih doma sami prebirajo, imajo za razvoj in poglobitev Marijinega češčenja velik pomen. Podobnega vpliva za razširjanje pobožnosti v pomoč dušam v vica pa so knjige, ki navajajo vernike, da opravljajo celi mesec november v korist ubogim dušam svoje molitve in dobra dela. Taka knjiga je Blei-

weisova »Tolažba dušam v vicah«. V prvem delu ima 30 kratkih premišljevanj o vicah in o raznih načinih, kako naj pomagamo ubogim dušam; drugi del pa obsega molitvenik s primernimi molitvami za rajnike.

Molitvena knjiga »Tolažba dušam v vicah« pa ni namenjena samo za mesec november, ampak boče radi prisrčnih premišljevanj in srečno izbranih molitev dobro služila vernikom tudi o drugih prilikah. Zlasti sedaj je času primerna, ko moramo goreče moliti za toliko mladeničev in mož, ki so umrli junaške smrti za domovino.

Sveta Lucija. Igra v treh dejanjih. Spisal dr. Janez Krek. Cena 80 vin. V Dražgošah, 1913. Natisnila Katoliška tiskarna v Ljubljani.

Selska dolina na Gorenjskem ima mogočno pomočnico, sv. Lucijo v Dražgošah. Po njeni priprošnji izpregledujejo slepi, duševno in telesno slepi. Obojnih obup in up in srečo kaže ta igrice na prav mičen način. Nič fines in iskanja in praznega modrovanja; vse naravno, kakor mora poteči iz ljudske duše, kjer je očiten prst božji. Gospod pisatelj je mojstersko pogodil vsak tip; za izjemo znabiti godčevskega manj. Pa nič ne škodi, če (tudi za izjemo) ljudje vsaj na odru enkrat vidijo modrega godca. Izborni je pa Kropar. Igrica je res vse hvale vredna. Zlasti za pričetniške odre kot nalašč. Dobiva se pri Slov. kat. izobraževalnem društvu v Dražgošah, p. Železniki.

Družba sv. Mohorja. Družba sv. Mohorja v Celovcu je ravno kar pričela razpošiljati družbene knjige za leto 1915. Cenjeni udje prejmejo letos naslednji književni dar: 1. Koledar za leto 1916. 2. Mesija, 2. zv. 3. Zgodovina c. in kr. pešpolka št. 17. 4. Zgodovina slovenskega naroda, 5. zvezek. 5. Slovenske Večernice, 69. zvezek. 6. Presveta Evharistija (molitvenik). Kdor je doplačal 80 vin. za broširan, oziroma K 1'40 za vezan izvod, prejme: Trojka. (Povest, spisal dr. Fr. Detela.)

Družba se bo potrudila, da častiti udje prejmejo knjige kolikor mogoče hitro.

Letošnje knjige se bodo razposlale po sledečem redu: 1. Krška škofija. 2. Razni kraji. 3. Tržaško-koprška škofija. 4. Lavantinska škofija. 5. Ljubljanska škofija. 6. Goriška nadškofija.

Ker je vsled vojske promet na Goriško zelo otežkočen, prosimo vse čč. gg. poverjenike goriške nadškofije, katerim je v sedanjih razmerah omogočeno prejemati tovrnega blaga, da nam po dopisnici naznanijo, po kateri poti in na katero pošto ali železniško postajo naj jim pošljemo družbene knjige.

Vsak družbenik naj prejme svoje knjige v tisti župniji, v kateri se je vpisal.

Na poznejše izpremembe stanovišča se pri tolikem številu družbenikov ni moglo ozirati.

Cenjene gospode poverjenike nujno prosimo, naj z ozirom na sedanje izredne prometne razmere po prejemu »aviza« pošljejo takoj po knjige na železniško postajo, da ne bo sitnih reklamacij, ki povzročajo Družbi samo zamudo in nepotrebnih stroškov. Vsem čč. gg. poverjenikom, ki prejmejo po železnici po več zabojev, vljudno naznanjamo, da se nahaja zapisnik udov vedno v zavoju z najnižjo številko.

Vsakemu zavoju so tudi priložene vpisovalne pole Družbe sv. Mohorja za prihodnje leto.

Stroške, katere so imeli čč. gg. poverjeniki za odposlatev denarja in prejem knjig, morajo jim posamezni udje povrniti.

One čč. gg. poverjenike, ki dobivajo svoje knjige neposredno v družbeni tiskarni, prosimo, naj čimprej pošljejo po nje, da nam zavoji ne zastavljajo prepotrebne prostora.

Družba sv. Mohorja v Celovcu.